

Mastergradsoppgave

Mari Bøhmer Grøholt

Nesoddparken kunst- og
kulturnæringsssenter

- Mellom alt og i midten av seg selv

Høgskolen i Telemark

Fakultet for allmennvitenskapelige fag

Mastergradsoppgave i kulturstudier 2015

Mari Bøhmer Grøholt

Nesoddparken kunst- og kulturnæringsssenter

- Mellom alt og i midten av seg selv

Høgskolen i Telemark
Avdeling for allmennvitenskapelige fag
Institutt for kultur og humanistiske fag
Hallvard Eikas plass
3800 Bø i Telemark

<http://www.hit.no>

© 2015 Mari Bøhmer Grøholt

Omslagsfoto: Grande Foto
<http://nesoddparken.no/np/>

Sammendrag

Teori som tar for seg stedsutvikling og kreative næringer vil i denne oppgaven stå sentralt, men slik teori og litteratur fokuserer på byer og sentrumsområder (for eks. Evans 2003, Florida 2002, Bianchini 2013, Landry 2000). Det er meg bekjent ikke gjort forskning om stedsutvikling og stedsidentitet på mindre steder, spesielt med tanke på steder som kan betegnes som randkommuner slik som Nesodden. Det er en stor mangel i og med at flere kommuner benytter kunst og kulturnæringer i sin stedsutviklingsstrategi. På den måten er denne masteroppgaven et nytt bidrag som belyser hvordan en 'landlig' randkommune som Nesodden går frem for å forstås som et attraktivt sted gjennom identiteten som 'kulturkommune' eller 'kunstnerkommune'.

Utgangspunktet for denne oppgaven er derfor Nesodden kommune og Nesoddparken kunst- og kulturnæringsssenter. Flere målinger viser at Nesodden den kommunen i landet med flest kunstnere. Nesoddparken kunst- og kulturnæringsssenter er en samlokalisering av kreative næringer på Nesodden. Bygningen Nesoddparken holder til i eies av kommunen, samtidig er Nesoddparken del av kommunens satsning på kunst og kultur og å fremstå som kunstnerkommunen, både lokalt og utad.

Jeg benyttet meg av en induktiv tilnærming og har tatt i bruk kvalitativ metode, i tillegg til diskursiv tilnærming. Kvalitativ metode har ført til at jeg har fått kunnskap og informasjon om forholdet mellom kommune og Nesoddparken som ikke ville vært tilgjengelig gjennom kvantitative undersøkelser. Blant annet har jeg fått kjennskap til hvordan kommunen som et maktorgan verdsetter Nesoddparken som et ledd i målsetningen om å bli forstått som 'kunstnerkommunen' eller 'kulturkommunen'. Kommunens artikulering av Nesoddparken peker i retning av både en næringsdiskurs og en kunstdiskurs, men også en allmengjøringsdiskurs.

Det er problematisk å definere hvordan kulturnæringer kan verdsettes, fordi kulturnæringer er et beredt begrep og kan bestå av mange ulike verdisyn. Dette fører til at ansvarsfordelingen og rolleforståelsene mellom de ulike aktørene fremstår som uavklart, for eksempel med tanke på den økonomiske ansvarsfordelingen mellom kommune og Nesoddparken.

Nesoddparken og de kreative næringene plasseres formelt i både kunstfeltet og i næringslivet, dette gjør det økonomiske utfordrende fordi det forventes at

kulturentreprenørene skal klare seg selv. Kulturentreprenørene på sin side forventer støtte fordi de jobber kreativt og kunstnerisk og anser seg selv som en samfunnsnyttig ressurs, men også fordi de fra kommunens side artikuleres et ledd i det å synliggjøres som 'kunstnerkommunen' eller 'kulturkommunen'.

Nesoddparken, kulturentreprenører og kreative næringer befinner deg på den måten mellom alt og i midten av seg selv.

Forord

Etter hele fem år med kulturstudier i Bø har jeg endelig skrevet en masteroppgave. Litt ironisk er det at jeg som alltid har vært tallblind nå har skrevet en masteroppgave hvor ordet 'næring' er i overskriften og hvor ordet 'økonomi' er en egen overskrift. Heldigvis har jeg skrevet om næring med bakgrunn i humanistiske- og samfunnsvitenskapelige fag og ikke økonomifag. Når det er sagt ser jeg på meg selv som heldig som har hatt mulighet til gratis utdanning, så takk til den norske stat!

Jeg vil følge opp med å takke veileder Egil Bjørnsen for konstruktiv kritikk og mange gode forslag. Takk til Sture Kvarv som så sporty stilte opp som biveileder helt i innspurten. Takk til Høyskolen i Telemark, avdeling Bø for fem lærerike år.

Takk til alle informanter:

I Nesodden kommune, kulturentreprenører og daglig leder på Nesoddparken. Dere har lært meg mye!

Takk til alle som står meg nærmest: Familie og venner.

Dere er best og betyr alt for meg. Derfor har jeg oppkalt informantene etter noen av dere.

En ekstra takk må også rettes til de som har lest korrektur.

Helt til slutt vil jeg rette en takk til mine joggesko som har holdt meg gående (eller løpende) de siste årene. For å fullføre et masterstudie kreves også et 'fristed'.

God lesing!

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG

FORORD

1. INNLEDNING	9
1.1 INNFORING OM NESODDEN KOMMUNE	11
1.1.1 KUNSTNERKOMMUNEN NESODDEN	11
1.1.2 NÆRINGSLIV OG ARBEIDSPLASSE I NESODDEN KOMMUNE	12
1.1.3 NESODDPARKEN	12
1.2 STATLIG POLITIKK	14
1.2.1 STATEN OM LOKALPOLITIKK	14
1.2.2 STATEN OM KULTUR OG NÆRING	16
1.3 AVGRENSNINGER	17
1.4 OPPGAVENS OPPBYGNING	18
2. VALG AV METODE	19
2.1 KVALITATIV METODE OG INDUKTIV TILNÆRMING	19
2.1.1 CASESTUDIE	20
2.1.2 DISKURSIV TILNÆRMING	21
2.2 FORARBEID OG GJENNOMFORING	23
2.2.1 REKRUTTERING AV INFORMANTER	24
2.2.2 FORSKERROLLEN I INTERVJUSITUASJONEN	25
2.3 KOMMUNALE DOKUMENTER OG DOKUMENTGRANSKING	26
2.4 ETISKE VURDERINGER	27
3. TEORETISK GRUNNLAG: BEGREPER, KREATIV KLASSE OG STEDSUTVIKLING	29
3.1 NESODDEN SOM STED: BYGD, BYDEL ELLER RANDKOMMUNE?	29
3.2 BEGREPSAVKLARINGER	30
3.2.1 KULTURBEGREPET	31
3.2.2 BEGREPET KUNSTNER	31

3.2.3 BEGREPET KULTURENTREPRENØRER	32
3.2.4 BEGREPENE OPLEVELSESEKONOMI, KREATIV NÆRING OG KULTURNÆRING	33
3.3 DEN KREATIVE KLASSE	34
3.4 NÆRINGSKLYNGER	37
3.4.1 FORDELER VED NÆRINGSKLYNGER	37
3.5 STEDSUTVIKLING OG KULTURPLANLEGGING	38
4. POLITIKK: KULTURPOLITIKK OG STEDSUTVIKLING	42
4.1 DEN KULTURELLE GRUNNMUREN	42
4.2 KULTURNÆRINGER, ARBEIDSPASSER OG NESODDPARKEN	43
4.3 KULTURFOND, KULTURPRIS OG ANDRE STØTTEORDNINGER	46
4.4 KULTURISTEN	48
4.5 LANGTIDSEFFEKTER ELLER KORTTIDSEFFEKTER	49
4.6 NESODDEN SETT I LYS AV GRIFFITHS MODELL	53
5. ØKONOMI: EN AVGJØRENDE FAKTOR	57
5.1 KOMMUNENS ØKONOMI	57
5.2 NESODDPARKENS ØKONOMI	58
5.2.1 ØKONOMI – KOMMUNAL ELLER PRIVAT?	58
5.2.2 INNTEKTER OG UTGIFTER	60
5.3 EN SAMMENLIGNING	61
6. AKTØRENE: ROLLER OG FORSTÅELSER	65
6.1 DIALOG OG SAMARBEID	65
6.2 NESODDPARKEN SOM KOMPETANSESENTER OG RESSURS	66
6.3 MARKEDSFØRING OG SYNLIGGJØRING	68
6.3.1 KULTURISTEN PÅ NESODDPARKEN	69
6.4 HVORDAN OPPFATTES BEGREPET 'KUNSTNERKOMMUNE'?	71
7. SAMLOKALISERINGEN: NÆRINGSKLYNGE ELLER KUNSTINSTITUSJON?	75
7.1 KULTURENTREPRENØRENE OM NESODDPARKEN OG EGEN ROLLE	75
7.1.1 HVORDAN OPPFATTER KULTURENTREPRENØRENE SIN EGEN VIRKSOMHET?	75
7.1.2 FORDELEN VED Å VÆRE PÅ NESODDPARKEN	79
7.2 SAMLOKALISERINGENS UTFORDRINGER OG FORDELER	80
7.2.1 NYSKAPING OG INDIVIDUALISTER	80

7.2.2 KREATIVT SAMARBEID OG KONKURRANSE	81
7.2.3 ET STILLE HUS MED LUKKEDE DØRER	83
7.3 BELIGGENHET OG ORGANISERING	86
<u>8. AVSLUTTENDE DISKUSJON: DEN KREATIVE KLASSE OG DISKURSER PÅ</u>	
NESODDPARKEN	89
8.1 NESODDPARKEN OG TEORIEN OM DEN KREATIVE KLASSE	89
8.2 DISKURSIV PLASSERING AV NESODDPARKEN	91
8.3 DET OFFENTLIGE OG NESODDPARKEN	94
8.3.1 NESODDPARKEN: MELLOM ALT OG I MIDTEN AV SEG SELV	95
9. OPPSUMMERING	97
REFERANSELISTE	99
VEDLEGG	103
VEDLEGG 1: INNLEDNING TIL KULTURMØTE	103
VEDLEGG 2: NESODDPARKENS VEDTEKTER	108
VEDLEGG 3: REFERAT FRA FOLKEMØTET OM NESODDEN KULTURRÅD	111

1. Innledning

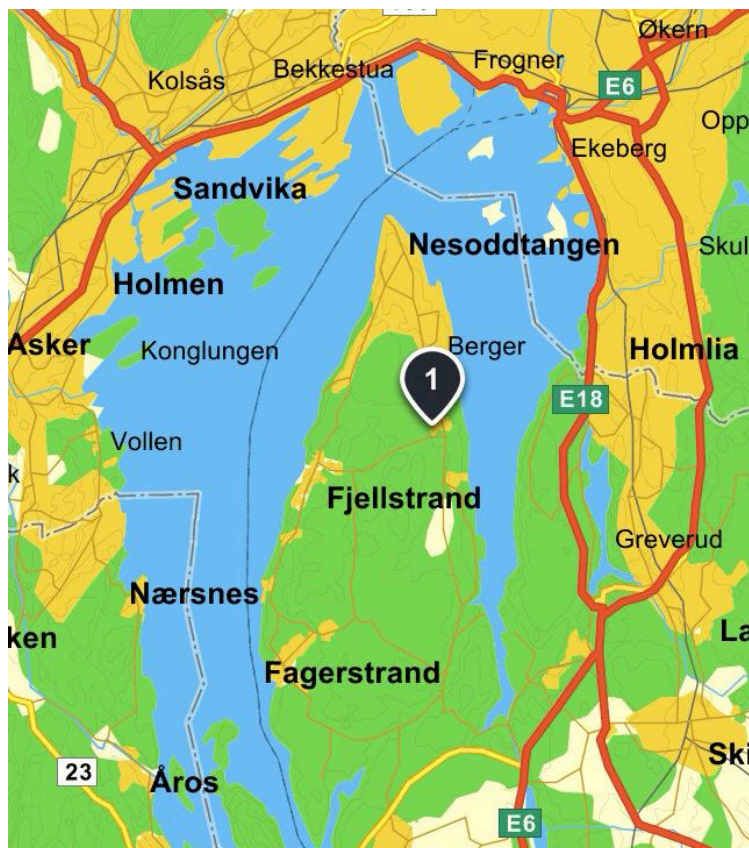
Denne masteroppgaven omhandler Nesodden og Nesoddparken kunst- og kulturnæringscenter som et case. Nesoddparken er en samlokalisering av kreative næringer og de leier et gammelt bygg som eies av kommunen. Det var først kunstnere som ønsket å ta i bruk de tomme lokalene. Det er meg ikke bekjent gjort mye forskning om kulturnæringenes plass mellom kultur, kunst, næring og det offentlige. Begreper som kulturnæringer, kreative næringer, opplevelsesøkonomi og kulturentreprenører vil være gjennomgående i denne oppgaven, og i teorikapitlet vil jeg beskrive disse begrepene. Det finnes lite forskning om kulturnæringer som befinner seg i kommuner som ikke er byer, denne oppgaven er dermed et nytt bidrag i litteraturen om kulturnæringer. Oppgaven har derfor en induktiv tilnærming, da jeg startet å samle empiri hadde jeg en åpen innstilling til feltet.

Grunnen til at jeg ville lære mer om Nesodden var det høye antallet kunstnere som bor der. Da jeg samlet empiri ville jeg 1) vite mer om kulturentreprenørers/kunstneres arbeidssituasjon og deres relasjon til kommunen, 2) finne ut hvilken kulturpolitikk som ble ført i kommunen og hvilke rammer det offentlige setter for kreative næringer og 3) lære mer om hvordan Nesoddparken fungerer som en samlokalisering. Jeg ble nysgjerrig på hvilke syn Nesodden kommune har på Nesoddparken og hva de ved Nesoddparken selv mener at Nesoddparken er og bør være. Dette har ført til at Nesoddparken er i sentrum av oppgaven hvor Nesodden kommune og det offentlige har mye å si for hvordan Nesoddparken kan forstås som en samlokalisering. Spesielt vil jeg se på forholdet mellom kommune og Nesoddparken og forholdet mellom næring og kunst og hvordan kulturnæringene blir behandlet og forstått av det offentlige. Problemstillingen lyder som følger:

- Hvilke motivasjoner har Nesodden kommune for sine kulturpolitiske tiltak og prioriteringer, og hvordan kan Nesoddparken plasseres og forstås i disse prioriteringene?
- Hvordan artikuleres Nesoddparken av de ulike aktørene?

Problemstillingene omfatter flere store tematikker. De omfatter for eksempel aspekter rundt lokal og statlig politikk (formelt og uformelt), informantenes personlige verdisyn, marked og

salg, og kunst og kreativitet. Det informantene sier og gjør forteller noe om hva de forventer og hvilke verdisyn som ligger rundt Nesoddparken. I denne oppgaven vil jeg gjøre et tverrsnitt gjennom flere nivåer innenfor temaet kulturnæringer. Nesoddparken står i sentrum av oppgaven og for å belyse og beskrive Nesoddparken er det nødvendig å ta i betraktning hvordan kulturnæringer blir omtalt på tre nivåer: For det første danner staten og statlige organer (makronivå) grunnlag for kommunenes arbeidsområder, arbeidsmåte og prioriteringer. Kommunen (mesonivå) tar statens avgjørelser og prioriteringer til etterretning som igjen virker inn på hvordan Nesoddparken (mikronivå) artikuleres og behandles. Samtidig har kommunene frihet til å gjøre egne prioriteringer. I det følgende vil jeg blant annet skrive mer om Nesodden kommune og om statlig politikk som har innvirkning på kommunenes syn og avgjørelser rundt kulturnæringer som Nesoddparken.

Figur 1¹

¹ Figur 1: (www.gulesider.no)

³ Figur 2: Kantine/kafe på Nesoddparken, foto: Mari B. Grøholt

1.1 Innføring om Nesodden kommune

Jeg vil her beskrive de forholdene i Nesodden kommune som er relevante for oppgavens tema om kultur, næring og offentlig tilrettelegging for slike næringer. I analysedelen vil jeg gå nærmere inn på detaljene rundt Nesodden kommunes prioriteringer og informasjon om Nesoddparken. Kartet under viser Nesodden kommune, Nesodden er halvøya i Oslofjorden. Merkingen med 1-tallet viser plasseringen av Nesoddparken. Nesoddferga går mellom Aker brygge i Oslo og Nesoddtangen.

1.1.1 Kunstnerkommunen Nesodden

I lang tid har det bodd kunstnere på Nesodden (Bjerklund 2005). Jeg spurte informantene mine om hva som er grunnen til at det bor så mange kunstnere der og når kunstner-tilflyttingen startet. Oppsummert svarte de at tidligere var Nesodden et feriested for Oslofolk. Derfor finnes det fortsatt mange hytter, fritidshus og sommerhus der. Senere har disse hyttene huset mange kunstnere og kreative som har ønsket å bo billig. At Nesodden er et billig bosted i kombinasjon med å være i nærheten av Oslo mener mange av informantene er avgjørende faktorer. Nærheten til Oslo er positivt for kunstnere som er tilknyttet institusjoner som for eksempel teatre og orkestre. Generelt sett er det typisk at kommuner i geografisk nærhet til byene er preget av at mange innbyggere jobber i - og pendler til byene.

Naturen og stillheten på Nesodden har blitt påpekt som viktige grunner for at kunstnere ville flytte dit. Hyttene på Nesodden er og har vært godt egnet for en enkel livsstil som tiltrekker seg kunstnere, men også idealister og 'alternative' mennesker (for eksempel healere og selvforsynte grønnsaksdyrkere). Med andre ord begrunnes ikke det høye kunstnertallet på Nesodden med strategisk kommunal planlegging, det er andre stedskvaliteter som har vært avgjørende for kunstnernes bostedsvalg. Flere av informantene mener også at tilstedeværelsen av kunstnere har ført til at flere kunstnere har ønsket å flytte dit, men at de kunstnerne og kreative som jobber der i dag har en annen forståelse av hva det vil si å være kunstner enn det de første som flyttet dit hadde. Tidligere var det for eksempel en gruppe med skulptører på Nesodden. Nå er det ingen igjen av de store skulptørene, men i gjengjeld er det mange billedkunstnere, komponister og forfattere der.

Leikvoll & Kleppe skriver at Nesodden er den kommunen i landet med flest kunstnere. Telemarksforskning har tatt utgangspunkt i registrert bostedsadresse og hvor kunstnere som har fått Statens kunstnerstipend, og kunstnere som er registret i de ti største

kunstnerorganisasjonene er bosatt. Pr. 1000 innbygger har Nesodden 18,4 kunstnere. Landsgjennomsnittet ligger på 4,0 kunstnere pr. 1000 innbygger (2013: 9). Her er det viktig å være seg bevisst at én kunstner kan være registrert i flere kunstnerorganisasjoner, på en annen side gjelder det i alle de andre kommunene i landet også og ikke bare Nesodden. Hvordan er prioriteringene i en kommune med så mange kunstnere? Hva satser de på? Dette er spørsmål jeg har stilt meg.

1.1.2 Næringsliv og arbeidsplasser i Nesodden kommune

Næringsliv og arbeidsplasser er viktig for et lokalsamfunn og den økonomiske veksten. Kommunen har hatt en årlig vekst i antall arbeidsplasser på ca. 1 % i perioden 2003-2008. Nesodden kommune og Sunnaas sykehus er de største arbeidsgiverne på Nesodden, disse to arbeidsplassene utgjorde 40% av alle arbeidsplassene på Nesodden i 2008. Samme år var det 52,3% nettoppendling til Oslo (Nesodden kommune 2008: 8). I forordet i strategisk næringsplanen står det at: ”Nesodden har lite næringsliv i forhold til folketallet, men har et særpreg som gir et unikt potensiale for utvikling av nye kultur-, kompetanse- og kystnæringer” (2010: 6). I Strategisk næringsplan for Nesodden kommune uttrykkes det at de ønsker å satse videre på Nesoddparken og annen kulturnæringsvirksomhet. I tillegg til at det bor mange kunstnere og kreative i kommunen, er det også interessant å merke seg at kommunen er på sjetteplass med antall mennesker med høyere utdanning i Norge (Nesodden kommune 2011: 20).

I en forskningsrapport som rangerer kommuner og regioner ut fra næringstetthet, rangeres Nesodden som den åttende dårligste næringskommunen i Norge (Vareide et. al. 2013: 15). Med andre ord er det lite næringsliv på Nesodden, likevel – og kanskje nettopp derfor har kommunen en visjon som lyder slik: ”Sammen skaper vi det gode næringslivet” (Nesodden kommune 2010: 2). Visjonen er en referanse til kommunens slagord: ”Sammen lager vi det gode livet”.

1.1.3 Nesoddparken

Bygningen hvor Nesoddparken holder til ble i utgangspunktet bygget som Sandvold sykehjem rundt 1930. Senere har det fungert som midlertidig flyktningmottak og barnehage, før det ble stående tomt og ubrukt. Det var lokale kunstnere som først så potensialet i det store og tomme

bygget. Kunstnerne anmodet kommunen om å få bruke det tomme bygget som en samlokalisering for Nesoddens mange kunstnere og kreative. I 2007 startet arbeidet med å etablere Nesoddparken. Kommunen støttet med å pusse opp slik at bygget ble en forsvarlig arbeidsplass². I 2009 ble Nesoddparken AS etablert og siden den gang har kreative og kunstnere hatt arbeidsplass der. Det er først og fremst visuelle kunstnere som holder til der (som blant annet filmskapere, billedkunstnere, skulptører og smykkekunstnere).

Rommene som leies ut er av ulik størrelse og leietagerne betaler leie etter hvor mange kvadratmeter de har til rådighet. De har også kantine, fellesverksteder og et lite konferanserom. Blant annet har de silketrykkverksted der det arrangeres kurs i silketrykk. Kursene som arrangeres er både for de som har kontorplass på Nesoddparken og for andre som ønsker å lære noe nytt. Nesoddparken er omringet av en stor og flott park med løvtrær. Faktisk er det Nesoddens eneste park og det har vært planer om å gjøre det til en skulpturpark. Flere skogstier og skiløyper på vinteren leder inn til parken. På søndager har Nesoddparken åpen kafé i kantina slik at turslitne mennesker kan kjøpe kaffe og mat eller spise nistepakken sin. I annen etasje har de et lite lokale hvor de har en ny utstilling en gang i måneden.

Daglig leder velger selv ut hvem som skal få arbeidsplass. Kravene for å få plass er at de skal være profesjonelle og ha personlig egnethet. Daglig leder forteller at hun ikke har noen tilspisset definisjon på hva som menes med profesjonell, men at virksomheten skal være registrert i Brønnøysundregisteret og at virksomheten skal være en kreativ næring. De som ønsker å få plass må være etablerte. De må kunne vise til for eksempel utstillinger, produksjoner, prosjekter og utdanning. Med personlig egnethet mener hun at de skal ønske å være del i miljøet og fellesskapet på Nesoddparken, og å bidra til å dele kunnskap og samarbeide i prosjekter.

I vedtektene står det at selskapet skal ha daglig leder og et styre bestående av 5-8 medlemmer, en av disse skal være kunstner og ha plass på huset (vedlegg 2). I dag er det omtrent 55 virksomheter der av ulik størrelse. Kommunen har på sin side ikke noe ansvar for Nesoddparken, verken vedlikehold av bygget eller virksomheten. Selve parken rundt Nesoddparken drives av venneforeningen Miljøhagen.

Figur 2³

1.2 Statlig politikk

Her vil jeg legge frem statlig politikk som har stor innvirkning på Nesoddens prioriteringer og artikuleringen rundt Nesoddparken.

1.2.1 Staten om lokalpolitikk

Et viktig aspekt ved demokratiet i Norge er en sterk kommune (KRD 2008). Det kommunale selvstyret påvirker selvsagt kommunalpolitikken og samfunnsutviklingen i Norge og har mye å si for hvordan forholdene er i Nesodden kommune. Det påvirker også hvilke forventninger som ligger til grunn for en kulturnæringsklynge som Nesoddparken. Fra 90-tallet ble flere øremerkede tilskudd – blant annet til kultur – gjort om til rammetilskudd, slik at kommunene

³ Figur 2: Kantine/kafe på Nesoddparken, foto: Mari B. Grøholt

kunne fordele midlene etter lokale behov og kommunal politikk. I dag finnes det likevel lover og føringer som forteller hva kommunene skal eller bør prioritere i tillegg til krav om rapportering til staten. Blant annet kulturloven som trådte i kraft i 2007. Loven forteller hvordan ansvaret er fordelt mellom kommuner, fylkeskommuner og stat⁴. Kommunene har for eksempel ansvar for biblioteker og kulturskoler. Loven er generell på den måten at kommunene får ansvarsområder, men at de selv kan bestemme hvordan de vil løse ansvarsoppgavene⁵. Informasjonen fra Telemarksforskning og fra mine informanter tyder på at Nesodden kommune satser mest på de kulturtiltakene som er lovpålagte.

Målet med kommunalt selvstyre er blant annet "(...) å få bedre kompetanse og oppgaveløsning i kommunane" (KMD 2012: 8). Kommunene har blant annet ansvar for sosiale tjenester, helse- og omsorgstjenester, bibliotek og andre kulturtiltak, kommunale veier og tilrettelegging av arealer og tomter for næringsliv og boligutbygging (KMD 2015: 20). Regjeringen ønsker nå å styrke kommunene ytterligere, gjennom tiltak som skal bidra til mer økonomisk bærekraft og robuste kommuner (2015: 5).

Det at vi i distriktene i Norge ofte har kulturhus og festivaler er resultater av lokale politiske avgjørelser. For eksempel står det i en pressemelding at de ønsker å øke kulturbudsjettet med 262 millioner kroner i 2014 og at:

Regjeringa sin kulturpolitikk skal leggje til rette for eit kulturliv som veks ut frå lokalt engasjement, prega av mangfald, fridom og integritet. Difor satsar regjeringa på ei bevisst spreining av løyvingar ut i heile landet og å gå gjennom ordningar for å sikre at mest mogeleg av pengane blir brukt på å lage kunst og kultur, og minst mogeleg til unødig byråkrati og administrasjon⁶.

Her beskrives det at det skal satses på et lokalt kulturliv og at det skal spres midler til hele landet. Det er meg ikke bekjent at næringer i distriktene og i kommunene er et direkte satsningsområde, men at det å utvikle et konkurransedyktig næringsliv artikuleres som ett av kommunenes mange oppgaver (KMD 2014: 26).

⁴ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-29-89?q=kulturloven> (sett 14.03.15)

⁵ <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/kulturloven-trer-i-kraft/id476921/> (sett 22.04.15)

⁶ <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/Eit-kulturbudsjett-med-tydelege-prioriteringar/id2005602/> (sett 01.04.15)

1.2.2 Staten om kultur og næring

I 2005 kom stortingsmelding nr. 22 *kultur og næring*. Stortingsmeldingen omhandler kultur og næring, samt samfunnsbygging i et helhetlig perspektiv. Det understrekes at de ønsker å synliggjøre kunst og kultur som en viktig del av en nyskapende og bærekraftig samfunnsutvikling. Det pekes på tre hovedpunkter for meldingen:

For det første omfattar kulturlivet i stor grad egne verdiskapande næringar med relativt stor innverknad på norsk økonomi. (...) For det andre kan det liggje et synergipotensial i eit fruktbart samspel mellom kultur og anna næringsverksemd. (...) For det tredje er kultur og kulturbaserte næringar ofte lokalt rotfesta og spelar ei viktig rolle i lokal- og regional utvikling (KKD 2005: 1-2).

I denne oppgaven vil det siste aspektet være mest relevant ettersom jeg vil se Nesoddparken i en kommunal og lokal kontekst. I stortingsmeldingen står det at det ikke kan forventes at alle kulturvirksomheter blir økonomisk lønnsomme og at det må satses på en langsiktig og helhetlig utvikling. Det legges også stor vekt på å at det skal føres en politikk som knytter kulturnæringene til det lokale, regionale, nasjonale og internasjonale (KKD 2005: 6) Hva det legges i dette spesifiseres ikke, men det kan regnes med at kulturdepartementet sikter til at kulturnæringer skal etterstrebe et samarbeid over kommunegrenser, fylkesgrenser og landegrenser.

Den sittende regjeringen skal – eller er i gang med å starte opp et kunnskapssenter for kulturnæringer: “Senteret skal være en kunnskapsleverandør som utfører egen forskning, samler inn, bearbeider, analyserer og formidler kunnskap om kulturnæring og kulturnæringsutvikling. Målgruppene er utøvere, bransjer, kulturnæringer, virkemiddelaktører og politikktutformere”⁷. Opprettelse av et slikt kunnskapssenter indikerer at det relativt nye forholdet mellom kultur og næring bare blir mer aktuelt.

⁷ <http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2015/Statsbudsjettet-fra-A-til-A/Kulturnaring--kunnskapssenter/> (sett 20.04.15)

1.3 Avgrensninger

Jeg har valgt å ha fokus på kommunen Nesodden og på Nesoddparken som et case. Denne avgrensning valgte jeg for å kunne gå i dybden på et begrenset og lite, men interessant område. Prosessen og prosjektet har dermed blitt overkommelig sett i forhold til de ressursene jeg har hatt til rådighet. For å få svar på mine mange spørsmål intervjuet jeg ordføreren (arbeiderpartiet), kultursjefen i kommunen, daglig leder ved Nesoddparken og fem kulturentreprenører på Nesoddparken. Jeg har valgt å dele inn i fire enheter:

I oppgaven vil jeg benytte betegnelsen **Nesodden kommune** når jeg snakker om det politiske og administrative innenfor grensene til Nesodden kommune. Det er informantene som jobber i kommunen, samt det jeg har funnet i kommunale dokumenter jeg da refererer til. Jeg også benytte meg av informantenes arbeidstitler: Ordføreren, kultursjefen eller fagsjef for kultur, idrett, friluftsliv og næring. Når jeg derimot skriver 'på Nesodden' refereres det til det geografiske stedet Nesodden.

Når jeg bruker betegnelsen **de på Nesoddparken** henviser jeg til helheten Nesoddparken AS. Det kan enten være daglig leders kommentarer/beskrivelse om Nesoddparken AS og det kan bety Nesoddparkens dokumenter (for eksempel vedtekter). Jeg refererer altså ikke til kulturentreprenørene eller bygningen (med mindre det spesifiseres).

Daglig leder representerer på mange måter Nesoddparken, men jeg har valgt å skille disse fordi jeg først og fremst anser Nesoddparken som en selvstendig enhet. Hun er et ledd mellom kulturentreprenører og omgivelsene, det vil si kommunen.

Når jeg snakker om **kulturentreprenørene** sikter jeg til de fem informantene som arbeider på Nesoddparken og i tillegg de andre som har kreative næringer der. En nærmere begrepsavklaring kommer i teorikapitlet. Jeg har valgt å gi dem fiktive navn, dette vil jeg begrunne nærmere i metodekapitlet. Her er litt om de fem informantene: "Hege" Er filmklipper og filmprodusent, hun jobber med dette på fulltid. "Maia" er fotograf og tar bilder på oppdrag. Hun tar bilder av alt fra familier til mat og jobber med foto på fulltid. "Oda" er kunstmaler og holder malerkurs. Hun har i tillegg en annen jobb ved siden av. "Inga" er kunstmaler, hun lager portrettmalerier på oppdrag, i tillegg driver hun egne kunstprosjekter. Hun har også en jobb ved siden av som grafisk designer. "Åsmund" er gitarreparatør og får foreløpig midler fra Nav. Han startet opp i januar 2014 og er fortsatt i en etableringsfase.

1.4 Oppgavens oppbygning

Videre i oppgaven beskriver jeg metodevalg hvor jeg begrunner de metodiske valgene jeg har tatt og hvor jeg beskriver mitt syn på min rolle som intervjuer og undersøker. Deretter tar jeg for meg teori og faglitteratur som danner grunnlaget for mitt perspektiv i det feltet jeg har undersøkt. Jeg vil også forklare et par modeller som jeg bruker i analyse/diskusjon. I teorikapitlet vil jeg også komme med begrepsavklaringer på blant annet begrepene kulturentreprenør, kultur og kulturnæring.

Kapittel 4-8 er analyse- og diskusjonskapitler hvor jeg beskriver hva jeg har funnet ut ved og besvare problemstillingen min. Analysen har jeg delt opp i fire tematikker; politikk, økonomi, aktørene, samlokaliseringen og til slutt i har jeg en avsluttende diskusjon.

Under politikk belyser jeg kommunens kulturpolitiske satsninger samt satsninger som har med næringsliv i kommunen å gjøre. I delen med økonomi beskriver jeg kommunens og Nesoddparkens økonomiske situasjon og belyser i hvor stor grad kommunen legger til rette for Nesoddparkens økonomi. I tillegg sammenligner jeg forståelsen av økonomi i en kulturnæringsdiskurs med forståelsen av økonomi i en landbruksdiskurs. Under kapitlet om aktørene analyserer jeg aktørenes (kommune, daglig leder og kulturentreprenørene) oppfatning av hva Nesoddparken er. For eksempel på hvilke måter Nesoddparken kan brukes eller forstås som et ressurscenter. I kapitlet om samlokaliseringen vil jeg fokusere på Nesoddparken og hvordan den fungerer som en næringsklynge. Der vil jeg bruke teori om kulturnæringer og næringsklyngeteori. Deretter har jeg en avsluttende diskusjon hvor jeg diskuterer Nesoddparken i tråd med Floridas teori og hvordan den gir utslag på Nesoddparken. Jeg vil også diskutere Nesoddparken og kulturentreprenørene diskursivt og analysere hvilke diskurser som viser seg gjeldene. Avslutningsvis vil jeg besvare problemstillingen i en kort oppsummering hvor jeg trekker ut essensen og hovedtrekkene ved det jeg har funnet ut.

2. Valg av metode

I dette kapitlet vil jeg begrunne mitt metodevalg og se på fordeler og ulemper ved de metodiske valgene jeg har tatt. Jeg vil beskrive hvordan jeg har gått fram for å rekruttere informanter, hvordan jeg har opptrådt som undersøker og hvordan jeg har forberedt meg til intervjuer. I prosessen har jeg også benyttet meg av kommunale dokumenter, dette vil jeg også si noe om.

2.1 Kvalitativ metode og induktiv tilnærming

I møte med Nesodden ønsket jeg å finne ut mer om forholdene i kommunen sett fra kommunens ståsted samtidig ville jeg vite mer om kunstnere som var bosatt der. For eksempel om de var organisert på noen måte, hvordan de arbeidet kunstnerisk og hvor de jobbet, hadde kontor eller atelier. Det er altså det unike med Nesoddens prioriteringer og politikk, samt individuelle synspunkter om Nesoddparken som har vært vesentlig i denne undersøkelsen. Jeg ønsket også å lære om kommunens og kunstneres/kulturentreprenørenes forståelse av den kommunale kulturpolitikken og hva det er som gjør Nesodden til et attraktivt bosted for kunstnerne. På den måten kom jeg i kontakt med daglig leder og kulturentreprenørene på Nesoddparken, noe som har ført til at fokus i oppgaven har dreid seg om kreative næringer, forholdet mellom kommune og Nesoddparken og hvordan Nesoddparken fungerer som en samlokalisering. Det finnes også lite forskning som omhandler kulturnæringenes plass mellom kultur, næring og det offentlige. Dermed var kvalitativ metode og en induktiv tilnærming best egnet for å få svar på det jeg lurte på.

En av de tingene som kjennetegner kvalitativ metode er at undersøkerens mål er å finne ut hva enkeltindivider mener om et fenomen. I denne oppgaven er fenomenet Nesoddparken og Nesodden. Oppgaven tar også for seg en bredere tematikk blant annet rundt kultur og næring, næringsklynger og politikk. Disse temaene blir her trukket frem fordi empirien jeg har samlet viser at dette er relevant. Å ha en induktiv tilnærming har på den måten gitt mulighet til å legge fokus på det som empirien peker på som relevant. Som

Jacobsen skriver så er induktiv tilnærming best egnet om vi ønsker å studere ett helt spesielt fenomen som det har blitt forsket lite på tidligere (2005: 37)

Denne masteroppgaven viser detaljerte skildringer av tematikken som ikke tidligere har fått mye fokus i faglitteraturen (for eks. Landry 2000, Florida 2002, Gran & De Paoli 2005).

Med begrensede forkunnskaper om Nesodden og Nesoddparken var det viktig å få frem det informantene betraktet som viktig. Den kunnskapen jeg ønsket å lære mer om var med andre ord best tilgjengelig gjennom dybdeintervjuer. Empirien i denne oppgaven består hovedsakelig av intervjuer og granskning av kommunale dokumenter. I kvalitativ metode er ikke målet å generalisere, men å få et innblikk i det enkelte fenomenet (Jacobsen 2005: 80, 101). Ved bruk av kvalitativ metode tas det utgangspunkt i få informanter (eller enheter), dermed har man potensielt sett mulighet til å få veldig mange ulike svar (variabler) (Johannessen et. al. 2011: 103). På den måten har jeg fått lære mye om et konkret felt som det er forsket lite på. Alt i alt har det vært positivt å bruke en induktiv tilnærming hvor jeg har bestemt problemstilling og teori i etterkant av intervjuene.

De tidsbegrensningene som ligger i en masteroppgave har også begrenset antall intervjuer jeg har kunnet gjøre. Mot de siste intervjuene fikk jeg en del av de samme svarene og hadde da nådd et metningspunkt (Ryen 2002: 93).

2.1.1 Casestudie

Casestudiet kategoriseres under det intensive forskningsdesignet og kvalitativ metode. Kort forklart betyr intensivt forskningsdesign å gå i dybden og se ulike nyanser av et fenomen (Jacobsen 2005: 89). Casestudier gir mulighet til å sette seg inn i det helt spesielle ved et menneske, en gruppe eller et lokalsamfunn, altså et studie som tar for seg ett utsnitt av et tema som er begrenset i tid og rom. Det vil si at et casestudie i stor grad er spesifikt for den tiden og i det rommet hvor undersøkelsen tar sted, i denne oppgaven er caset kulturentreprenørene på Nesoddparken. Nesodden kommune danner i stor grad rammene for Nesoddparken. På den måten har jeg lært mye om hvordan forholdene er i en pendlerkommune med mange kunstnere, og hvordan kulturentreprenører og en kulturnæringsklynge fungerer i en kommune som lever i skyggen av en større by.

Kulturentreprenørene på Nesoddparken utgjør til sammen en *kollektiv enhet*, det vil si en case-enhet bestående av flere informanter (2005: 91). Kulturentreprenørenes tanker rundt hva Nesoddparken er eller bør være er relevant, spesielt med tanke på Nesoddparken som en

samløkalisering av kreative næringer. Hvordan er det å ha Nesoddparken som arbeidsplass? Hva er fordelene med å være der? For å få et innblikk og en inngående forståelse av dette har det vært nyttig å intervju og bli kjent med flere av kulturentreprenørene og daglig leder.

2.1.2 Diskursiv tilnærming

I denne oppgaven vil næringsdiskursen og kunstdiskursen være vesentlige. Spesielt vil jeg benytte diskursbegrepet i den avsluttende diskusjonen hvor jeg blant annet diskuterer forholdet mellom kunst og næring. Med betegnelsen 'diskursiv tilnærming' mener jeg å bruke diskursteorien som et verktøy for å forstå og plassere de ulike holdningene til blant annet Nesoddparken. Diskursiv tilnærming kan plasseres i den språklige vendingen og er en motsats til positivismen. Posivismen som grunnlag for metodisk fremgangsmåte går ut på å kategorisere og forklare sannheter på lik linje med naturvitenskapen hvor funn er kvantifiserbare. Humanistisk forskning krever en annen metode og tilnærming enn naturvitenskapelig forskning, fordi forskning i en humanistisk tradisjon har et annet utgangspunkt enn positivismen, nemlig *forståelse*. En forståelse av et fenomen krever en metode som tar utgangspunkt i fenomenets egne premisser eller egenart (Sørensen et. al. 2008: 93). Den språklige vendingen vil si å fokusere på språket og språkets innhold og at det kan fortelle oss noe om hvordan vi mennesker oppfatter virkeligheten samtidig som språket er med på å skape vår virkelighetsforståelse (Sørensen et. al. 2008: 13).

Diskursbegrepet kan knyttes både til en teori og en metode, diskurs som metode tar utgangspunkt i diskursteorien. I denne oppgaven vil jeg bruke diskursiv tilnærming som en metode i analysen. Med utgangspunkt i diskursteorien vil jeg her beskrive hva jeg legger i diskursbegrepet.

Jeg vil ha fokus på *handling* og *artikulasjon* som uttrykk for en diskurs. Med 'handling' mener jeg ikke fysiske handlinger, men først og fremst valg som blir tatt. Altså hva kommunen og Nesoddparken velger. For eksempel at kommunen har valgt å pusse opp Sandvold-bygningen for Nesoddparken AS er et valg og en politisk handling. Med andre ord vil jeg omtale diskurser som fenomener som er tillagt et meningsinnhold.

Diskursbegrepet er på den måten knyttet til makt. Begrepet makt vil jeg knytte opp mot Foucaults forståelse hvor makt verken er positivt eller negativt, det bare eksisterer. Foucault mener makt gjennomtrenger alt, det vil si at makten alltid virker inn på ulike prosesser og beslutninger. Dermed er makt både produktivt og destruktivt. (Sørensen et. al. 2008: 28). For eksempel kan en politisk beslutning (som makthandling) fortelle oss hvilke

verdier som ligger i en diskurs. Det samme gjelder medier, aviser har for eksempel stor makt ved å velge ut hvilke saker som skal trykkes. Det mediene ser på som viktige saker er de sakene som blir synlige for samfunnet. Offentlige bestemmelser, lover, medias fremstilling og politikk har på den måten sterk innflytelse på hvilke forståelser befolkningen har av ulike diskurser.

Jeg ser på diskurser som konstituert og konstituerende (Foucault 1999: 28). Det vil si at diskurser er noe som hele tiden utfordres, som forandres og ofte stilles spørsmål ved (Foucault 1999: 8). Forståelsen av en diskurs lukkes aldri, men kan alltid endres eller fylles med nytt innhold (Winther Jørgensen et. al. 1999: 15). Diskurser kan også overlape hverandre.

For eksempel kan vi se på fenomenet eldreomsorg som en diskurs. Ordet 'eldreomsorg' gir en rekke assosiasjoner som forteller noe om hvilke holdninger og forståelse vi har til fenomenet. Når jeg hører ordet 'eldreomsorg' tenker jeg 'dårlig bemanning', 'offentlig institusjon' og 'eldrebølgen'⁸. På nasjonalt nivå er det rimelig å anta at mange har de samme assosiasjonene rundt eldreomsorg, fordi disse temaene ofte har vært saker i media. Det skal også nevnes at individer ikke bare forstår en diskurs kun ut ifra politiske avgjørelser, medier og andre maktposisjoner, men også ut ifra blant annet personlige erfaringer, miljøet man befinner seg i og sosiale medier. En diskurs består dermed av ulike forståelser.

Mellom de forskjellige diskursene er det en kontinuerlig kamp om gyldighet eller hegemoni, det vil si en *diskursiv kamp*. Det betyr at i eldreomsorgsdiskursen er det noen forståelser som har hegemoni. Få i Norge vil antagelig assosiere eldreomsorg med for eksempel næring. Næring er på den måten en motdiskurs til eldreomsorg fordi de blir forstått i et motsetningsforhold. Vi kan også finne flere diskurser i en diskurs. I eldreomsorgsdiskursen finnes for eksempel både en aldersdiskurs og en helsediskurs.

I denne oppgaven vil jeg analysere om det finnes motstridende eller samstemte diskurser i kommunen, hos daglig leder og kulturentreprenørene ved Nesoddparken. Hvordan situasjonen er på Nesodden kan delvis forstås ut fra endringene på forståelsen av kunst, næring og kulturnæringer. Richard Florida (2002) og teorien om den kreative klasse har blitt referert til – både ved implisitt bruk av hans begreper og ved bruk av direkte henvisning – i ulike offentlige dokumenter og forskningsrapporter (for eks. KKD 2005, KRD 2006,

⁸ Disse assosiasjonene kan beskrives som momenter eller nodalpunkter i en diskurs. Momenter vil si elementer som assosieres med en bestemt diskurs, nodalpunkter vil se de tegnene som strukturerer en diskurs og som en diskurs (en forståelse) struktureres etter. For eksempel 'kropp' i legevitenskapen (Winther Jørgensen et.al 1999: 36-37).

Nesodden kommune 2006, og NOU 2013: 3). På den måten har han hatt sterk innvirkning på kulturnæringsdiskursen og danner dermed en viktig del av diskusjonen om for eksempel kreative næringer og attraktive steder.

2.2 Forarbeid og gjennomføring

De to første intervjuene gjorde jeg med ordfører og kultursjefen. I tidspunktet under disse intervjuene var utgangspunktet og tema for oppgaven hvorfor det bor så mange kunstnere på Nesodden. I forkant av intervjuene leste jeg som nevnt lite teori, fordi jeg var usikker på hva jeg ville finne og jeg ønsket å møte empirien med åpenhet. Jeg ser på dette som en fordel, fordi oppgavens endelige tema og problemstilling har sitt utspring fra informasjonen jeg fikk under de to første intervjuene.

I forkant av intervjuene unnlot jeg å sende intervjuguide til informantene med unntak av ordfører, fordi hun spurte om å få den tilsendt. Til de andre informantene fortalte jeg kort hva jeg ville lære mer om. Grunnen til at jeg valgte å ikke sende intervjuguiden var at jeg ønsket å lære mer om hvilke tanker de hadde uten at de på forhånd skulle oppsøke informasjon som de på forhånd skulle finne ut av hva de mente om, dette gjelder spesielt kulturentreprenørene. I ettertid ser jeg at det også kunne vært fordelaktig om de hadde fått tilgang til intervjuguide slik at de kunne forberedt seg på hva de ville svare. Men ved å ikke sende intervjuguide på forhånd mener jeg at jeg kan fremstille et mer ærlig bilde, for eksempel om kulturentreprenørens forståelse og kunnskap av kommunen. Jeg har fått empiri jeg vil kalle 'råmateriale', det vil si ubehandlet og uforberedt informasjon.

Spørsmålene under intervjuene med kommunen var først og fremst rettet mot Nesodden kommunes prioriteringer og kulturadministrasjonen, samt spørsmål om kunstnere i kommunen. Jeg lot intervjuene ta form som en samtale for å bli bedre kjent med Nesodden som helhet. På den måten kom vi inn på andre temaer enn de jeg hadde listet opp i intervjuguiden, for eksempel som næringsliv, infrastruktur og Nesoddparken, senere har dette vist seg å være relevante sider og danner dermed grunnlaget i denne oppgaven.

I intervjuene med kulturentreprenørene og daglig leder lot jeg også intervjuet ta form som en samtale, og dermed fikk jeg mye informasjon å bygge oppgaven videre på fordi det åpnet seg nye spørsmål og tematikker. Intervjuguiden endret jeg noe mellom intervjuene ettersom hva som ble relevant å vite mer om. Jeg forholdt meg til intervjuguiden som en

huskelapp for hva jeg skulle spørre om, og mange av spørsmålene ble besvart før jeg stilte dem. Intervjuene var med andre ord åpne, men til en viss grad strukturert (Jacobsen 2005:145). For meg personlig oppfattes det som mer naturlig å ha en avslappet intervjuform hvor det er rom for å prate om det informanten mener er relevant, selvsagt innenfor visse rammer. Dette har ført til at jeg har en del empiri som jeg ikke vil nyttiggjøre meg av i oppgaven. På en annen side fikk jeg på den måten frem ulike nyanser og informasjon jeg antagelig ikke ville fått med en strukturert intervjuguide eller med kvantitative undersøkelser.

Mot slutten av samtlige intervjuer spurte jeg om det var greit å stille oppfølgingsspørsmål i ettertid. Alle godtok dette og jeg har sendt oppfølgingsspørsmål til alle informantene. Noen av spørsmålene jeg sendte til kultursjefen ble besvart av fagsjef for kultur, næring, idrett og friluftsliv i kulturadministrasjonen i Nesodden kommune.

2.2.1 Rekruttering av informanter

Snøballmetoden er en metode jeg til dels har benyttet meg av for å rekruttere informanter. Metoden går ut på å spørre informanter om tips til hvem jeg burde kontakte videre. Ulempen med snøballmetoden er at man kan bli henvist videre i det samme miljøet og innenfor det samme nettverket. Det kan føre til at man får mange av de samme svarene (Thagaard 2009: 56). Under de to første intervjuene med kommunen ble jeg anbefalt å kontakte daglig leder ved Nesoddparken. På den måten kom jeg også i kontakt med kulturentreprenørene. At jeg valgte å følge anbefalingen fra kommunen kan ha ført til at jeg har gått glipp av annen interessant empiri eller vinklinger. Jeg valgte Nesoddparken fordi det virket som et aktuelt case nå som kultur og næring har fått mye fokus i faglitteraturen (for eks. Florida 2002, Mangset et. al. 2009, Gran & De Paoli 2005). Samtidig ble jeg nysgjerrig på hvordan et slikt sted ble driftet og hvilke typer kreative næringer som holdt til der. Det ville også lette arbeidet med å innhente informanter når mange av de jeg ønsket å intervjuer befant seg på ett sted.

I og med at Nesoddparken er en selvstendig virksomhet oppfatter jeg at den negative konsekvensen av snøballmetoden har gitt lite utslag i intervjuene med kommune og daglig leder. Selv om jeg ikke har brukt snøballmetoden innad på Nesoddparken er kulturentreprenørene og daglig leder i samme miljø og har mange av de samme interessene. Det virker som mange av kulturentreprenørene har samme holdning til kommunen som daglig leder har. Under intervjuene refererte kulturentreprenørene ofte til det daglig leder har fortalt dem og dermed er det naturlig å anta at daglig leder er med på å danne kulturentreprenørenes

forståelse av- og holdning til kommunen. Jeg oppfatter også at kulturentreprenørene i stor grad har ulik holdning til Nesoddparken og egen virksomhet.

Å få tak i kulturentreprenørene på Nesoddparken viste seg å være utfordrende fordi informasjonen på nettsidene ikke var oppdatert, det manglet ofte kontaktinformasjon og flere av de jeg kontaktet svarte verken på e-post eller telefon.

I utvelgelsen av kulturentreprenørene ved Nesoddparken har jeg tatt utgangspunkt i at jeg ønsket å intervju informanter som driver ulike kreative virksomheter. Jeg valgte likevel å intervju to billedkunstnere fordi jeg ut fra informasjonen på nettsiden fikk inntrykk av at de har ulike måter å jobbe på. Hvem det var som svarte på henvendelsene var til en viss grad avgjørende for hvem som ble intervjuet. Nettopp derfor har jeg ikke tatt kulturentreprenørens alder og kjønn i betraktning da jeg rekrutterte informantene. Den yngste var rundt 30 år og den eldste rundt 60 år. Likevel viser den empirien et variert meningsinnhold.

De fleste virksomhetene på Nesoddparken er drevet av kvinner og det er derfor lettest å rekruttere kvinnelige informanter. Av de totalt åtte informantene er det bare én mann. Denne skjeve kjønnsfordelingen kan ha påvirket hva jeg sitter igjen med av empiri, på en annen side representerer det den kjønnsfordelingen som er på Nesoddparken.

2.2.2 Forskerrollen i intervjusituasjonen

Hvordan jeg går fram og hvordan jeg opptrer under intervjuene påvirker intervjuet og dermed også hvordan empirien bør behandles og analyseres. Ettersom alle intervjuene er enkeltintervjuer har jeg hatt fokus på én informant av gangen. Det er fordelaktig fordi informantene ytret sine egne personlige meninger uten at de påvirket andre eller selv ble påvirket slik de kanskje ville blitt i et gruppeintervju. Intervjuerens tilstedeværelse og hva intervjueren vil finne ut påvirker til en viss grad forskningsresultatet (Jacobsen 2005: 31). For eksempel virker det som enkelte informanter har sett på meg og min masteroppgave som et talerør for å få fram sine meninger og det kan ha farget svarene jeg har fått.

Hvordan jeg stiller spørsmålene påvirker hva slags svar som blir gitt. For eksempel kan det hende at en helt ustrukturert intervjuform ville ført til at jeg hadde stilt spontane spørsmål hvor jeg ubevisst ville gitt uttrykk for hvilket svar jeg ønsket. I forkant hadde jeg en forventning om at kulturentreprenørene skulle ha mer kunnskap om kulturpolitikken i kommunen enn de hadde. Noe som kan ha ført til at de fremstår med sterkere meninger eller kunnskap om kommunen enn de egentlig har. Disse forskningseffektene er viktig å være bevisst i forkant av, under, og etter feltarbeidet.

Intervjuene startet jeg ved å spørre om faglig bakgrunn, om vedkommende bor på Nesodden og hvor lenge de har jobbet på Nesoddparken (for kulturentreprenørene og daglig leder). Dette gjorde meg kjent med vedkommende, samtidig som vi opparbeidet en viss tillitt før de mest vesentlige spørsmålene ble stilt. Alle intervjuene fant sted på den enkeltes arbeidsplass og kontor.

Jeg ønsket å gjøre spørsmålsformuleringen lite ledende. På den måten åpner samtalen for nyanser og jeg unngikk å implisitt gi inntrykk av at jeg så etter 'fasitsvar'. For eksempel spurte jeg om fordeler og ulemper med Nesoddparken, på det spørsmålet fikk jeg mange ulike svar ettersom hvordan spørsmålet ble tolket. Det var også noen spørsmål jeg ønsket å stille, men som var vanskelig å formulere uten at de kunne virke ledende. For eksempel spørsmål som retter seg mot kommunen og om de gjør nok for Nesoddparken. Intervjuene har jeg tatt opp på smarttelefonen og transkribert i ettertid.

2.3 Kommunale dokumenter og dokumentgransking

Gjennom hele prosessen har jeg vært interessert i kommunen som organisasjon og hva de gjør for kunstnerne og kulturentreprenørene som er bosatt i kommunen. Som nevnt tidligere har jeg lest kommunale dokumenter og har på den måten blitt kjent med kommunen i bred forstand: Kommuneplan, kulturplan og strategisk næringsplan har gitt meg grunnlag til å forstå og å få et helhetlig bilde av kommunens prioriteringer og situasjon. Ikke bare direkte innen kultur, men også det som pekes på som styrker og svakheter som indirekte påvirker kulturlivet og kulturnæringene på Nesodden.

Da jeg intervjuet kultursjef og ordfører uttrykte begge at de ikke kjente seg igjen i deler av kulturplanen. Kultursjefen presiserer og begrunner med at den er utdatert, og fortalte at en ny kulturplan er under arbeid. I den gjeldene kulturplanen står det for eksempel at Nesodden ønsker å være et kraftsenter i Skandinavia for kultur, de fortalte at dette var noe de selv ikke stod for (Nesodden kommune 2006: 5).

I det forrige kommunestyret som skrev kulturplanen var ordføreren SV-representant, mens sittende ordfører tilhører arbeiderpartiet. Det forrige kommunestyret var mer opptatt av å artikulere som 'kunstnerkommunen', mens det sittende kommunestyret er mer opptatt av å artikulere som 'kulturkommunen'. Hva som faktisk skiller innholdet i disse begrepene er vanskelig å fastslå, derfor vil jeg bruke begge. Forskjellene mellom de to kommunestyrene

må tas i betraktning når det siteres til kulturplanen. Det skal også nevnes at mitt inntrykk er at mye av det som står skrevet i kulturplanen stemmer overens med dagens (kultur)politikk på Nesodden. Jeg har valgt å sitere til den gjeldende kulturplanen nettopp fordi den formelt sett er gjeldende. Kulturplanen forteller noe om holdningene, planene og prioriteringene som har vært tidligere og som derfor kan fortelle noe om dagens situasjon på Nesodden. Ordfører støtter både gjeldende kommuneplan og gjeldende næringsplan som også siteres i denne oppgaven.

2.4 Etiske vurderinger

I enhver undersøkelse er det viktig å gjøre seg noen betraktninger og å ta bevisste valg rundt etiske spørsmål. Hva som må vurderes og hvilke valg som må tas avhenger av oppgavens hensikt og metode. I denne undersøkelsen har jeg vurdert hvor vidt jeg skal gjøre informantene anonyme eller ikke. Informantene jobber som sagt enten i Nesodden kommune eller ved Nesoddparken. For at leseren skal ha oversikt og innblikk anser jeg det som vesentlig å beskrive informantenes virksomhet eller arbeidstittel. Det vært umulig å sikre full anonymitet uten å anonymisere hele kommunen. Jeg har valgt å gi fiktive navn til kulturentreprenørene ved Nesoddparken. Daglig leder og de som jobber i kommunen vil jeg henvise til ved arbeidstittel. Jeg oppgir ikke personnavn eller navn på virksomhet fordi det ikke er nødvendig for forståelsen av innholdet i oppgaven. Samtidig som informantenes uttalelser må sees i sammenheng med – og forstås ut fra – deres rolle og arbeidstittel. Informantenes arbeidsplass og virksomhet er oppgitt i oppgaven, dermed er det ikke mulig å sikre full anonymitet, spesielt for de som jobber i kommunen og daglig leder. Informantene har blitt informert om dette i forkant av intervjuene og de har samtykket.

Ettersom jeg har valgt en induktiv tilnærming har hensikten med prosjektet vært noe åpen i startfasen. Jeg har derfor valgt å være åpent innstilt i intervjusituasjonene og sagt til informantene at jeg vil lære mer om Nesodden og Nesoddparken og at jeg ikke har bestemt meg for hva oppgaven skal handle om helt konkret. Dette har gjort meg åpen og nysgjerrig i møte med informanter, litteratur, dokumenter og Nesodden generelt.

Prosjektet er meldt inn og godkjent av NSD (Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste). Informantene fikk et informasjonsskriv hvor det blant annet står opplysninger om prosjektet, at det er frivillig å delta og at de kan trekke seg når som helt om de ønsker det.

Alle informantene har godkjent informasjonsskrivet enten muntlig eller skriftlig. De har også godkjent sitater jeg har brukt i oppgaven.

Figur 3⁹

⁹ Figur 3: Nesoddparken, inne. Foto: Mari Bøhmer Grøholt

3. Teoretisk grunnlag: Begreper, kreativ klasse og stedsutvikling

I dette kapitlet vil jeg legge frem relevant teori som danner grunnlaget for det faglige perspektivet i oppgaven, samt komme med begrepsavklaringer. Med teorien vil jeg belyse og diskutere det jeg har funnet ut i undersøkelsen om Nesodden og Nesoddparken. Denne oppgaven kan beskrives som en forlengelse av og et supplement til de mange faglitterære tekstene om kultur og næring i en norsk eller nordisk kontekst (for eks. Bille Hansen 1993, Mangset et.al 2009 og Gran og De Paoli 2005). Disse faglitterære tekstene fokuserer på at det i de siste ti årene i økende grad har blitt mer glidende overganger mellom kunst og næring som et resultat av en samfunnsutvikling hvor blant annet forbrukere har blitt mer opptatt av opplevelsen i et produkt (opplevelsesøkonomi) noe som har ført til at næringslivet har begynt å rette sitt blikk mer mot for eksempel design. I tillegg har kunstfeltet blitt mindre skeptiske til å tenke markedsorientert (for eks. Mangset et.al. 2009: 35).

Når jeg skriver at denne oppgaven er et supplement mener jeg at oppgaven viser et spesifikt fenomen - nemlig Nesoddparken og Nesodden – hvor detaljerte nyanser kommer frem i form av et casestudie. Faglitteraturen nevnt over, med unntak av Mangset et. al. (2009), omhandler kulturnæringer på et overordnet og generelt nivå. Av den litteraturen jeg har lest handler ingen om en kulturnæringsklynge som et case. Det som står i denne oppgaven er helt spesifikt for det stedet og det caset jeg har gjort. Likevel kan det som kommer frem i denne oppgaven også være relevant og ha betydning andre steder, spesielt kommuner i nærhet til større byer i Norge. Slike kommuner har en del fellestrekk som for eksempel infrastruktur, arbeidsliv og næringsliv.

3.1 Nesodden som sted: Bygd, bydel eller randkommune?

Mye teori som omhandler stedsutvikling, kulturplanlegging og kulturnæringer handler hovedsakelig om byer og byutvikling og i mindre grad til små og 'landlige' steder (for eks. Evans 2003, Garcia 2004, Bianchini 2013, Landry 2000). Ennå mindre handler de eksplisitt om randkommuner. Det har derfor vært viktig å være kritisk til om teorier og forskning med

utgangspunkt i byer kan brukes til å analysere Nesodden. Spørsmålet om hvordan Nesodden kan karakteriseres som sted har vært relevant fordi kommunen har mange ulike steds kvaliteter. For eksempel har Nesodden steds kvaliteter som kan sammenlignes med en bydel av Oslo, Nesodden kan forstås som en del av Osloregionen eller et perifer/landlig sted eller en randkommune. Randkommuner ser jeg på som kommuner som grenser til storbyenes ytterkant eller rand.

Nesodden ligger nær Oslo både geografisk, sosialt og arbeidsmessig. Oslo ligger som en gryte rett på andre siden av fjorden og ferga til Oslo tar 20 minutter. Flere av informantene har uttrykt at det er lettere å reise til Oslo enn til andre steder i Follo som er den regionen Nesodden hører til. På den måten har de sterkere tilknytning til Oslo som et sted for opplevelser og sosialt liv, enn til Follo og Akershus for øvrig. På den måten kan Nesodden sammenlignes med en bydel i Oslo. Det området hvor jeg har samlet empiri på Nesodden er det område som er nærmest Oslo geografisk, og dermed kan det hende at de som bor lengre syd på Nesodden har et annet forhold til Oslo. Deler av faglitteraturen jeg har lest analyserer for eksempel forskjeller mellom sentrum (Oslo) og periferi. Bruken av ordet *periferi* sikter implisitt og eksplisitt til bygder og små lokalsamfunn rundt om i landet (se for eks. Fossåskaret 2000). Min forståelse er at periferi *ikke* betyr Oslo og Oslos randkommuner, selv om randkommunene ofte er preget av å være tidligere landbrukskommuner og ofte har landskapsmessige fellestrekk med det som assosieres med periferi. Innbyggere og politikere i randkommuner må forholde seg til utfordringer som oppstår ved å befinne seg i skyggen av en storby. For eksempel med tanke på handel, infrastruktur, arbeidsplasser og stedsutvikling.

I denne teksten har jeg valgt å behandle Nesodden som en randkommune, fordi Nesodden administrativt ikke er en del av Oslo og fordi mye av empirien implisitt og eksplisitt beskriver Nesodden som en randkommune. I begrepet randkommune inngår de utfordringene, fordelene og steds kvalitetene som er typiske for en randkommune som Nesodden. Enebakk, Bærum og Nesodden er eksempler på randkommuner.

3.2 Begrepsavklaringer

I denne oppgaven vil jeg bruke ulike begreper som tilhører ett felt – kulturnæringsfeltet – som er sammensatt av (minst) to diskurser - kunstdiskursen og næringsdiskursen. Jeg vil her ta for meg følgende begreper:, Kultur, kulturentreprenør, kunstner, kreative næringer,

kulturnæringer og opplevelsesøkonomi. Her vil jeg gjengi hvordan faglitteratur beskriver relevante begreper og beskrive hva jeg legger i disse begrepene. Noen begreper har jeg valgt å spisse inn med definisjonsavklaringer, mens andre har jeg valgt å diskutere og beskrive fordi begrepene kan være ganske komplekse.

3.2.1 Kulturbegrepet

'Kultur' er et begrep som brukes på mange ulike måter og som må forstås ut fra sin kontekst og krever derfor en avklaring. I denne oppgaven vil jeg referere til ett av Bille Hansens kulturbegreper, nemlig *kultur som sektor* (1993: 29). Hun peker på at et slikt kulturbegrep må sees i relasjon til det *utvidede kulturbegrepet* i kulturpolitikken. Kultur som sektor er et bredt kulturbegrep som på den ene siden omfatter 'smal' og 'bred' kunst som blant annet film, musikk, skulptur, litteratur, visuell kunst, scenekunst, og på den andre siden omfatter frivillighet og offentlig arbeidsoppgaven som idrett, folkeopplysning og ungdomsarbeid. Kulturbegrepet peker dermed mot kultur- opplevelser, deltagelse, arrangementer (1993: 30).

3.2.2 Begrepet kunstner

Dag Solhjell skiller mellom to ulike definisjoner av kunstnere (1995: 76). Den første er en kunstner en som er medlem av en kunstnerorganisasjon. Dette er en objektiv og kvantitativ definisjon hvor kunstnermassene lar seg måle ut fra antall medlemmer. Det er også denne definisjonen som brukes når Nesodden beskrives som den kommunen i landet med flest kunstnere, hvor det er talt opp antall kunstnere pr. innbygger. Den andre definisjonen sier at en kunstner er en som lager kunst. Sistnevnte definisjon sikter ikke til at hvem som helst kan utnevne seg selv som kunstner – heller tvert i mot. Det er heller snakk om å komme seg forbi de bourdieuanske¹⁰ strenge portvokterne i en hard maktkamp om kunstnerisk anerkjennelse (Solhjell 1995: 26). Bourdieu mener at kunstfeltet består av ulike kretsløp hvor det i et eksklusivt kretsløp er strengere portvoktere enn i et kommersielt kretsløp. 'Portvokterne' er i denne sammenheng blant annet kunstinstitusjoner eller enkeltpersoner som sitter i maktposisjoner til å anerkjenne hva som er 'god' eller 'dårlig' kunst (Solhjell 1995: 25-28). En slik forståelse av kunstnerbegrepet forbindes gjerne med den karismatiske kunstnere eller den tradisjonelle kunstneren som forneker økonomiens fordeler for å oppnå status. At daglig

¹⁰ Betegnelsen 'bourdieuanske' refererer til sosiologen Bourdieu sine teorier og hans forståelse av kunstfeltet

leder bestemmer hvem som skal få plass på Nesoddparken gjør at hun kan betegnes som en slik portvokter, på den måten har hun både definisjonsmakt og reel makt.

I denne oppgaven definerer jeg en kunstner som en som skaper kunst for kunstens skyld og som har en forståelse om at kunsten ikke har et mål utenfor seg selv (Gran & De Paoli 2005: 32). En slik definisjon kan sees i tråd med Solhjells sistnevnte definisjon. Om inntektene som livnærer kunsten kommer fra kunstnerisk aktivitet eller fra en sidejobb spiller ingen rolle, så lenge *kunstverkene* ikke er fundert på kommersielle holdninger.

Kulturentreprenøren derimot jobber kreativt og kanskje kunstnerisk, men er i større grad rettet mot et marked. Jeg anser kunst som noe annet enn kreativ virksomhet, men hvor skillet går er vanskelig eller umulig å definere. For å forenkle bildet mellom kunst og næring kan de to verdiene plasseres i en skala: Helt til høyre finner vi kunst og helt til venstre finner vi næring. I mellom disse ytterpunktene finner vi blant annet kreative næringer. Det vil tilsi at noen av kulturentreprenørene er nærmere kunstfeltet og andre er nærmere næringsfelt. Senere skal vi se på om kulturnæringene kan forstås som to sfærer som er sammensveiset og har blitt én sfære eller om de kan forstås som to adskilte sfærer som møtes.

3.2.3 Begrepet kulturentreprenører

Som jeg allerede har vært inne på er skillet mellom kunst og næringsliv mindre klart enn tidligere. Mangset et. al. beskriver samfunnsendringene fra et fordistisk til et postfordistisk næringsliv, det vil si fra det mekaniske til det individuelle, fra det faste til det ustabile (2009: 13). Utviklingen krever at vi i større grad må være fleksible, regne med deltidsarbeid eller kortvarig arbeid som igjen fører til ustabile inntekter og høyere risiko. Dette indikerer en mobil arbeidssituasjon som er mye styrt av sosiale nettverk. De skriver at det er i slike yrker vi ofte finner kulturentreprenørene (2009: 12).

Noen av de på Nesoddparken jobber nærmere kunstneryrket, noen jobber kreativt og andre igjen driver servicenæringer. Nettopp derfor vil jeg her gjøre det klart at jeg hovedsakelig vil bruke betegnelsen kulturentreprenører om de som har kontorer ved Nesoddparken. Kulturentreprenørene ser på sin virksomhet og det de driver med på ganske ulike måter, derfor har begrepet kulturentreprenør en bred betydning. En kulturentreprenør vil i denne oppgaven beskrives som en som jobber kreativt hovedsakelig på oppdrag fra andre, men som også kan sette i gang egne prosjekter. Kulturentreprenørene beskrives som individualister som selvrealiserer seg (2009: 25-26). Mangset & Røyseng beskriver begrepet kulturentreprenør og det er den definisjonen jeg vil benytte. De skriver ”de er ofte både

produsenter, designere, detaljister og selgere samtidig (...). Deres viktigste ressurser er således kreativitet, ferdigheter oppfinnsomhet og fantasi” (2009: 33). For eksempel ”Maia” som tar bilder og redigerer bildene etterpå. Hun jobber på den måten kreativt og med visuelle detaljer. Dermed selger hun kreative ferdigheter og sin kunnskap til kundene sine. Dette leder oss over i de neste begrepsavklaringene.

3.2.4 Begrepene opplevelsesøkonomi, kreativ næring og kulturnæring

Jeg vil her ta for meg de tre begrepene i overskriften for å belyse hvordan de skiller seg fra hverandre, hvordan de har blitt brukt i faglitteratur og i offentlige dokumenter og hvordan jeg vil bruke dem i denne oppgaven. Kobro skriver at *kulturnæringer* er noe mer enn bare kunstnerisk virksomhet. Kulturnæringer defineres som: ”Kommersiell produksjon og salg av ’vektløse’ produkter; kommunikasjon og symboler; TV, film, bøker, aviser, reklame, arkitektur, dataprogrammer, etc” (Kobro 2007: 18). Dette beskriver også mye av det kulturentreprenørene på Nesoddparken arbeider med, unntaket er at de ikke bare driver med det Kobro her omtaler som ’vektløse produkter’, men også fysiske produkter. Det skal nevnes at disse produktene likevel ofte har en ’vektløs’ og symbolsk betydning, det vil si en betydning som er av viktigere enn den fysisk-praktiske funksjonen (kanskje med unntak av gitarreperatøren).

Her vi inn på det som kalles som *opplevelsesøkonomi*. Det vil si produkter hvor opplevelsen er viktigere enn produktets funksjon. Røyseng beskriver at ”kunsten er en viktig ingrediens i opplevelsesøkonomien” (2011: 15). For eksempel når vi skal kjøpe en bil er det ikke uvanlig å se etter en bil som kan representere oss som mennesker, bilen skal kunne gjenspeile vår identitet. En bil er med andre ord ikke lengre bare et praktisk fremkomstmiddel. Det samme gjelder blant annet mobiltelefoner og klær. Med kunsten som ’ingrediens’ er opplevelsesøkonomi mer knyttet til et kommersielt verdisyn enn et kunstnerisk verdisyn. Opplevelsesøkonomi er på den måten noe som forbindes med kreative næringer og kulturnæringer, men opplevelsesøkonomi finnes også i økende grad i næringslivet og i utformingen av produkter. Opplevelsesøkonomi er i noen av virksomhetene på Nesoddparken mer sentral enn i andre.

Her vil jeg beskrive hvordan Røyseng skiller mellom kulturnæringer og kreative næringer. Hun beskriver begrepet *kreative næringer* som et bredt begrep, hvor kreativiteten blir kilde til økonomisk vekst og næringsutvikling (2011: 16). På den måten kan kreative næringer sees i sterk sammenheng med begrepet opplevelsesøkonomi. Røyseng henviser til

Haraldsen et. al. (2008) og understreker at ”kunstnerisk virksomhet utgjør kjernen i kulturnæringene” (2011: 18). Begrepet kulturnæringer har blitt mest brukt i norsk sammenheng sammenlignet med opplevelsesøkonomi og kreative næringer. I innledningen presenterte jeg kort kulturentreprenørene jeg har intervjuet og deres virksomhet. Som det kom frem i intervjuene er virksomhetene så ulike at jeg ikke vil å plassere dem kun innenfor enten kreativ næring eller kulturnæring. Derfor vil jeg i denne oppgaven begge begrepene (kreative næringer og kulturnæringer) om virksomheter som drives av en eller flere kulturentreprenører.

3.3 Den kreative klasse

Florida (2002) beskriver kreative mennesker og den kreative klasse som en gruppe med mennesker som utvikler kreative virksomheter eller som jobber kreativt på andre måter. Dette kan for eksempel være kunstnere, forfattere, ledere, arkitekter og forskere. Felles for den kreative klasse er at de driver med problemløsning og er nyskapende (Florida 2002: 69). Florida mener at den kreative klasse tiltrekkes av byene blant annet fordi kunst og kulturtilbud er lett tilgjengelig der. Tilstedeværelsen av ulike mennesker og byens mange sanseintrykk er en kilde til inspirasjon for den kreative klasse. Den kreative klasse blir sett på som attraktive for kreative næringer. Det vil si bedrifter som benytter seg av kreativitet for å tilfredsstille markedet. Slike bedrifter kan knyttes til begreper som innovasjon og opplevelsesøkonomi, så vel som til økonomisk vekst (2002: xvii). Nesodden er altså ikke en by, men likevel bor det mange kunstnere og kreative personer der. Florida mener at disse næringene befinner seg i byene fordi den kreative klasse allerede er der (2002: 283). Altså er det den kreative klasse som kommer først til byene, deretter bedriftene og jobbene.

Florida opererer blant annet med en bohemindeks, det vil si hvor mange bohemer som finnes innenfor et område. Bohemer beskrives og kategoriseres som blant annet kunstnere, forfattere, skuespillere og musikere, og er på den måten en gruppe innen den kreative klasse (Florida 2002: 333). Aftenposten publiserte i 2012 en artikkel som rangerer Nesodden på topp i bohemindeksen blant norske kommuner¹¹. De fleste av de med arbeidsrom på Nesoddparken kan kategoriseres som bohemer og ettersom alle jobber kreativt kan alle kategoriseres som medlemmer av den kreative klasse.

¹¹ <http://www.aftenposten.no/kultur/Dette-er-de-norske-bohem-kommunene-7058325.html> (sett 07.03.15)

De tre T'ene står sterkt i Floridas teori om den kreative klasse: Talent, teknologi og toleranse. Disse verdiene mener Florida tiltrekker – og er beskrivende for – den kreative klasse. Talent vil hovedsakelig si de med høyere utdanning. Med teknologi menes et næringsliv i vekst på bakgrunn av kunnskap og nyskaping. Toleranse vil si at det er en lav terskel for å bli en del av det lokale miljøet uavhengig av opprinnelse, seksualitet, politiske holdninger og livssyn, i tillegg til at de er åpne for nye ideer. Tilstedeværelsen av de tre T'ene fører til økt kreativitet og kunnskapsutveksling (2002: 249).

Richard Florida og hans teori om den kreative klasse har fått mye oppmerksomhet i store deler av den vestlige verden, også i Norge. Mange norske kommuner har nærmest betraktet Floridas teori som en oppskrift på suksess. De norske kommunene har ønsket å bli attraktive steder og tiltrekke seg blant annet turister, innflyttere og kreative næringer og annen næringsvirksomhet. Dette har ført til at bygging av kulturhus har økt, samt økt støtte til lokale festivaler (Mangset et.al 2009:19). Også Nesodden refererer til Florida i kulturplanen, det står at ”det å produsere kunnskap, tekst, lyd, bilde og design vil være våre nye vekstområder” (Nesodden kommune 2006: 11).

Det er blitt diskutert hvorvidt Floridas teori er gjeldene for storbyer og småsteder i alle land. Og i hvor stor grad er den gjeldene på Nesodden som er befolket av mange kreative og kunstnere? Det er vanskelig å påvise hva som kommer først av kreative mennesker og kreative næringer (Bille 2005: 172) og om tilstedeværelsen av den kreative klasse faktisk har direkte positiv innvirkning på økonomisk vekst (Peck i Isaksen et. al. 2005: 1594).

Som Isaksen et. al. påpeker er for eksempel den politiske konteksten vesentlig for om Floridas teori om den kreative klasse viser seg gjeldende eller ikke. Forfatterne trekker frem at Norden har et sterkt offentlig velferdssystem som finnes i alle regioner og kommuner. Florida har tatt utgangspunkt i storbyer i USA når han utarbeidet teorien om den kreative klasse. Der er det helt andre forutsetninger for næringer og kulturliv, for eksempel er finansiering i mye større grad fundert på det private (KKD 2005: 128). Og det som tilsvarer offentlige velferdstjenester i Norge, er privat organisert og finansiert I USA.

Isaksen et. al. prøver ut Floridas teori med tanke på nordiske forhold og om den har gyldighet også her (2010: 1592). Det tas utgangspunkt i landenes hovedsteder, tre mindre byer og tre småsteder i Danmark, Sverige, Finland og Norge. De stiller spørsmål ved om det er slik Florida hevder - at den kreative klasse kommer først - deretter jobbene. De skriver:

However, the capital city regions often struggle with expensive housing, congestion and a lack of social cohesion, which have a push effect on some people especially

families with children, towards the outer parts of the capital region or to other parts of the countries (Isaksen et. al. 2010: 1606).

Her faller Nesodden mellom to stoler: Nesodden kommer under kategorien *capital region*, samtidig er Nesodden et lite sted med en sterkt artikulert identitet som kunstnerkommune. Her kan Nesodden forstås som et perifert sted, for hvis vi ser bort fra nærheten til Oslo har det mye til felles med periferien: Det er ikke en by, men har et lite sentrumsområde, det er god plass og mye skog, det er relativt få butikker der og omgivelsene er ikke urbane. Isaksen et. al. skriver at "Floridas work has proven statistical correlations between aspects of people climate and the creative class and between the creative class and an high-technology industry and economic growth" (2010: 1592). *People climate* kommer jeg nærmere inn på under kapitlet 'næringsklynger'. Isaksen et. al. konkluderer med – ikke overraskende – at det på mindre steder (*semi-peripheral regions*) er få jobbmuligheter for den kreative klasse. Men at de små stedene har en sterk lokal identitet og kultur som kan tiltrekke den kreative klasse. Med andre ord virker andre politiske og samfunnsmessige faktorer inn på hvor den kreative klasse bosetter seg. I land hvor det føres en mer liberal politikk enn i Norge er det lite offentlig støtte til kunst og kulturtilbud. For eksempel USA fører en politikk hvor staten i liten grad støtter eller eier blant annet kunstinstitusjoner og museer. Dermed er kunst- og kulturlivet i slike land mer avhengig av å befinne seg der hvor det er størst marked – i byene (Vestheim 1995: 44-45). De nordiske og norske stedene har med andre ord ett annet politisk utgangspunkt enn de byene Florida har undersøkt.

Bille og Skot-Hansen er kritiske til Florida og beskylder han for å være lite nyansert og å skrive forførende (Skot-Hansen 2005: 13, Bille 2005: 181). Skot-Hansen mener at boken og teorien har blitt populær fordi den er lettlest og derfor appellerer til mange. Hun mener også at Florida bruker unødvendig mye dokumentasjon for å underbygge sin teori (Skot-Hansen 2005: 13). Bille stiller spørsmål ved om det virkelig er slik at den kreative klasse kommer til byene først, deretter den økonomiske veksten. Hun skriver at det også kan være andre faktorer som spiller inn og implisitt skriver hun at Floridas teori er for enkel til å være sann (Bille 2005: 173). Senere vil jeg diskutere om teoriene til Florida, Skot-Hansen og Bille viser seg gjeldende på Nesodden og Nesoddparken. Blant annet vil jeg se på hvordan politiske prioriteringer som retter seg mot en Florida-tankegang har gitt utslag på Nesodden og på Nesoddparken.

3.4 Næringsklynger

At (kultur)næringer samles på et begrenset geografisk område kalles *samløkalisering* eller *clustering*. Et eksempel på dette er Hollywood i Los Angeles, der har de som kjent spesialisert seg på filmproduksjon. Bille skriver at ”alle på forskjellige vis udnytter fordele i scale og scope ved at være et distrikt, hvor flere producenter har fordel af å være lokaliseret samme sted”, hun mener altså at næringsklynger er fordelaktig for økt produksjon og forbruk fordi bedriftene drar faglig nytte av hverandre samtidig som næringsklyngen synliggjør virksomhetene for publikum og kunder (2005: 176). Det hevdes at samlokalisering er spesielt viktig innen kulturnæringer på grunn av kunnskapsutveksling og sosiale nettverk, det vil si *people climate* (Isaksen 2005: 5).

Som nevnt mener Florida at bostedskvaliteter er viktigere enn arbeidsmuligheter for den kreative klasse, altså det han kaller *people climate*. Med gode bostedskvaliteter menes at kreativitet og kreative prosesser legges til rette for og på den måten tiltrekke mennesker som er åpne og tolerante. Et godt *people climate* mener han legger til rette for et godt *business climate*. Slik jeg tolker det vil det si stedets egnethet for produksjon og næringsliv. Samlokaliseringen gjør at bedrifter lettere kan samarbeide – så vel som å være konkurrenter – men kanskje først og fremst dra nytte av hverandre både faglig og næringsmessig. Samlokaliseringene styrker nettverksbyggingen innenfor et fagområde (Haraldsen et. al. 2005: 35).

3.4.1 Fordeler ved næringsklynger

Jeg vil trekke frem Knarvik & Orvedals (1997) drøfting av næringsklynger. De trekker frem en rekke elementer som forteller om fordelene ved næringsklynger. De har sett på næringsklynger på generelt grunnlag, men avslutter med en granskning av maritime næringsklynger. Med andre ord sikter de ikke i retning av kulturnæringsklynger. Desto mer interessant blir den fordi teksten ikke stiller seg i relasjon til en kulturnæringsdiskurs og er på den måten objektiv. Mitt inntrykk er at de ser på bedrifter og industrier som er større enn Nesoddparken både når det gjelder antall ansatte i hver bedrift og avkastning. Her vil jeg trekke frem de sidene ved Knarvik & Orvedals tekst som kan diskuteres opp mot Nesoddparken. De skriver om at næringsklynger er noe mer enn bare ”geografisk opphopning av økonomisk aktivitet” (1997: 2). Her peker de på fordelene ved å minske transaksjonskostnader, hovedsakelig transport. Ved at det er kort vei til kunder, leverandører

og et fagmiljø minsker utgifter som går på å sende varer, få tilsendt varer og transport for ansatte til for eksempel å delta på kurs. I en slik sammenheng er det fordelaktig med god infrastruktur rundt næringsklyngene (1997: 3). Bedrifter etablerer seg prinsipielt sett der hvor produksjonskostnadene er lavest.

Knarvik & Orvedal skriver om selvforsterkende klyngemekanismer. Et eksempel på dette er når en etableringen av en bedrift fører til at utgiftene til alle bedriftene i et område går ned. Et annet eksempel er økt konkurranse mellom bedriftene, noe som er positivt for vekst, men som også kan ha negative konsekvenser for enkeltbedrifter om de ikke er konkurransedyktige nok (1997: 5).

I dette kapitlet har jeg nevnt ulike fordeler og effekter ved næringsklynger. Hvilke effekt som er mest ønskelig eller som gir størst utslag i en bedrift kommer an på bedriftens produksjonsprosess og størrelse, hvem som er kunder og hva som skal selges. For eksempel vil en skomaker som har en butikk være avhengig av at kundene vet hvor butikken ligger fysisk, mens en snekker blir kontaktet og reiser dit jobben må gjøres. Dette sier noe om ulike behov for markedsføring og på hvilken måte det er ønskelig å være synlig. Snekkeren ville hatt mindre fordeler av å være i en samlokalisering enn en skomaker, fordi snekkeren ikke er fast bundet til en fysisk butikk. Dette er også tilfellet blant de ulike bedriftene på Nesoddparken, at kulturentreprenørene ser ulike fordeler ved å være del av en næringsklynge.

3.5 Stedsutvikling og kulturplanlegging

Ron Griffiths beskriver en modell som tar for seg politiske prioriteringer for stedsutvikling og byplanlegging. Modellen er med andre ord tiltenkt byområder, men i en norsk kontekst hvor også mindre steder satser på stedsutvikling kan modellen brukes, i dette tilfelle for å analysere Nesodden kommunes prioriteringer. Her vil jeg forklare modellen og komme med eksempler på hvor byer kan plasseres i modellen.

Modellen er delt inn i tre deler, hvor hver del representerer hva som prioriteres i utviklingen av et sted. Den første er *Promoting civic identity*: Her siktes det til steder som prioriterer å legge til rette for å generere tilhørighet til stedet og å skape et deltagende lokalsamfunn. Griffiths skriver at denne retningen sikter til ”a broad ’anthropological’ conception of culture – that is, culture as the general web of meaningful practices witch characterize a community” (Griffiths 1995: 254). Det er altså lokalbefolkningens

tilhørighetsfølelse til stedet som vektlegges. Dette gjøres ved å tilrettelegge og planlegge møteplasser for befolkningen. Et eksempel på dette er Lillehammer, spesielt rundt OL i '94. Byen ble renoveret, gågata fikk kumlokk med OL-logoen og byen fikk flere møteplasser og ikke minst en identitet som OL-byen. I tillegg til å legge til rette for byens innbyggere hadde de som formål å tiltrekke turister. Det kan virke som at vinter-OL fortsatt er en viktig identitet for lillehammeringene¹².

Cultural industries: Her vektlegges at kunst i bred og kommersiell forstand (mote, kommersiell kunst, audiovisuell industri) skal generere vekst samtidig som det har en egenverdi og skal fortelle noe om bysamfunnet. Opplevelsesøkonomi er dermed ett viktig stikkord. Arealbruk og en helhetlig fysisk planlegging vektlegges *ikke* på samme måte her som i den første og siste delen av modellen. Slik jeg tolker det er dette en modell hvor det offentlige i større grad tar avstand fra tilrettelegging og planlegging, men at det oppmuntres til å starte kreative næringer. For eksempel Austin i Texas kan plasseres inn under denne delen av modellen. På Austins nettsider legges det vekt på kreative næringers mange gode ringvirkninger. De legger også vekt på stor økonomisk vekst ved at turister og lokalbefolkning legger igjen penger for å oppleve kunst og kultur¹³. På den måten kan det virke som denne modellen har mye til felles med Floridas tanker om å tilrettelegge for kreative næringer.

Den siste delen av modellen kaller Griffiths *city boosterism*. Her brukes kunst og kultur instrumentelt for å tiltrekke turister og for å få befolkningen til å bli i byen etter jobb og på den måten skape en dynamikk mellom arbeidsplasser, kulturtilbud, butikker og restauranter. I tillegg legges det til rette for næringsvirksomhet. Det fokuseres på byens sentrumsområde og kunst i en smal forstand. Det ønskes i *city boosterism* å tiltrekke turister med en spesiell interesse for kunst, samt å legge til rette for forsknings- og næringskonferanser (1995: 255). Her kan vi rette blikket mot Bilbao i Spania som i løpet av noen år ble forvandlet fra å være i en økonomisk krise til å bli et turistmål. Byen baserer seg på Guggenheimmuseet som er et stort kunstmuseum med flott arkitektur, men byen har også en rekke andre museer. Bilbao er dermed et eksempel på en samlokalisering av museer. Målet med Guggenheimmuseet og prosjektet med å fornye byen var å forbedre byens økonomiske evne. Ved å finne en nisje - kunsten – kunne byen gjøres attraktiv for både lokalbefolkning og turister (Banitopoulou 2001: 178-182).

Modeller er som kjent forenklinger av virkeligheten. I bunn og grunn kan ikke verken

¹² <http://www.lillehammer.kommune.no/om-kommunen.174094.no.html> (sett 13.02.15)

¹³ <https://austintexas.gov/department/cultural-arts> (sett 26.02.15)

Lillehammer, Austin eller Bilbao plasseres i kun én av disse kategoriene. Det er få eller ingen byer som fullt og helt er enten-eller, men det er et verktøy for å analysere steder. Senere vil jeg som sagt plassere Nesodden og Nesoddparken opp mot de tre inndelingene for å få frem hvilket syn og ønsker kommunen har rundt Nesoddparken.

Bille & Schulze tar for seg kulturens innvirkning på urban og regional utvikling. Deres begrep på kultur tar utgangspunkt i kultur som sektor, altså det samme begrepet jeg har valgt å operasjonalisere med. Bille & Schulze legger frem en teori om kulturens og kunstens 'korttidseffekter' (*short-run effects*) og 'langtidseffekter' (*long-run effects*). Her sikter de til kunstens og kreative næringers innvirkning på lokal vekst. I analysen vil jeg utvide disse begrepene til å gjelde også andre virkninger enn kun økonomi og næringsvekst som for eksempel personlig utvikling og stedsidentitet.

Korttidseffekter handler i hovedsak om at kunst og kultur kan tiltrekke besøkende fra fjern og nær. Disse besøkende vil legge igjen penger i ulike næringsvirksomheter som blant annet shopping, restauranter og transport. Kunst og kultur kan på den måten gi økonomiske ringvirkninger. Mange land rundt for eksempel Middelhavet er avhengig av en jevn strøm med turister for å opprettholde en stabil økonomi fordi turisme er deres hovedinntekt. Under - og i en periode etter finanskrisen i 2009 unngikk turistene å reise til turistmål som for eksempel Hellas¹⁴. Hellas ble hardt rammet blant annet fordi landets økonomi var (og er) turistbasert. Turisme er i mindre grad en bærekraftig inntektskilde og gir hovedsakelig korttidseffekter. Sammenlignet med for eksempel naturressurser (for eksempel skog, olje og jern) som allerede er tilgjengelig, krever turisme at turister reiser til et sted og legger igjen penger.

Langtidseffekter deler Bille og Schulze inn i to underkategorier: Den første handler om at kunst og kultur kan gjøre et sted attraktivt for befolkningen, virksomheter og investorer og kan på den måten være med på å avgjøre hvor disse velger å lokalisere seg eller flytte. Dette kan forstås i tråd med Florida når han mener at et godt *people climate* danner grunnlag for et godt *business climate*. Den andre kategorien under langtidsvirkninger handler om at kultur har innvirkning på menneskers kreativitet og at kreativitet er positivt for innovasjon og utvikling (Bille et al. 2006: 1057). Langtidseffekter er vanskelig å måle kvantitativt, men langtidseffekter er mer stabilt og bærekraftig enn korttidseffekter (2006: 1053). I kapitlet om politikk vil jeg se på om - eller hvordan Nesodden satser mest på å oppnå korttidseffekter eller langtidseffekter.

¹⁴ <http://www.aftenposten.no/okonomi/Turistene-redder-Hellas-7598828.html> (sett 28.03.15):

Teorikapitlet viser også nyanser som forteller noe om kompleksiteten ved det jeg har undersøkt. Ved bruk av modellene til Griffiths og Bille & Schulze vil jeg plassere kommunens prioriteringer. Senere vil jeg se kommunens prioriteringer i tråd med de forventningene og forståelsene som har trådt frem i kjølvannet av Floridas teori om blant annet den kreative klasse og hvordan dette gir utslag for Nesoddparken.

Figur 4¹⁵

¹⁵ Figur 4: www.nesoddparken.no, foto: Grande foto

4. Politikk: Kulturpolitikk og stedsutvikling

Hvordan er den kulturpolitiske situasjonen på Nesodden? Og hva er grunnen til at kommunen ønsker å fremstå som kunstnerkommunen eller kulturkommunen? Hva gjør kommunen for å tilrettelegge for et kreativt næringsliv på Nesodden, hvor det allerede er stor handelslekkasje til Oslo? Hvordan omtales Nesoddparken av Nesodden kommune? Dette er spørsmål jeg har stilt meg i undersøkelsesprosessen og som jeg vil analysere og diskutere her. Jeg vil greie ut om Nesodden kommunes kulturpolitikk, prioriteringer og ordninger. Kommunens situasjon og ordninger danner en stor del av grunnlaget til Nesoddparkens og kulturentreprenørens muligheter og utfordringer. Til slutt i dette kapitlet vil jeg analysere kommunens prioriteringer opp mot Griffiths og Bille & Schulzes modeller. Dette kapitlet baseres på informasjon først og fremst fra kommunale dokumenter, men også fra empirien jeg har fått under intervjuene med ordføreren og kultursjefen.

4.1 Den kulturelle grunnmuren

Begrepet 'den kulturelle grunnmuren' ble først benyttet av Engerutvalget i 2013¹⁶. Den kulturelle grunnmuren omfatter det som kan beskrives som de bærende kulturtiltakene, det vil hovedsakelig si oppgaver kommunene har ansvar for. For eksempel biblioteker, kulturskoler og det frivillige kulturlivet. Ordfører fortalte under intervjuet at allmenngjøring av kunst og kultur er en bevist og strategisk satsning. Som en del av allmenngjøringen står den kulturelle grunnmuren sterkt i kommunen. Ordfører sa at Nesodden kommune bruker langt over gjennomsnittet av budsjettet på kultur til barn og unge, hun begrunner det med at kultur er en naturlig del av barns oppvekst. Kommunen ønsker at alle skal ha mulighet til å oppleve kunst og kultur uavhengig av personlig økonomi og livssituasjon. For eksempel har de laget et nettgalleri over all kommunal kunst med informasjon om kunstner og kunstverk. De har også et pågående prosjekt som heter "Tre mil" hvor kunst og kulturminner blir gjort tilgjengelig langs en tursti.

¹⁶ <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/nou-2013-4/id715404/> (sett 02.03.15)

I flere kommunale dokumenter uttrykkes et sterkt ønske om å være kunstnerkommunen og kulturkommunen. Kultursjefen og ordfører uttrykker at kunstnerne i kommunen er en stor ressurs og at de er stolte over å være den kommunen i Norge med flest kunstnere, og at de ønsker å jobbe for at kunstnere skal fortsette å bo på Nesodden.

I en tale sier ordfører at kulturloven må være utgangspunktet for hvordan man skal vurdere hva det vil si å være en kulturkommune. Med dette sikter hun til kulturvirksomhet som styrker den kulturelle grunnmuren, det vil si kultur i en bred betydning. Hun sier i talen at den kulturelle grunnmuren styrker demokratiet (vedlegg 1). Slik jeg tolker det ønskes det å styrke demokratiet gjennom å styrke allmenngjøring av kunst og kulturopplevelser. Ordfører sier i sin tale at de ikke ønsker å se på kultur som 'kakepynt' eller 'hyggelige opplevelser for alle', men at vi trenger kunst som utfordrer oss og som er meningsbrytende (vedlegg 1). Selv om det er mange kunstnere på Nesodden er det altså tilgjengeliggjøring og den kulturelle grunnmuren som står sterkest i politikken.

4.2 Kultur næringer, arbeidsplasser og Nesoddparken

I talen omtaler ordfører satsningen på kultur næringer og Nesoddparken som en ekstrabonus. Det at det blir beskrevet som en bonus sier noe om at satsing på kultur næringer er noe som kommer ved siden av hovedsatsningen på den kulturelle grunnmuren. I kommunens Næringsplan har de under kapittel 3. *Strategier og tiltak*, en egen del for kultur næringene som heter 'Nesodden kommune skal bidra til etablering av kultur næringer', der står det: "Kommunens rolle bør være som tilrettelegger gjennom gode rammevilkår. Men utviklingen av kulturbaserte næringer må også forutsette innsats fra bransjene selv" (Nesodden kommune 2011: 20). Denne delen av næringsplanen er først og fremst rettet mot Nesoddparken. Det nevnes faktisk ingenting om andre konkrete virksomheter. En av grunnene til at det ønskes å satse på Nesoddparken og kreative næringer er å skape flere lokale arbeidsplasser. Kultursjefen beskriver Nesodden som et 'sovende sted' fordi det er så mange som er arbeidspendlere. Nesodden er et sted hvor mange bor, men ikke jobber.

At det er lite næringsliv gjør at kommunen har lite skatteinntekter. I tillegg til at mange av de som er selvstendig næringsdrivende på Nesodden er kunstnere. Tall viser at det totalt var 332 bosatt på Nesodden som har fått enten kunstnerstipend eller er medlemmer av en kunstnerorganisasjon i 2013. Mens registrerte sysselsatte i forskjellige kulturyrker, både

selvstendig næringsdrivende og de som jobber offentlig, er: 117 i kunstneryrker og 193 i kulturarbeid (Leikvoll & Kleppe 2013: 33).

I Nesoddens kommuneplan henvises det til Telemarksforskning og skriver at: ”(...) Nesodden står i en særklasse i Norge hva det gjelder antallet bedrifter innenfor kategorien skapende virksomheter (prosentvis andel av slike bedrifter, registrert i enhetsregisteret) med sin andel på hele 13,2 % innenfor skapende virksomheter” (Nesodden kommune 2011: 11). Dette er tall fra 2010, det står ikke spesifisert hva prosenttallet står i forhold til, men jeg tolker det slik at det betyr at 13,2% av landets skapende virksomheter befinner seg på Nesodden. Uansett er kunstnere og kreative næringer en arbeidsgruppe som ikke tjener mye og som derfor heller skatter lite. I 2006 tjente kunstnere i gjennomsnitt 191 000 på kunstnerisk arbeid i Norge, men inntekten varierer mye mellom kunstnergruppene (Heian et. al. 2008: 141-142). Disse opplysningene viser at kunstnere gjennomsnittlig ikke gir spesielt stor vekst gjennom skatteinntekter. Kunsten og kunstnerne kan dermed i stor grad plasseres som en motsats til et økonomisk verdisyn, selv om artikuleringen rundt kulturnæringer og kreativitet omhandler kreativitetens potensial til økonomisk vekst (for eks. Bille 1993, Florida 2002).

Kommunen ønsker også å skape et lokalt kreativt miljø. I kulturplanen som kom i forkant av etableringen av Nesoddparken, står det at Nesoddparken skal være del av en stedsutviklingsstrategi:

Målet er et samarbeidsprosjekt om en helhetlig stedsutvikling i et større område omkring eiendommen Sandvold [Nesoddparken]. Samarbeidet kan omfatte både beboere, næringsdrivende og grunneiere i området, i tillegg til kunst- og kulturnæringsssenteret på selve Sandvold-eiendommen (2006: 9).

På samme side i planen skrives det at næringslivet trenger kunsten og at kunsten trenger næringslivet, og at dette er noe det offentlige må ta ansvar for å tilrettelegge for. En slik tankegang stammer fra en forståelse om at kunst og næring utfyller hverandre. Bille peker på noe lignende: Hun skriver at det ofte i urban og regional utvikling er en forståelse om at kulturtilbud skaper et potensial til økonomisk utvikling, men hun mener at det også er slik at økonomisk utvikling ofte fører til flere kulturtilbud (2005: 165). Begge disse faktorene sees i positivt sammenheng med hverandre, som i en 'god sirkel'. En slik effekt krever også betalingsvilje og tilrettelegging på flere måter, for eksempel markedsføring. I økonomiske nedgangstider er det bevilgninger og arbeidsplasser i tilknytning til kultur og kunst som først kuttes eller forsvinner. For eksempel da det på 80-tallet var finanskrise i Norge, stagnerte det

statlige kulturbudsjettet (Grund 2008: 83). Kultur og kunst er altså underlagt økonomiske forutsetninger.

I Nesoddens strategiske næringsplan står det: ”Vår utfordring ser ut til å være å nyttiggjøre oss dette potensialet bedre ved å skape arbeidsplasser her [på Nesodden]” (Nesodden kommune 2011: 20). Nesoddparken er med andre ord en satsning for å øke antall arbeidsplasser i kommunen, men også for å synliggjøre Nesodden som kunstnerkommune. Kommunen skriver om Nesoddparken:

Hovedpunktene her er å etablere et inkluderende rom for kunst i Nesodden kommune, ved bl.a. å tilrettelegge for og stimulere til kulturbasert næringsvirksomhet, øke allmenn tilgjengelighet til kultur og kulturutøvelse og å realisere potensialet i begrepet 'kunstnerkommunen Nesodden' (2006: 17).

I dette sitatet kommer det frem at noe av hensikten med Nesoddparken er å gjøre kunst og kultur tilgjengelig for lokalbefolkningen samtidig som de realiserer potensialet i begrepet 'kunstnerkommunen Nesodden', med andre ord tar de 'to fluer i en smekk'. Å bli kunstnerkommunen kan dermed beskrives som Nesoddens ønskede stedsidentitet eller merkevare.

Kommunen uttrykker også at de verdsetter verdien i kompetansen som finnes på Nesoddparken og ønsker at den skal komme flere til gode, for eksempel kulturskole/skole og at Nesoddparken skal være et sted for kulturbegivenheter (konserter, utstillinger). I næringsplanen står det at som et tiltak ønsker kommunen å utvikle samarbeidsprosjekter med Nesoddparken uten at det konkretiseres hva de legger i dette (2011: 20). I både kommunens næringsplan, kommuneplan og kulturplan uttrykkes det at kulturnæringer er et satsningsområde som trenger tilrettelegging for å bli fruktbare, men også at kulturnæringer skal gi arbeidsplasser og økonomisk vekst. Her utkrystalliseres to artikuleringer, nemlig Nesoddparken som del av en allmengjoringssatsning og som en næringssatsning. På den måten har kommunen lagt ned noen forventninger til hva Nesoddparken skal være og hva de ønsker at kulturentreprenørene skal bidra med.

4.3 Kulturfond, kulturpris og andre støtteordninger

Her vil jeg si litt om tre tiltak som skal stimulere til kunst, kulturliv og arrangementer på Nesodden.

Kommunen fikk en søknad om filmstøtte på 100.000,- for å produsere en Bollywoodfilm På Nesodden. Søknaden ble innvilget uten at det var planlagt eller budsjettert på forhånd. Kommunen fikk mye kritikk fordi det ble sett på som uorganisert bruk av fellesskapets midler. Nesoddens *kulturfond* ble opprettet i 2014 for å dele ut midler i mer kontrollerte former. Om kulturfondet står det følgende:

Nesodden kommune tildeler kr. 100.000,- hvert år fra kulturfondet. Fondet går til store kulturprosjekter og kulturelle satsninger, som vil bidra til å synliggjøre Nesodden som kulturkommune. Hvis det ikke finnes egnede prosjekter brukes midlene til ordinær kulturstøtte i kommuneadministrasjonen. Virksomhetsleder for kultur, næring, idrett og friluftsliv kunngjør hvert år, at enkeltperson(er) eller organisasjoner kan søke om kr. 100.000,- i midler til store kulturprosjekter og kulturelle satsninger, som vil bidra til å synliggjøre Nesodden som kulturkommune¹⁷.

Bortsett fra at midlene skal gå til store tiltak som bidrar til å synliggjøre Nesodden som kulturkommune, er ikke midlene øremerket til spesielle formål eller tiltak. For eksempel kunne kommunen spesifisert at midlene skal gå til større filmprosjekter, festivaler eller billedkunstprosjekter. Hvem som kan søke og hvilke tiltak som får midler er dermed ganske åpent. Det spesifiseres også at fondet kan fordeles til satsning innen idrett og friluftsliv.

*Kulturprisen*¹⁸ er en pris som tildeles en person, et lag eller en organisasjon som har utpekt seg for sitt engasjement. Den eller de som vinner prisen skal også ha vært med på å synliggjøre Nesodden. Prisen skal være en motivasjon for videre arbeid eller utdanning innen kulturfeltet. Det deles også ut en tilsvarende pris innen idrett. Det kommer frem på kommunens nettside at dette er en pris som gir heder og ære, ikke økonomisk støtte.

¹⁷ <https://www.nesodden.kommune.no/kultur-og-fritid/kultur/kulturfond/> (sett 22.03.15)

¹⁸ <https://www.nesodden.kommune.no/kultur-og-fritid/kultur/kulturprisen-og-idrettsprisen/> (sett 22.03.15)

I tillegg har kommunen en *støtteordning for 'kulturelle tiltak'*¹⁹, det vil si arrangementer som er åpne for alle og alle alderstrinn samt som bevarer mangfoldet i Nesoddens kulturliv. Det gis ikke støtte til ordinær drift eller til enkeltpersoner, men til lag og foreninger. Denne støtteordningen kan søkes på hele året.

I disse ordningene er det noen elementer som viser hva Nesodden ønsker å oppnå. Blant annet ønsker de å: Synliggjøres som kulturkommune eller kunstnerkommune, få et engasjert og levende kulturliv, likevel har de ikke definert hvilke sjanger eller form for tiltak som vil prioriteres. Ingen av disse ordningene gir mulighet til å søke om midler til ordinær drift eller til enkeltpersoner.

Andre randkommuner som for eksempel Lier kommune²⁰ og Sandnes kommune²¹ har langt flere støtteordninger til kulturtiltak enn Nesodden. Lier har støtteordninger for konkrete tiltak som for eksempel til enkeltarrangementer, tiltak til aktive opplevelser for barn og unge, og tilskudd til utbedring av kulturlokaler. Tiltakene til Lier skiller seg fra Nesoddens tiltak på den måten at Nesoddens ordninger er åpne sjangermessig, men er snevre på den måten at det kreves at det skal synliggjøre kommunen og være 'åpne for alle', mens Liers tiltak er konkrete på den måten at det beskrives hvem tiltaket skal komme til gode for.

Støtteordninger som et politisk tiltak gjenspeiler sannsynligvis den lokale kulturpolitikken. Nesodden har ikke spesifisert hva de ønsker å gi midler til, slik jeg tolker det kan det både være en fordel og en ulempe: På en side er det mange kan søke om midler, på en annen side gir det uklare signaler om hva målet med støtteordningene er. Det kan virke som at Nesoddens støtteordninger handler om allmengjøring, men først og fremst om å bli synliggjort. Og hvor stort må et tiltak være for at det faktisk synliggjør kommunen? Det er vanskelig eller umulig å på forhånd si om et tiltak faktisk vil føre til synliggjøring *før* tiltaket finner sted, men det er rimelig å anta at synliggjøring krever at arrangementet eller det støtten går til er stort nok på den ene eller den andre måte. At Nesoddens støtteordningene skal være 'åpne for alle' og vise 'Nesoddens mangfold' kan sees i tråd med allmenngjøringen av kulturen og den kulturelle grunnmuren, men hva som faktisk legges i begrepene 'mangfold' og 'alle' fremstår som noe uklart. Nesodden kommune ønsker å bli oppfattet som en kulturkommune både utad og innad. Artikulasjonen om 'kulturkommunen' står sterkt, men støtteordningene forteller oss lite om hva de selv legger i et slikt kulturbegrep.

¹⁹ <https://www.nesodden.kommune.no/artikkel.aspx?MIId=14341&AId=6281> (sett 22.03.15)

²⁰ <http://www.lier.kommune.no/kultur-og-fritid/tilskuddsordninger/> (sett 25.04.15)

²¹ <https://www.sandnes.kommune.no/Globalmeny/om-kommunen/Administrasjonen/Kultur-og-byutvikling/Kultur-og-fritid/Tilskudd/Tilskudd-til-kulturtiltak/> (sett 15.04.15)

4.4 Kulturisten

Kulturisten er en kommunalt finansiert og initiert festival som ble arrangert for 21. året på rad i 2014. Tidligere har Kulturisten blitt arrangert én gang i året, men fra 2015 blir festivalen delt opp i tre *eventer* med ulike profiler: Junior, musikk og kunst²². Junior skal være gratis for alle og er på den måten en satsning for allmenngjøring. I kulturplanen står det:

Gjennom Kulturisten skal man vise særpreget til Nesodden; at vi er kunstnerkommunen framfor noen. Kulturistens varemerke er profesjonalitet og mangfold. Gjennom Kulturisten skal vi få fram i lyset de profesjonelle musikerne, komponistene, billedkunstnerne, filmskaperne, danserne, teaterprodusentene, skuespillerne og forfatterne som Nesodden har. (...) Arrangementet skal være tuftet på kvalitet og slik vokse seg stort slik at Kulturisten blir et varemerke for Nesodden og trekker til seg et publikum langt utover Nesoddens grenser (2006: 27).

Kulturisten er altså nok et tiltak for å gjøre Nesodden synlig som kunstnerkommune. I sitatet brukes ordet 'varemerke' eksplisitt og de har som mål at arrangementet skal tiltrekke mennesker langt utenfor Nesoddens grenser. I dokumentet med ordførerens tale uttrykkes noe av det samme som ett av målene for arbeiderpartiet: Det står at de vil gjøre Kulturisten til en festival som kan måle seg med andre store festivaler i landet (vedlegg 1). Dette er tydelig ett av de større satsningene innen kulturfeltet på Nesodden. Kultursjefen sier at de med Kulturisten ønsker å fremvise lokale profesjonelle utøvere, og at festivalen på den måten har en viktig og stor lokal forankring. Potensielt dekker Kulturisten flere behov: Allmenngjøring av kunst- og kulturopplevelser og synliggjøring av kommunen som kunstnerkommunen/kulturkommunen samtidig som kunstnere og kulturentreprenører får mulighet til å vise frem sine kunstverk og produkter. Kulturentreprenører på Nesoddparken har tidligere bidratt til Kulturisten og det vil antagelig også være et formål i fremtidige Kulturist-arrangementer. På den måten er Nesoddparken også en del av synliggjøring gjennom Kulturisten.

Kulturisten er en uvanlig festival på den måten at den er kommunal. Kommunen fremstår som paternalistisk når de selv er tilrettelegger for en festival. Det er mer vanlig at festivaler starter på initiativ fra ildsjeler og at disse ildsjelene får støtte fra sin respektive kommune for å starte et arrangement (Vestby et. al. 2012: 30). På nettsidene står det at

²² <https://www.nesodden.kommune.no/kultur-og-fritid/kultur/kulturisten/> (sett 09.03.15)

kommunen ønsker å starte prosjektgrupper bestående av personer fra Nesoddens kunstfaglige miljøer²³. Det er ikke kommuneadministrasjonen selv som står for planleggingen og arrangementen, likevel er det kommunen som definerer de overordnede målene med Kulturisten og har på den måten mye makt rundt organiseringen av Kulturisten.

Dette viser at det verken er en kunstdiskurs eller en næringsdiskurs som er dominerende i artikuleringen av Kulturisten, fordi kunsten i seg selv eller næring artikuleres ikke som det mest sentrale i arrangementet. Kulturisten kan heller plasseres i en allmengjøringsdiskurs hvor ønsket om synliggjøring står sterkt og hvor arrangementet og kunsten er et middel for å skape en arena og en møteplass for 'alle'. Med begrepet 'alle' understreker viktigheten av Kulturisten som et politisk demokratiseringsprosjekt hvor nettopp alle skal få kjennskap til ulike kunst- og kulturuttrykk.

4.5 Langtidseffekter eller korttidseffekter

Jeg vil analysere hvorvidt Nesodden kommune jobber for å *oppnå* langtidseffekter eller korttidseffekter i sin kulturpolitikk.

I andre delen av de to måtene å forstå langtidseffekter knytter Bille og Schulze kunst og kultur til utvikling av identitet, personlighet, arbeidsmotivasjon, holdninger og kreativitet og at slik lærdom og personlighetsutvikling er en ressurs for økonomisk utvikling (2006: 168). Dette mener forfatterne har en *educational value* (2006: 1068). Dette kan knyttes til Bourdieus begrep kulturell kapital hvor det å ha kjennskap til ulike kunst- og kulturuttrykk gir deg en uformell utdanning eller 'danning' (Solhjell 1995: 70, 221). Kulturell kapital kan beskrives enten som noe institusjonelt eller noe kroppsliggjort. Kroppsliggjort betyr i denne sammenheng at vi gjennom dannelse lærer en måte å prate på og eller opptre på, mens den institusjonelle knyttes opp mot kunnskap om det som formidles i kulturinstitusjoner (for eksempel kunst, musikk og litteratur), spesielt de kanoniserte verkene²⁴. Det å ha høy kulturell

²³ Ny informasjon våren 2015: Kultursjefen forteller at de har fått tilbakemeldinger om at Nesoddparken ønsker mer ansvar for og inkludering i både planlegging og utførelse av programmet under Kulturisten. Hun uttrykker at de tar dette på alvor og har derfor startet prosjektgrupper hvor kulturentreprenørene er med som representanter.

²⁴ Med 'kanoniserte verk' mener jeg kunstverk eller kunstnere som allment regnes som så viktige og som på den måten står sentralt i samfunnet. I Norge er for eksempel har Edvard Munch, Henrik Ibsen og Edvard Grieg skapt slike kanoniserte kunstverk.

kapital betyr kort sagt å ha et kunnskapsgrunnlag som øker forståelsen og refleksjonsevnen av ulike kultur- og kunstuttrykk (Sørensen et. al. 2008: 210).

En forståelse av kunst som dannende kommer frem i Nesoddens tidligere og nåværende kulturpolitikk. Satsningen på barn og unge og den kulturelle grunnmuren artikuleres ikke bare som et demokratisk prinsipp, men også som en fremtidssatsning. Her brukes begrepet 'kulturell kapital' eksplisitt, i kulturplanen står det at:

Kulturarbeidernes rolle - det være seg lærerne i skolen, kulturskolen, bibliotekarere, kunstnere, forfattere, musikere m.m. er å bistå med å utvikle kompetanse til kritisk og kreativ tenking.(...) Barn og unge skal møte profesjonelle kulturarbeidere de kan bryne seg på, lære av og strekke seg mot. En robust kulturell kapital er et godt fundament for å beherske framtida (Nesodden kommune 2006: 8).

Ordfører trekker frem det nybygde biblioteket som spesielt viktig for barn og unge. Utlånstallene har skutt i været, fra 122 611 utlån i 2011 til 144905 utlån i 2013 (Nesodden kommune 2014: 80). Ordfører forteller at spesielt mange barn og unge låner bøker. Hun gir uttrykk for at satsningen på barn og unge blant annet er en satsning for rekruttering til kulturnæringene. Å rekruttere barn og unge til en næring er naturlig nok noe som må sees i et langtidsperspektiv. Kulturnæringer blir en slags kulturarv som kommunen ønsker å overføre fra den ene generasjonen til den neste, kanskje for å inspirere barn til å senere jobbe i en kreativ næring på Nesodden. Dermed kan satsningen på bibliotek, barn og unge plasseres i begge underkategoriene av langtidseffekter:

For det første skal det være en møteplass og generere tilhørighet og identitet som kulturkommune og kanskje gjøre Nesodden attraktivt for innflyttere. For det andre skal kulturtilbud generelt virke inspirerende og føre til rekruttering til kulturnæringer på lang sikt. Dermed jobber kommunen for at befolkningen skal få en spesiell tilhørighet til Nesodden slik at de blir boende eller flytter tilbake som voksne, og kanskje selvstendig næringsdrivende.

Som jeg har vist i dette kapitlet er ønsket og hensikten med støtteordningene og kulturprisen blant annet at kommunen skal markere seg som kunstnerkommunen eller kulturkommunen. Med bruken av ordet 'synliggjøre' er det snakk om utenfor Nesoddens grenser, ikke bare lokalt. På den måten vil for eksempel kulturfondet kunne ut i arrangementer som skaper en stedsidentitet og som kan være gjenstand for markedsføring av kommunen og gjøre kommunen attraktiv for næringsliv, skape arbeidsplasser og tiltrekke nye innflyttere. En slik holdning kan sees i tråd med den første delen av langtidseffekter.

Kommunen ønsker at denne synliggjøringen av Nesodden skal munne ut i økt turisme, noe som er en korttidseffekt. Det erkjennes av kommunen at de frem til nå ikke har tilrettelagt for turisme med for eksempel overnattingssteder og turistinformasjon (Nesodden kommune 2011: 52). Andre områder innen kulturfeltet artikuleres som viktigere enn turisme. Jeg får inntrykk av at turisme er et elementet kommunen *ønsker* å tilrettelegge for eller stimulere til, men som ikke blir prioritert fordi de har et stramt budsjett. Kommunen gir uttrykk for at de *håper* at for eksempel Kulturisten skal føre til økt turisme, men at de foreløpig ikke har lagt så mye resurser i det.

Som nevnt er ett av arbeiderpartiets mål å gjøre Kulturisten til en festival som kan måle seg med andre store festivaler i Norge (vedlegg 1). Om Nesodden lykkes med dette målet i fremtiden kan det være at Kulturisten vil gi både korttidseffekter og langtidseffekter:

Besøkende og turister utenfra legger igjen penger når de er på besøk samtidig som de kan bli oppmerksom på Nesodden som et attraktivt sted å bo. At en region eller et sted får nye innflyttere og bedrifter, mener Bille og Schulze er positivt for det stedet hvor ressursene flytter til. På en annen side er det andre steder som *mister* disse ressursene, det blir dermed et nullsumspill (2006: 1068). Det vil si at det totalt sett ikke blir mer vekst, men ressursene bare flyttes. Kommunen skriver: ”Byer og tettsteder vil konkurrere om å tiltrekke seg kreative hoder og investorer. Nesodden har en befolkning med høy utdanning og stor kulturell kapital. Vår utfordring ser ut til å være å nyttiggjøre oss dette potensialet bedre ved å skape arbeidsplasser her” (2011: 18). Kommunen artikulere det å tiltrekke seg kreative mennesker som en konkurranse, det er kanskje ikke så rart når det fremstår som en trend i både regioner og lokalsamfunn i Norge å oppfattes som attraktive og kreative steder (Mangset et. al. 2009: 19). Det er tydelig at kommunen ønsker å nyttiggjøre seg av potensialet og ressursene i befolkningen som allerede finnes på Nesodden. I kommunens kulturplan henvises det til st. meld. nr. 22 (kultur og næring), det står:

Stortingsmeldingen understreker imidlertid at ikke all kulturvirksomhet kan bli omdannet til lønnsomme, markedsbaserte bedrifter. Kulturpolitikk må forankres i ideen om at kulturen har sin egenverdi og en offentlig kulturpolitikk skal sikre en uavhengig, mangfoldig og skapende kultursektor. Det må legges til rette for eksperimentering og risiko i kulturlivet, uten hensyn til økonomisk merverdi. En slik grunninvestering er helt nødvendig for at kulturnæringene i ettertid skal kunne gi avkastning. Økonomisk avkastning knyttet til kultursektoren er vanskelig å måle og

blir først synlig etter lang tid. Innovasjon i et slikt perspektiv blir derfor en langsiktig prosess (Nesodden kommune 2006: 10).

I dette sitatet blir kulturens egenverdi anerkjent samtidig som det er ønskelig at kulturvirksomheter skal være lønnsomme på lang sikt. Det oppfordres til å ta sjanser uten hensyn til økonomisk merverdi, likevel er det blant annet økonomisk merverdi som er målet. I kulturplanen refereres det til Richard Florida og det påpekes at den kreative klasse skal være med på å skape det nye vekstgrunnlaget (Nesodden kommune 2006: 11). Utdraget over viser en holdning til kulturnæringer som sikter til en sammensmeltning av kunstdiskursen og næringsdiskursen, hvor kulturnæringer på den ene siden idealiseres ved at de må legges til rette for uten å tenke på økonomi. På den andre siden beskrives kulturnæringer som vanskelige å måle avkastningen på, fordi den blir synlig først etter lang tid. Med andre ord legges det til grunn at avkastning er et faktum, men at det ikke synes hvor eller hvordan den gir utslag.

Sammenlignet med andre kommuner i Norge kan mange av innbyggerne på Nesodden plasseres innenfor den kreative klasse (Nesodden kommune 2011: 11, Leikvoll & Kleppe 2013: 33). Som det har blitt påpekt ønsker mange kommuner å tiltrekke seg medlemmer av den kreative klasse for å bli et attraktivt og kreativt sted. Å legge til rette for Nesoddparken er et tiltak blant annet for å skape arbeidsplasser til kulturentreprenører. Bille og Schulze mener kunstnerisk og kreativ aktivitet kan føre til innovasjon og utvikling ved at de kreative kreftene tilfører noe til næringslivet. På den måten kan kunst og kreativitet gi et mer fruktbart næringsliv (2006: 1069). Ut fra dette kan satsning på Nesoddparken i stor grad plasseres innenfor langtidseffekter.

Som Bille og Schulze nevner er det å kvantitativt måle økonomiske langtidsvirkninger utfordrende fordi det å fastslå kausaliteten mellom konkrete foretak og virkning av disse foretakene er problematisk (2006: 1092). Langtidsvirkningene blir – ut fra de kommunale dokumentene som jeg har sitert – oftest artikulert som mer ønskelig enn korttidseffekter, nettopp fordi langtidseffektene i større grad er bærekraftige. Nesodden satser på langtidseffekter fremfor korttidseffekter, selv om korttidseffektene til en viss grad er til stede i satsningene. Satsningen på barn og unge kan plasseres inn i en langsiktig næringssatsing, og det kan beskrives som en langsiktig satsning på kultur hvor kulturell kapital er et viktig stikkord.

Selv om det er vanskelig å måle disse langtidseffektene, kan en slik langsiktigsatsing

på kultur føre til at enkeltpersoner tilegner seg kunnskap og får motivasjonen til for eksempel å starte kreative næringer, det er også en slik holdning som inngår i kommunens satsning på allmengjøring. Samtidig er det selvsagt ingen garanti for hvordan langtids-prioriteringer gir utslag. De kulturtiltakene som er lovpålagte kan også forstås ut fra et statlig velferdsprinsipp: Ofte kan kommunenes lovpålagte ansvarsområder sees i sammenheng med artikuleringen om en velferdsstat, et velferdssamfunn som prinsipielt handler om like goder for alle uansett økonomi og sosial status (Fimreite & Grindheim 2004: 19, 115). Både kulturskole, den kulturelle skolesekken og bibliotek kommer under en slik artikulering. På den måten gjenspeiler satsing på langtidseffekter en nasjonalpolitisk holdning.

4.6 Nesodden sett i lys av Griffiths modell

I teorikapitlet beskrev jeg en modell bestående av *promoting civic identity*, *cultural industries* og *city boosterism*. Her vil jeg analysere Nesodden kommune opp mot modellen. Ved bruk av modellen ser vi hva kommunen prioriterer og på hvilke måter de verdsetter blant annet Nesoddparken. Poenget med dette er å se Nesoddparken fra et lokalt kulturpolitisk bilde og hvilken funksjon eller betydning kommunen ønsker at Nesoddparken skal ha. Dette virker selvsagt inn på hvordan kommunen behandler Nesoddparken.

Kommunen ønsker å tilrettelegge for kunstnere og kreative som bor på Nesodden, delvis på grunn av stolthet og delvis fordi kreative krefter blir ansett som en ressurs for lokalsamfunnet og for kommunens identitet og økonomi. Ordføreren ønsker at Nesoddparken skal være synlig i omgivelsene for lokalbefolkningen og at Nesoddparken skal føre til stolthet over Nesodden både for lokalbefolkning og mennesker utenfra. Fagsjef for kultur, næring, idrett og friluftsliv i kommunen fortalte at Nesoddparken er den viktigste kulturnæringssatsingen på Nesodden og at dette er viktig for stedsutviklingen og for synliggjøring som kulturkommunen.

Nesoddparken er ikke det eneste tiltaket i kommunens stedsutvikling. I 2012 ble det nye kommunehuset, Tangenten, innflytningsklart. I tillegg til kontorer for kommuneadministrasjonen er det bibliotek, kulturskole, kafé og ungdomsskole der. På den måten kan elever bevege seg trygt mellom skole, bibliotek og kulturskole. Hensikten er at Tangenten skal være en naturlig møteplass for lokalbefolkningen²⁵. Spesielt mye har de satset

²⁵ <https://www.nesodden.kommune.no/om-kommunen/om-tangenten/> (sett 09.03.15)

på biblioteket. Ordfører fortalte at bokutlånet i biblioteket ligger på topp rett under Asker bibliotek. Med bakgrunn i satsningen på den kulturelle grunnmuren og Tangenten kan Nesodden plasseres i *Promoting civic identity* hvor lokalbefolkningens stolthet, trivsel og stedstilhørighet blir satt i sentrum av de kulturpolitiske prioriteringene og hvor det skal være en lav terskel for deltagelse og sosialisering. Generelt sett artikuleres lokale møteplasser, lokal tilhørighet og et levende lokalsamfunn som viktig i kommuneplanen (2011: 16, 27, 28). Disse verdiene har mye til felles med langtidseffektene som jeg var inne på i forrige kapittel.

Som nummer to har vi *cultural industries*, hvor det vektlegges fremtidig vekst og – i likhet med *promoting civic identity* – å skape tilhørighet. Nesoddparken er et forsøk på å legge til rette for både næringsvekst og kreativ vekst på lang sikt. Denne delen av modellen fokuserer som nevnt ikke på offentlig finansiert stedsutvikling som i fysisk utbygging og planlegging. Selv om Nesoddparkens bygning eies av kommunen, er ikke bygningen en del av en stedsutviklingsstrategi. Nesoddparkens plassering er tilfeldig i og med at bygningen (Sandvoldbygningen) ikke ble bygget for å skape en stedsidentitet og arbeidsplasser for kreative næringer. Opprettelsen skjedde som nevnt på initiativ fra lokale kunstnere. Fordi Nesoddparken først og fremst ble opprettet på initiativ av privatpersoner og kunstnere/kulturentreprenører og fordi kommunen ønsker at Nesoddparken skal generere vekst kan vi til en viss grad plassere Nesoddparken under *cultural industries*. Kommunen skriver, som sagt, at de ønsker å legge til rette for kulturnæringer, men at utvikling krever en innsats fra bransjen selv. Kommunen legger altså ikke inn store ressurser for å tilrettelegge for kreative næringer generelt. På en annen side oppmuntrer kommunen gjennom ulike offentlige dokumenter og ordninger til å starte kulturnæringer. *Cultural industries* legger opp til kulturelle industrier som grenser nærmere opp til opplevelsesøkonomien og et mer kommersialisert verdisyn enn et kunstnerisk eller idealistisk verdisyn. På Nesoddparken oppfatter jeg at de fleste kulturentreprenørene tilhører den siste kategorien.

Med andre ord er Nesoddparken en satsning som er nærmere et kulturnæringsfelt enn et opplevelsesøkonomisk og kommersielt felt. På en annen side er noe av hensikten med Nesoddparken at det skal generere kommunal økonomisk vekst og skatteinntekter, slik som i *cultural industries*. Tatt i betraktning at Nesodden har et lite markedspotensial og at det er få muligheter for å inngå samarbeid med næringslivet (fordi det er lite næringsliv på Nesodden), kan Nesoddparken til en viss grad plasseres i *cultural industries*, først og fremst på grunn av tilrettelegging for Nesoddparken og kommunens oppmuntringen til å starte kreative

næringer.

Til sist har vi *city boosterism* hvor det er ønske om å tiltrekke turister ved bruk av kultur. I denne kategorien må 'kultur' forstås i smal forstand, det vil si høykunst²⁶ (Griffiths 1995: 255). Som jeg har vært inne på har Nesodden et kulturfond hvor kravet for å få midler er at tiltaket skal være med på å gjøre Nesodden synlig. Kulturisten som artikuleres som en arena for å fremvise lokalt forankret profesjonell kunst til lokalbefolkningen og besøkende kan plasseres under både *city boosterism* og *promoting civic identity*. Kommunen har helt klart et ønske om å tiltrekke seg besøkende og turister, men generelt er ikke det et av kommunens hovedprioriteringer.

Nesodden kan først og fremst plasseres i *civic identity* hvor lokalsamfunnets behov står sterkt i politikken. I noen grad i *cultural industries* og i liten grad *city boosterism*.

Som det fremstår har kommunen – spesielt det forrige kommunestyret – et idealisert bilde av kultur, kunst og kulturnæringer. Noen elementer i kommuneplanene skrives mer som en ønskeliste enn som en realistisk plan, spesielt i kommunens kulturplan og under de områdene innen kultur som ikke er lovpålagt. For eksempel er ikke tilrettelegging av kulturnæringer, økt turisme og synliggjøring av kommunen lovpålagt.

Idealiseringen kommer frem i kulturplanen hvor det står at: ”Vil utvikling av et kunst- og kulturnæringsssenter på Sandvold [Nesoddparken], med 30-35 arbeidsplasser, kunne fungere som en lignende motor som den man håper å få til med operaen i Bjørvika?” (Nesodden kommune 2006: 9). Det er tydelig at det på Nesodden har vært og er sterke ambisjoner i kultursektoren, men dette sitatet mener jeg er et tegn på – ikke bare idealisme – men også på et urealistisk syn på Nesodden og Nesoddparken. Mitt inntrykk er at det sittende kommunestyret ikke ville ha sammenlignet Nesoddparken med Bjørvika, men artikuleringen om Nesodden som den store kunstnerkommunen eller kulturkommunen står fortsatt sterkt og går hånd i hånd med artikuleringen om synliggjøring av kommunen.

Vi kan stille spørsmål ved hva som egentlig inngår i artikuleringen om kunstnerkommunen eller kulturkommunen. De to begrepene har glidende overganger på noen områder, for eksempel Kulturisten hvor allmenngjøring står sentralt og i tillegg ønsker

²⁶ Griffiths definerer ikke begrepet 'highart' som jeg har oversatt direkte til 'høykunst'. Men i den konteksten bruker ordet er det rimelig å anta at han sikter til det som også kalles høykultur eller finkultur. Disse begrepene setter Mangset i et motsetningsforhold til begrepet lavkultur. Med andre ord vil høykunst si kunstverk som har høy status i samfunnet (2006: 31, 44, 86).

kommunen at Kulturisten skal være med på å synliggjøre den lokale kunsten, også utenfor Nesodden. Hvis vi skal tegne et skille mellom dem, er kulturkommunediskursen rettet mot den kulturelle grunnmuren og allmenngjøring lokalt samtidig som synliggjøring er viktig. Artikulasjonen om å være kunstnerkommunen er tydeligere og i større grad knyttet til synliggjøring av kunst og det høye antallet kunstnere.

Slik det fremstår har Nesodden to ulike kulturpolitiske sider som skiller seg ut og som peker i to ulike retninger. På den ene siden er det den kulturelle grunnmuren, barn og unge og allmenngjøring som er viktig. Dette skal ha positive langtidseffekter og skal være til fordel for lokalbefolkningen. På den andre siden ønsker kommunen å opprettholde og å forsterke stedsidentiteten som kulturkommune eller kunstnerkommune, blant annet ved å tilrettelegge og holde på mennesker som kan kategoriseres som medlemmer av den kreative klasse. Disse to retningene møtes på noen områder. For eksempel i Kulturisten eller Den kulturelle skolesekken²⁷ hvor profesjonelle kunstnere er bidragsytere og hvor kunst og kulturopplevelser blir tilgjengeliggjort for både barn og den voksne lokalbefolkningen. Et annet eksempel er at kommunen ønsker at Nesoddparken skal være i interaksjon med offentlige prosjekter og institusjoner, for eksempel skole og prosjektet 'Tre mil'. Alt i alt kan dagens Nesodden plasseres innen en allmenngjøringsdiskurs, fremfor en kunstdiskurs eller en næringsdiskursen, selv om både kunst og næring er vesentlige elementer i allmenngjøringen.

²⁷ Den kulturelle skolesekken er en ordning på grunnskole og videregående for alle elever uansett bakgrunn og livssituasjon. ”Den kulturelle skolesekken er en nasjonal satsing som skal bidra til at alle skoleelever i Norge får møte profesjonell kunst og kultur av alle slag” <https://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/tilskudd/om-kulturdepartementets-tilskuddsordninger/Den-kulturelle-skolesekken/id2000200/> (sett 01.04.15).

5. Økonomi: En avgjørende faktor

Personer, institusjoner og organisasjoner som sitter med mye materielle ressurser og penger, har også mye makt. Med bakgrunn i prinsippet om kommunalt selvstyre har kommunen ansvar for forvaltning av lokale midler og ressurser, på den måten har Nesodden kommune mye makt. Et tema som gjennomgående ble tatt opp i løpet av feltarbeidet er økonomi. Både av kommunen, kulturentreprenører og daglig leder. Nesoddparken, som en privat institusjon i en kommunal bygning befinner seg i et symbolsk og praktisk skjæringsfelt mellom det offentlige og det private. I dette kapitlet vil jeg presentere økonomien i kommunen og på Nesoddparken og hvordan kommunens og det offentliges økonomi virker inn på Nesoddparkens drift, muligheter og begrensninger.

5.1 Kommunens økonomi

Ordfører forteller at Nesodden er en fattig kommune, mye på grunn av at mange jobber i Oslo: Det fører til at mange handler i der før de reiser med ferga tilbake til Nesodden. På den måten havner Nesodden i en ond sirkel, fordi det er få som tør å satse på å starte butikk eller annen næringsvirksomhet. Når det ikke er et godt utvalg med butikker, oppfattes det heller ikke som attraktivt å handle eller å *shoppe* på Nesodden. Dermed får kommunen lite skatteinntekter fra næringslivet. En utfordring er med andre ord å skape flere næringer og arbeidsplasser på Nesodden som kan generere vekst og tilhørighetsfølelse.

Nesodden kommune har et budsjett på 1,1 milliarder for 2015. I 2015 har kommunen regnet med å bruke 2% av det totale budsjettet på kultur (Nesodden kommune 2014: 3). Som i de fleste kommuner går mesteparten av budsjettet til helse- og omsorgstjenester og skole, blant annet fordi det er lovpålagte velferdstjenester i kommunene²⁸. I tillegg forteller ordfører at klima er et gjennomgående prioriteringsområde i alle avgjørelser og tiltak i kommunen.

Ordfører forteller at de bruker mye penger på kultur sammenlignet med andre kommuner som er i samme økonomiske situasjon. Kommunen har både i år (2015) og i fjor

²⁸ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30#KAPITTEL_3 (sett 30.03.15)

(2014) hatt kutt i budsjettet. I den sammenheng fortalte ordfører at de ikke prioriterer enkeltkunstnere, men at de satser på å legge til rette for kulturnæringene og at den kulturelle grunnmuren er hovedsatsningen. Det samme beskrev kultursjefen under intervjuet. Hun uttrykte også at kuttene i budsjettene gjør at det er vanskelig å legge til rette for et rikt kultur mangfold slik som de ønsker som en kulturkommune. I og med at Nesodden kommune skriver i flere dokumenter at de ønsker å tilrettelegge for kreative næringer, spurte jeg hvordan kommunen ville tilrettelegge for Nesoddparken. De svarte at å pusse opp Nesoddparken i seg selv er en stor økonomisk støtte til kulturnæringene.

Nesodden har noen åpenbare 'mangler' med tanke på kulturarenaer, dette er også noe ønsker å prioritere, men ressursene strekker ikke til foreløpig. For eksempel har de verken kino, sal for scenekunst og konsertopplevelser eller lokaler for kunstutstillinger (Leikvoll & Kleppe 2013: 31). Dette begrunnes også med knappe ressurser.

Den uklare artikuleringen om hva det vil si å være kunstnerkommune eller kulturkommune som vist i forrige kapittel kan dette sees i forhold til kommunens økonomiske situasjon. Med dette mener jeg at kommunen ønsker å være en kunstnerkommune eller kulturkommune, men det er ikke kommunens økonomiske prioriteringsområde, selv om det i kulturplanen gis uttrykk for at kultur er et stort satsningsområde. Som nevnt er dette også noe kultursjefen påpeker. Kommunen ønsker å bli artikulert som kunstnerkommune eller kulturkommune, men det er begrenset hvor mye ressurser de faktisk kan legge i det. På den måten er kommunens artikuleringen om Nesodden som den store kulturkommunen et uttrykk for et ønske fremfor en realitet.

5.2 Nesoddparkens økonomi

5.2.1 Økonomi – kommunal eller privat?

Ettersom Nesoddparken er en privat virksomhet, men bygningen er kommunal vil jeg beskrive i hvor stor grad Nesoddparken er selvstendig eller avhengig av kommunal støtte. Under intervjuet fortalte daglig leder at den årlige støtten de har fått fra Akershus fylkeskommune på 325 000,- vil opphøre fra 2015. Når midlene i 2015 forsvinner er det derfor ikke lengre sikkert at Nesoddparken vil klare seg økonomisk og de trues dermed med

nedleggelse. I et vedlegget for kommunebudsjettet for 2015 står det at Nesoddparken i 2015 skal få utsettelse av husleien:

Til driftsposten 'Nesoddparken leieutsettelse':

-Fylkeskommunens bidrag på 350.000 pr. år bortfaller f.o.m. 2015. Styret i

Nesoddparken har anmodet kommunen om en ordning, som gjør at virksomheten kan bli bærekraftig i årene fremover. Nesoddparken gis henstand med betaling av husleie

tilsvarende kr. 440.000 for 2015, som tilbakebetales med kr. 147.000 pr. år i 2016-

2018. Innen siste kommunestyremøte før sommeren, dvs, i juni 2015, forutsettes det at styret i samråd med kommunen har utarbeidet en bærekraftig løsning for virksomheten.

Det oppnevnes en politikergruppe på 3 medlemmer fra formannskapet, ledet av

ordfører, som i samråd med rådmannen, representerer kommunen i dialogen (Nesodden kommune 2014: 27).

Dette kan forstås som en 'redningspakke' for Nesoddparken, men å betale tilbake 147 000,- per år er en høy sum for en bedrift som allerede har knapt med ressurser. Likevel er utsettelsen av husleie en mulighet for Nesoddparken til å realisere de visjonene og målene de har for fremtiden. Det vil også kunne gi mulighet for å utarbeide en organisering som er lønnsom for Nesoddparken. Kultursjefen sier om Nesoddparken: "Hovedmålet vårt var da å legge til rette for at de skal kunne arbeide her, men så er meningen at Nesoddparkens aktører selv skal drive stedet. Stedet skal i utgangspunktet være mest mulig selvstendig drevet, men i god dialog med kommunen". Kommunen ønsker med andre ord at Nesoddparken skal eksistere, men at de skal klare seg selv uten subsidier fra kommunen. I følge EØS-regelverket skal det ikke gis støtte til næringslivet. Alle næringer skal stå likt, det samme gjelder kulturnæringer (FAD 2010: 8, 25).

Daglig leder sier også at hun har forståelse for at kommunen ikke prioriterer Nesoddparken i budsjettet fordi kommunen har mange arbeidsoppgaver. Likevel har hun et sterkt ønske om økonomisk støtte og anerkjennelse fra kommunen, ikke bare primært for Nesoddparken, men også på vegne av Nesodden kommune. Det å støtte Nesoddparken samt å skape flere arbeidsplasser på Nesodden generelt, mener hun at kunne gitt langsiktige fordeler for lokalsamfunnet. Hun sier at Nesoddparken i større grad enn i dag kunne vært et kompetansesenter, og at det kunne hatt positive virkninger for bedriftsetablering og næringslivet på Nesodden, noe som igjen ville ført til økte skatteinntekter. Som nevnt er dette også et av kommunens mål ved å tilrettelegge for Nesoddparken. En slik utvikling krever at

befolkningen begynner å legge igjen penger i bedriftene. Kulturnæringene er selvfølgelig på lik linje med andre næringer avhengig av betalingsvilje.

Som det her kommer frem er Nesoddparken i prinsippet drevet privat. Samtidig er kommunen interessert i at Nesoddparken skal bestå og gir derfor Nesoddparken en utsettelse på leieutgiftene. I tillegg er bygningen kommunal og Nesoddparken har frem til nå vært avhengig av tildelte midler fra Akershus. Kommunen legger mye vekt på Nesoddparken som en næring og kan ut fra et kommunalt ståsted i stor grad plasseres i en næringsdiskurs. På en annen side uttrykker kommunen at de verdsetter Nesoddparken som kompetansesenter og som en del av det å være 'kunstnerkommunen Nesodden'. Dermed blir Nesoddparken et symbol på Nesodden som kunstnerkommunen, noe som selvsagt vekker en forestilling som er knyttet til kunstdiskursen. At kommunen gir Nesoddparken en utsettelse av leien kan dermed forstås ut fra ulike agendaer i en lokal samfunnsatsning. Det å bli artikulert som 'kunstnerkommunen' eller 'kulturkommunen' ønsker kommunen at skal føre til blant annet flere tilflyttere. Nesoddparken blir altså en del av en strategi som skal kunne føre til stedsutvikling og lokale arbeidsplasser. At kommunen vil artikulere som 'kunstnerkommunen', ønsker de at skal generere vekst og stimulere til et lokalt næringsliv. Dermed ser vi at kunst og næring er i den kommunale strategien er to elementer som griper inn i hverandre.

Slik det kommer frem er det likevel et mellomrom mellom kommunens økonomiske kapasitet på den ene siden og daglig leders forventninger og ønsker på den andre siden.

5.2.2 Inntekter og utgifter

For å få plass ved Nesoddparken må kulturentreprenørene kjøpe minst 5 aksjer á 1000,-. Totalt har selskapet en aksjekapital på 415 000,-, ingen skal eie mer enn 20% av aksjene (vedlegg 2). Kommunen har også aksjer i selskapet. I tillegg har de andre aksjonærer, som for eksempel bedrifter og enkeltpersoner. Kulturentreprenørene betaler også leie som går til Nesoddparken som videre dekker husleie og lønn til daglig leder. Felleslokalene på Nesoddparken leies ut og på den måten får de litt inntekter, men per dags dato dekker ikke utleie av fellesarealer mye av de totale utgiftene på Nesoddparken. Med den økonomiske situasjonen det er på Nesoddparken i dag er det utfordrende å i tillegg ha ansvar for vedlikehold, spesielt når støtten fra Akershus fylkeskommune forsvinner.

Daglig leder forteller at de tidligere har fått støtte fra Kulturdepartementet til kurs, reiser og ekstra utstyr. Tidligere har de også fått prosjektmidler fra Norsk Kulturråd til for

eksempel silketrykkverkstedet. Daglig leder forteller at det vil være vanskelig å få støtte fra Kulturrådet når de ikke lengre får støtte fra fylkeskommune og kommune fordi Kulturrådet forventer et lokalt engasjement. Lokal og regional støtte til kulturvirksomheter, arrangementer og lignende fungerer som en nøkkel til å få midler fra for eksempel Kulturrådet. På den måten har lokale myndigheter mye makt. Utfordringen med denne ordningen mener jeg ligger i at noen kommuner er rikere enn andre samtidig som kommunene prioriterer kultur i ulik grad. Lokale styresmakter fungerer således som et filter, mange ildsjeler og potensielle arrangementer blir dermed ikke vurdert av nasjonale instanser som mottagere av midler. Dermed er det slik at kulturvirksomheter i de kommunene som er mindre kulturvennlige har vanskeligere for å etableres, utvikles og opprettholdes. På en annen side er det slik lokaldemokratiet fungerer. Når velgere stemmer frem politiske partier er de med på å avgjøre et lokalsamfunns og kommunenes prioriteringssaker i fremtiden.

5.3 En sammenligning

Jeg vil her gjøre en sammenligning og rette blikket mot en næring som staten oppfatter som så viktig at den får mye statlig støtte, her tenker jeg på landbruket. Regjeringen skriver at statlige tilskudd utgjorde omtrent 1/3 av inntektene i jordbruket i 2011²⁹. Landbruket har flere sider som artikuleres som så viktige at de får tilskudd for å utføre arbeidet og for å klare seg økonomisk. For eksempel skriver landbruksdirektoratet at formålet med å gi tilskudd til bønder med innmarksbeite, er å pleie kulturlandskapet. Formålet med å støtte landbruket begrunnes hovedsakelig på bakgrunn av de positive ringvirkningene det fører med seg, ikke fordi 'bønder tjener dårlig'. For eksempel begrunnes tilskuddet til pleie av kulturlandskapet med biologisk mangfold, men regjeringen skriver også at: "Jordbrukslandskapet har betydning som en viktig del av nærmiljøet, og skaper tilhørighet. Det gir opplevelser av lokal natur, kultur og historie. Dette er viktige ressurser for lokal verdiskaping og utvikling i jordbruksbygdene"³⁰. På lik linje med kulturentreprenører er bønder også selvstendig næringsdrivende. Denne informasjonen viser at deler av landbruket også har idealistiske sider

²⁹ <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/utbetaling-av-tilskudd-i-landbruket-/id648678/> (sett 06.03.15)

³⁰ <https://www.slf.dep.no/no/tilskuddsbases/undersider/mer-om-de-enkelte-tilskuddsordningene> (sett 06.03.15)

som grenser opp mot kultursektorens verdisyn. Likevel får landbruket støtte, mens kulturnæringer ikke får det eller får det i svært liten grad.

Min oppfatning er at det i landbruksdiskursen ikke bare er legitimt, men at det i flere politiske partier artikuleres som en selvfølge at landbruket skal få offentlig støtte. En sak i NRK omhandler at flere bønder støtter Landbruksminister Listhaug når hun vil stille høyere krav til bønder som søker støtte, nettopp fordi hun mener det har vært for lett å få offentlige midler. I artikkelen står det at det finnes 101 *statlige* tilskudd for landbruket og at mange bønder som har fått støtte ikke produserer mat³¹.

Kulturrådet har støtteordninger for kulturnæringer, men de spesifiserer at det ikke gis støtte til blant annet ordinær drift. En av hovedforskjellene mellom landbruksnæringen og kulturnæringer, er at i landbruket gis det støtte til nettopp ordinær drift, mens kulturnæringene må ha et prosjekt eller ha som mål å utvikle noe, for eksempel kompetanse for å få midler³². Det er med andre ord vanskeligere å legitimere støtte til kreative næringer enn til landbruket.

Floridas syn om at kreative næringer og kreative mennesker skal generere vekst har hatt innflytelse på lokalpolitikk så vel som statlig politikk – og har på den måten hatt innvirkning på vår forståelse av kreative næringer (Mangset et. al 2009: 19). Ut fra dette mener jeg at statens ulike holdninger til tilrettelegging av de to næringsområdene er med på å konstituere samfunnets holdninger rundt kulturnæringer og landbruket, med andre ord kulturnæringsdiskursen og landbruksdiskursen.

Som beskrevet tidligere i oppgaven blir ringvirkninger av kulturnæringene artikulert som betydningsfulle på flere plan. Mitt inntrykk er at de kreative næringene i det offentlige hovedsakelig blir sett på om *næringer* som skal være lønnsomme. Samtidig er kulturnæringenes positive ringvirkninger for samfunnet også sentral i artikulasjonen om kulturnæringene:

Det må legges til grunn at det offentlige tar hovedansvaret for grunninvesteringene i kultursektoren. Det er en oppgave for den offentlige kulturpolitikken å legge til rette for et helhetlig og et kvalitetsorientert kulturliv, slik at vi er sikret et mangfold av kulturuttrykk, også de som er lite attraktive for næringslivet. Næringslivet som kulturpolitisk aktør kan komme inn som et positivt supplement og mellom anna medvirke til et større mangfold av finansieringskjeder (KKD 2005: 7).

³¹ <http://www.nrk.no/norge/-hobbybonder-spekulerer-i-tilskudd-1.11715261> (sett 21.04.15)

³² <http://www.kulturradet.no/stotteordninger/kulturnaeringer> (sett 06.03.15)

Dette ser vi også i caset om Nesoddparken. Kulturnæringer og landbruket er to forskjellige bransjer som derfor krever ulik behandling, og dermed kan vi plassere de i to ulike næringsdiskurser. Men det kan stille spørsmål ved om hvor ulike de to næringene egentlig er og om støtteordningene til landbruket i større grad begrunnes i tradisjon og en nasjonalromantisk forestilling. Jeg vil hevde at landbruket ikke forbindes og artikuleres like mye som en næring sammenlignet med kreative næringer, selv om de kreative næringene har røtter i kunstdiskursen og ikke-kommersialisme, og på den måten heller ikke tradisjonelt har blitt artikulert som en næring. Dette indikerer at kulturnæringer er en egen sfære som skiller seg fra en ren kunstdiskurs og en ren næringsdiskurs. Likevel er det vanskelig å definere hva som kjennetegner kulturnæringer spesielt, fordi det er et bredt begrep. Grund skriver: ”Aktørene i kultursektoren varierer fra de rent ideelle virksomheter som alltid er avhengig av offentlig støtte, til rent kommersielle virksomheter som blir drevet på forretningsmessig grunnlag” (2008: 12). Det er derfor også problematisk å si hvor kreative næringer kan få (oppstarts)midler fra. Kobro skriver at kunst- og kulturnæringer er utelatt fra Innovasjon Norges virkemiddelbruk. Han skriver: ”(...) sannsynligvis fordi det oppfattes å være et anliggende for kulturpolitikken virkemidler, dvs. på Norsk kulturrådets bord. (...) Dette er sannsynligvis også en utfordring for en kommunal eller interkommunal kultur- og næringspolitikk” (Kobro 2009: 18). Det kunne kanskje forventes at kunst- og kulturnæringer har mulighet til å få midler fra mange ulike instanser og sektorer fordi kulturnæringene kan assosieres med både kunst og næring, men utslaget har vist seg å være motsatt.

Kulturnæringene får verken betydelige økonomiske tilskudd fra det offentlige, offentlige organer eller Innovasjon Norge. Jeg vil anta at det heller ikke er lett for de små virksomhetene på Nesoddparken å få sponsormidler, fordi virksomhetene ikke er synlige nok i omgivelsene eller i medier. Sponsing skal være positivt for begge parter.

At kunst tradisjonelt blir forstått som motsatsen til kommersialisme, mener jeg er grunnen til at elementer som kommersialisme og økonomiske virkninger står sterkt i artikuleringen om kreative næringer. Sett fra det offentlige er næringsaspektet sentralt for kreative næringer. Kanskje det nettopp er derfor det er en så sterk forventning til at kreative næringer skal tjene penger og være bidragsytere for økonomisk vekst fordi de nyttiggjør seg av kunsten for å tjene penger. Samtidig er det problematisk å si i hvilken grad kulturnæringer generelt og Nesoddparken spesielt representerer en kunstdiskurs eller en næringsdiskurs fordi Nesoddparken og kulturentreprenørene blir sett i sammenheng med mange ulike forståelser, agendaer og verdssystemer.

Nesodden kommune artikulereer altså Nesoddparken som et tiltak som blant annet skal synliggjøre kommunen, det skal gi lokale arbeidsplasser og være en ressurs for lokalbefolkningen. At Nesoddparken skal ha så mange forskjellige formål mener jeg gjenspeiler en offentlig kollektiv usikkerhet rundt hva kreative næringer egentlig er. I kommunens planer blir det for eksempel ikke eksplisitt gjort rede for hva de legger i begreper som kunstner, kreative næringer og kulturarbeider. Med andre ord har de ikke plassert disse gruppene forhold til blant annet økonomi, kunst og kreativitet, noe jeg mener kunne vært fruktbart nettopp fordi kulturentreprenørenes oppfatning av egen virksomhet og rolle er ganske ulike. Kommunens definisjon av disse begrepene er dermed uklar og lite nyansert fordi begreper som 'kulturarbeider' kan omfatte alt fra en karismatisk kunstner eller bibliotekar til en som jobber med å utvikle *apper* eller er skomaker. Men ut fra kommunens formål kan Nesoddparken i stor grad forstås ut fra en allmengjøringsdiskurs hvor velferd og den kulturelle grunnmuren står sentralt, men også en næringsdiskurs hvor arbeidsplasser og stedsidentitet er viktig.

Figur 5³³

³³ Figur 5: I kjelleren på Nesoddparken etter workshop. Foto: Mari Bøhmer Grøholt

6. Aktørene: Roller og forståelser

Som jeg var inne på oppdaget jeg under feltarbeidet at det var uoverensstemmelser mellom de ulike aktørene (kommune, daglig leder og kulturentreprenører). I dette kapitlet vil jeg gå i dybden for å beskrive forholdet mellom de ulike aktørene og hvordan de ser på hverandres roller. Uoverensstemmelsene viser at Nesoddparken er fylt med ulike forståelser og betydninger. Jeg vil altså se på hvordan aktørene forholder seg til hverandre og hvilken forståelse de har av Nesoddparken.

6.1 Dialog og samarbeid

Først vil jeg ta for meg temaet dialog, fordi en god dialog er vesentlig for et godt samarbeid. I dette tilfellet dialogen mellom daglig leder og kommunen. Daglig leder ønsker å samarbeide med kommunen for å få til en levedyktig tilrettelegging for Nesoddparken, men hun forteller at deler av kommunen er krevende å komme i dialog med. Hun sier: ”Det er krefter i kommunen som virker uinteressert i oss... Og det har vært forsinkende hele veien”. Både kultursjefen og ordfører uttrykker at de ønsker å være lette å få kontakt med. Kultursjefen presiserer at da hun trådte inn i stillingen som kultursjef gikk hun ut i avisa for å åpne opp for dialog med kunstnere og kulturinteresserte. Hun ønsket at det skulle være lett å få informasjon om støtteordninger, komme med forslag eller anmodninger. Nesodden kommune opprettet også et Kulturråd for å delegerer avgjørelser til velgere i kommunen³⁴. Det skal nevnes at daglig leder synes at ordføreren og kultursjefen gjør en god jobb og at de virker interesserte i Nesoddparken. I en e-post sier daglig leder: ”For å få Nesoddparken til å bli et kraftsentrum er det ikke bare kultursjefen som må være på banen. Erfaringene er at det tar tid å få forståelse for at vi berører de andre fagområdene i kommunen også, det gjelder både NAV, skole, teknisk/eiendom og helse”. Daglig leder er med andre ord opptatt av Nesoddparkens ringvirkninger, men at det er krefter i kommunen som forsinker både utviklingen av Nesoddparken og dermed også de positive ringvirkningene Nesoddparken kan gi. Dette tyder

³⁴ Nesodden Kulturrådet ble opprettet januar 2015. Hensikten er å delegerer oppgaver og avgjørelser til kulturinteresserte velgerne for å demokratisere kulturpolitiske avgjørelser. Nesodden Kulturråd er et steg i en informasjonsatsning.

på at det innad i kommunen er ulike interesser som til en viss grad virker inn på driften av Nesoddparken.

6.2 Nesoddparken som kompetansesenter og ressurs

Bille og Schulze skriver at det offentliges største motivasjon for å støtte kultur og kunst bør være den sosiale og kulturelle innvirkning på samfunnet. Fokuset bør altså ikke være på kunstens ringvirkninger, som økt turisme vekst og arbeidsplasser. De mener at kunsten ikke bør reduseres til et produkt for økonomisk vekst (Bille et. al. 2006: 1065). Et slikt synspunkt som Bille og Schulze uttrykker kan sees i relasjon til *promoting civic identity* og langtidseffekter, som er to kategorier Nesodden kommunes politikk og stedsutviklingsstrategi allerede har blitt plassert under. Nesodden kommune skriver:

Nesodden kommune ønsker å legge til rette for kulturbasert næringsvirksomhet på Sandvold [Nesoddparken]. (...) Det vil skape arbeidsplasser her på Nesodden framfor i Oslo, Sandvold blir et kompetansested som skoler, kulturavdeling og Nesodden Kulturskole kan hente kompetanse fra og inngå samarbeid med rundt større arrangement (Nesodden kommune 2006: 10).

Slik blir Nesoddparken artikulert i kulturplanen som en viktig ressurs for lokalsamfunnet. Ordføreren sier at Nesoddparken er synlig i omgivelsene både for naboer, barneskoler, barnehager og at Nesoddparken skal samarbeide med skolene. Dette vil hun skal gjøre at lokalsamfunnet blir kjent med, stolt av og føle tilhørighet til virksomhetene på Nesoddparken. ”Maia” derimot forteller at det er overraskende få i lokalsamfunnet på Nesodden som vet om Nesoddparken. Det er derfor vanskelig å fastslå om Nesoddparken egentlig er kjent i omgivelsene. Kulturentreprenørene forteller at det som gjør at publikum og besøkende kommer til Nesoddparken, hovedsakelig er søndagskafeen og Kulturisten.

”Hege” ønsker at Nesoddparken skal få mer oppmerksomhet i lokalmiljøet: ”Jeg vet at Tangenten er bygd og det har blitt et fint shoppingsenter og et... fint bibliotek og kjempefin skole. (...) Og jeg blir bare provosert fordi jeg føler at her [på Nesoddparken] har vi et kulturtilbud også... er det ingen som ser denne veien”. Hun mener at kommunen ikke benytter seg av Nesoddparken i stor nok grad og skulle ønske at kommunen var mer opptatt

av ressursene på Nesoddparken, for eksempel ønsker hun at kommunen kunne synliggjort kunstnerne bedre og at det kunne vært lagt ned mer midler i produksjoner enn det gjøres i dag.

”Maia” uttrykker noe lignende når hun sier at hun ønsker at stedet kunne blitt brukt mer aktivt og at kommunen kunne tatt Nesoddparken litt mer under sine vinger. ”Maia” mener også at kommunen gjør mye for kunst og kultur, men at det ikke er så mye rettet mot kulturnæringene. Når jeg spør hva som kunne gjort Nesoddparken mer kjent i lokalsamfunnet svarer hun at flere arrangementer kunne blitt plassert på Nesoddparken slik at stedet ville blitt mer tilgjengelig for publikum.

”Inga” peker spesielt på det poenget at Nesodden ønsker å være en kulturkommune og derfor kanskje burde tatt mer ansvar for å bringe frem det potensialet som finnes på Nesoddparken. For øvrig viser hun forståelse for at kommunen har andre prioriteringsområder som er viktigere enn kulturnæringer og Nesoddparken.

Som vi har sett mener flere av kulturentreprenørene at Nesoddparken har et stort potensial og de uttrykker et ønske om mer økonomisk støtte og oppmerksomhet fra kommunen. De ønsker også at Nesoddparken skal få en tydelig plass i lokalsamfunnet og være et regionalt kompetansesenter. Samtidig var det flere av kulturentreprenørene som fortalte at de visste lite om kommunens politikk og prioriteringer. Ordføreren på sin side mener at enkelte kunstnere har urealistiske forventninger til hva kommunen kan bidra med økonomisk.

Ett av perspektivene til daglig leder er at jo flere av Nesoddens kunstnere og kreative som har arbeidsplass på Nesodden, jo bedre er det for kommunen. Hun sier også at:

Kunstnere er svake skattebetalere, som en konsekvens av at de tjener dårlig. Men hvis... kommunen kunne bevisstgjort seg rollen sin som tilrettelegger, så det er noe av det som vi gjør og som vi veldig gjerne samarbeider med kommunen om. Vi tilbyr dem kurs i etablering, vi tilbyr dem kurs i regnskaps- markedsføring, det som skal til for å greie å leve av det. (...) Bygge en kompetanse. Jeg tror det vil slå ut på handelsnæring, det vil slå ut på... bedriftsetablering og dermed óg en skatteinngang (...) Og det er et kjempedilemma som jeg skjønner at er vanskelig og jeg så jo seinest i dag, med statsbudsjettet som legges fram som gjør at Nesodden kommune får tøffe økonomiske utfordringer³⁵.

³⁵ Våren 2015 får jeg ny informasjon om dette, daglig leder sier: ”I dag spleises kommunen med de andre follokommunene, slik at etablererkunnskap tilbys gratis fra lokaler i Oppegård og Ås. Det er

Hvordan de vil være en del av lokalsamfunnet sier hun må utarbeides, for det har de ikke klart for seg, men hun understreker at de som institusjon og virksomhet er med på å gi Nesodden en stedsidentitet og at de kan bidra i samfunnsutviklingen både fysisk og faglig. Hun mener at kulturentreprenørene kan være med på å utforme møteplasser både innholdsmessig og kunstfaglig.

Det er mange aktører som er involvert og har makt til å avgjøre hva Nesoddparken skal være i fremtiden og om Nesoddparken i det hele tatt skal eksistere i fremtiden. Kommunen har selvsagt sterk innflytelse, så vel som nasjonale organer. Som vist tidligere er for eksempel Innovasjon Norge og Norsk Kulturråd organer som sitter med mye makt i kultur-Norge og i norsk næringsliv. Hvordan disse organene verdsetter og forstår kreative næringer som en ressurs bidrar til om de kreative næringene forstås som del av enten en kunstdiskurs eller en næringsdiskurs. Disse organenes plassering av kreative næringer har antagelig sterk påvirkning på hvordan samfunnet og det offentlige forstår kulturnæringer. Det å ikke støtte kulturnæringer eller å støtte de i svært liten grad, mener jeg er forankret i en allerede eksisterende forståelse av kulturnæringer. Det gjenspeiler den kollektive usikkerheten om hvordan kreative næringer kan forstås og plasseres. Hvordan Nesoddparken verdsettes som ressurs av kommunen og andre offentlige instanser må ses ut fra en allerede konstituert forståelse av kulturnæringer, hvor næringsdiskursen og dens positive ringvirkninger står sterkt. Dette ser vi tydelig i caset om Nesodden og Nesoddparken.

6.3 Markedsføring og synliggjøring

Aktørene uttrykker ulike meninger om hvem som har ansvar for markedsføring.

Nesoddparken blir tilsynelatende ikke markedsført i stor grad verken som butikk eller som møteplass. Kultursjefen skriver i en e-post: ”Det er også mange ulike aktører i NP [Nesoddparken], og de markedsfører arrangementene i ulik grad og er varierende synlige. Her tror jeg NP har mye å gå på, i den grad de ønsker å være synlige for publikum”. I strategisk

krevende for våre leietakere og andre som forsøker å leve av sitt kreative virke, og som ikke har bil, å reise kollektivt til disse kursene. En god tilrettelegging fra kommunens side for våre målgrupper vil være å tilby dem kurs hos oss”

næringsplan blir det også spesifisert at kommunen skal bidra i arbeidet med markedsstrategi/profilering av Nesoddparken (Nesodden kommune 2011: 20).

”Oda” forteller at det virker som kommunen er på tilbudssiden i ulike sammenhenger: Hun inviterte ordfører til å åpne en utstilling, ordfører stilte gladelig opp. ”Oda” forteller at hun har inntrykk av at ordføreren gjerne bidrar på slike tilstelninger hvis hun har mulighet. Ordfører sier at kommunen har som mål å promotere Nesoddparken. Mens daglig leder ønsker at kommunen er med på å synliggjøre Nesoddparken i større grad og hun gir ikke uttrykk for at kommunen legger stor vekt på å markedsføre stedet og virksomheten³⁶.

Kulturentreprenørens behov for markedsføring av Nesoddparken utad er varierende. Behovet for markedsføring må sees i relasjon til hva slags kreativ næring de driver med. De som ønsker å nå ut til kundegrupper i nærmiljøet og på den måten er konsumentrettet ønsker i større grad å bli markedsført i lokalsamfunnet. Andre virksomheter på Nesoddparken gjør tjenester for større bedrifter, altså virksomheter som jobber *business-to-business*. De har ikke i like stor grad – og kanskje ikke i det hele tatt – behov for å bli markedsført i lokalsamfunnet. Kulturentreprenørene som jobber *business-to-business* tilhører gjerne et større fagmiljø – ofte utenfor Nesodden – og har ikke behov for å være synlige som en del av Nesoddparken, for eksempel ”Hege”. Noen av kulturentreprenørene har forventning om at daglig leder skal drive markedsføring av Nesoddparken. Det gjelder kanskje spesielt de som driver mindre etablerte virksomheter og trenger litt starthjelp. Av kulturentreprenørene blir altså Nesoddparken artikulert enten som et sted å drive butikk eller som et sted å jobbe og ha arbeidsrom. Hvem som skal ha ansvar for markedsføringen og hvordan eller hvor markedsføringen skal rettes mot, fremstår som uavklart mellom de ulike aktørene.

6.3.1 Kulturisten på Nesoddparken

Som jeg har vært inne på er det enkelte av kulturentreprenørene som synes Nesoddparken er for lite synlig i omgivelsene, noe som gjør at det er få besøkende der. Kulturisten er et initiativ som har potensiale til å synliggjøre Nesoddparken i lokalsamfunnet ytterligere. Det er to elementer som er bemerkningsverdige med Kulturisten på Nesoddparken:

³⁶ Våren 2015 får jeg ny informasjon: Ordfører forteller i en e-post at de ”promoterer ved å stille opp på arrangementer, seminarer, omtale NP i møter med relevante aktører, i media og i sosiale medier”. Daglig leder forteller i en e-post at: ”Det er positive saker i bevegelse nå, og kultursjefen er en god markedsfører av NP”. Dette indikerer at kommunen det siste halve året etter intervjuene har begynt å promotere for Nesoddparken i større grad.

For det første er det vekslende i hvor stor grad kulturentreprenører er interesserte i å være bidragsyttere under Kulturisten. Noen av kulturentreprenørene uttrykker at det er et positivt tiltak, mens andre viser lite engasjement og er skeptiske. ”Inga” forteller at etter en utstilling, som for øvrig ikke var under Kulturisten, fikk hun to portrettoppdrag. Kulturisten kunne i større grad enn i dag ha vært en måte å skape en mer innbydende atmosfære for å tiltrekke kunder. Det virker altså som flere av kulturentreprenørene ikke ser eller er opptatt av den markedsføringseffekten Kulturisten kan gi, både for Nesoddparken som helhet og for kulturentreprenørene.

For det andre får ikke kulturentreprenørene honorarer for å være bidragsyttere. Beskjeden fra arrangørene av Kulturisten er at de som har lyst kan bidra. Selv om kommunen ikke har en slik holdning i utgangspunktet, gir det å ikke dele ut honorarer signaler om at ressursene på Nesoddparken ikke er verdt å betale for. På den ene siden artikulere kommunen Nesoddparken som et profesjonelt kunst- og kulturnæringsssenter som må klare seg selv og på den andre siden betaler de ikke kulturentreprenørene for den jobben de gjør under Kulturisten.

Vi kan for eksempel sammenligne med musikkfestivaler: Det er lite trolig at profesjonelle band og musikere ville spilt konserter uten å få betalt for det (kanskje med unntak av veldedighetskonserter) fordi de lever av musikken. Ingen av kulturentreprenørene uttrykte bitterhet for ikke å få betalt for sitt bidrag, likevel mener jeg at et honorar ville bekreftet kommunens verdsetting av Nesoddparken som ressurs og kulturentreprenørens bidrag. I tillegg ville det kanskje skapt et større engasjement blant kulturentreprenørene.

Dette viser at kommunen på den ene siden plasserer Nesoddparken i en næringsdiskurs hvor Nesoddparken er en selvstendig virksomhet. På den andre siden kan vi plassere Kulturisten i en allmenngjøringsdiskurs hvor det legges opp til at kulturentreprenørene skal stille som frivillige bidragsyttere på et idealistisk grunnlag. Det er altså snakk om allmenngjøring *av* kunsten. Som jeg har vært inne på tidligere i oppgaven oppfatter ordføreren kunst som viktig for samfunnet og for demokratiet. Ut fra dette vil jeg hevde at angående Kulturisten står allmenngjøringsdiskursen sterkere enn prinsippet om ’kunsten for kunstens skyld’ og kunstdiskursen.

6.4 Hvordan oppfattes begrepet 'kunstnerkommune'?

Det har hittil i oppgaven vært mye fokus på 'kunstnerkommunen' eller 'kulturkommunen'. Her skal vi gå litt nærmere inn på hvordan kommunen og de på Nesoddparken forholder seg til disse begrepene.

Som vi har vært inne på mente ordføreren at den kulturelle grunnmuren er det viktigste kulturpolitiske området og vi kan se at ordet 'kulturkommune' står sterkere enn begrepet 'kunstnerkommunen' i det nåværende styret, men at kommunens mange kunstnere artikuleres med stolthet og som en ressurs. Under et folkemøte om opprettelse av Nesodden Kulturråd sa daglig leder:

Det er viktig å vere open for å inngå nye samarbeidsformar. Eit kulturråd bør ta på seg rolla for å auke forståinga for kulturarbeid i kommunen. Drive opplysning for administrasjon, politikarar og media. Utvikle det spesielle ved Nesodden- samfunnet. Utvikle gode møteplassar for kulturlivet. Fylle omgrepet «kunstnarkommunen Nesodden» med innhald. Her er ikkje alle tankar tenkt (vedlegg 3).

Som vi har sett har Nesodden støtteordninger og deler ut kulturpris blant annet med synliggjøring som formål. Likevel er mitt inntrykk på lik linje med daglig leder at det er uklart hva Nesodden kommune egentlig legger i å være 'kunstnerkommunen' eller 'kulturkommunen'. Nesoddparken er som vi har sett et tiltak blant annet for merkevarebyggingen av Nesodden. Det uttrykkes av fagsjef for kultur, næring, idrett og friluftsliv at kommunen ønsker å ha samarbeidsprosjekter med Nesoddparken som kan bidra til vekst og utvikling.

I vedtektene står det at Nesoddparken skal legge til rette for å: "Realisere det unike potensialet som finnes i begrepet 'kunstnerkommunen Nesodden'" (vedlegg 2). Det forteller at kunsten opprinnelig har stått- og fortsatt står sterkt på Nesoddparken. Visjonen i vedtektene gir signaler om at vi kan plassere Nesoddparken i en kunstdiskurs fremfor en næringsdiskurs, ettersom det legges vekt på kunsten. Nesoddparken kan dermed plasseres i ulike diskurser ettersom hvilken posisjon Nesoddparken blir sett fra. Men kanskje viktigst viser vedtektenes formulering også at Nesoddparken ønsker å være samstemte med kommunen. Vedtektene gir makt til kommunen ved å signalisere et ønske om å gå i dialog med kommunens visjoner. På

den måten har også Nesoddparken lagt opp til å være en del av kommunens stedsutviklingsstrategi. Daglig leder sa at:

Det er veldig mange innflyttere her. Så det er nok kult for mange å bo på Nesodden... men du lever jo ikke av det kule livet så forferdelig lenge. Da kommer det her med: 'har jeg noe tilknytting hit? Identiteten min hvor er den, hen da?'... Og det er en utfordring som hele regionen rundt Oslo har.

Daglig leder utdyper dette og sier at kulturlivet blir viktig for at lokalsamfunnet ikke bare skal være et sted å bo, men også et sted å leve. Hun mener at kultur er en viktig faktor i det å utvikle tilhørighet og dermed utvikle en identitet til et sted. Hun mener også at Nesodden har en stor fordel ved at det bor mange kunstnere der. Med dette forstår jeg det som at hun mener at Nesodden egentlig ikke har en klar stedsidentitet og om Nesodden skal få nye innflyttere til å bli boende er nettopp stedsidentitet og tilhørighet viktig. ”Åsmund” sier:

Jeg har aldri noen gang følt at... og det er en spissformulering, at... Nesodden har levd opp til sitt ønske om å være den store kulturkommunen... og jeg skjønner jo det at det er viktig del av Nesoddens markedsføring av seg sjøl, å være en stor kulturkommune, men sannheten er jo at det bor så mange folk som jobber innafør kultursektoren her ute... men Nesodden kommune har jo aldri gjort noen ting for det. Det er min oppfatning av det.

”Åsmund” og daglig leder uttrykker sterke meninger om hva kommunen gjør eller ikke gjør for stedsidentiteten av Nesodden. Å hevde at kommunen aldri har gjort noe for det å bli kategorisert som ’kulturkommunen’ er en sterk påstand, men flere av kulturentreprenørene uttrykte det samme. Det kan tenkes at ”Åsmund” har en annen forståelse enn kommunen av hva det vil si å være en kulturkommune. Han trekker frem at det er mangel på konsertlokaler og at det er lav dugnadsånd og engasjement blant befolkningen. Det han legger i begrepet ’kulturkommune’ er antagelig det han selv er opptatt av i kulturfeltet. Dette viser at kommunen antagelig ikke har tydeliggjort og synliggjort hva de selv legger i begrepene.

Fagsjef for kultur, næring, idrett og friluftsliv sier i en e-post at: ”Vi er en kommune med et mangfold av kunstnere på et høyt profesjonelt nivå, et forhold som bør kunne utnyttes bedre”. Han skriver også at dette potensialet skal utnyttes bedre ved å skape flere arbeidsplasser. Slik det kommer frem er det et resultat av kommunens økonomiske situasjon

samtidig som de forventer at Nesoddparken på lang sikt skal generere vekst, ikke utgifter. En slik artikulering plasserer Nesoddparken i en næringsdiskurs.

På den ene siden er Nesoddparken et AS og dermed er det naturlig at kommunen ikke finansierer tiltaket mer enn de gjør. På en annen side uttrykker kommunen et ønske om å i større grad å benytte de menneskelige og kreative ressursene på Nesodden og Nesoddparken, men i praksis gjøres det i liten grad i følge de på Nesoddparken. Gibson & Stevenson konkluderer i sin bok om blant annet bruk av kultur og byutvikling: ”(...) the complexities of the cultural, economic, social and political implications of such programs are as multiple as their applications. It is clearly not simply a matter of 'add culture and stir'” (i Bille og Schulze 2006: 1070). Kommunens tilrettelegging av Nesoddparken er i tråd med en 'add culture and stir'-holdning: Nesoddparken skal generere vekst, stedsidentitet og styrke demokratiet gjennom allmenngjøring av kulturentreprenørenes kunst og produkter. Kommunen *adder* altså Nesoddparken og håper det skal gi mange positive ringvirkninger.

Dette kapitlet viser at samtlige aktører ønsker at Nesoddparken skal fungere som et ressurscenter. I følge Gibson & Stevenson krever det mer inngående arbeid fordi det er flere sektorer som er involvert og disse sektorene bygger på ulike forståelser og har dermed også ulike verdisyn. På en annen side er det nettopp det som gjør det vanskelig å ha en tydelig og samstemt målsetning for kommunen og Nesoddparken.

Slik situasjonen er i dag virker det som nevnt uklart hva kommunen legger i å være en kunstnerkommune, nettopp fordi det i begrepene 'kulturkommunen' eller 'kunstnerkommunen' tillegges mange ulike mål og forståelser. Dermed er det vanskelig å definere de ulike aktørenes arbeidsoppgaver og roller.

Det å være en kunstnerkommune eller kulturkommune er noe som har blitt reproduisert, men som har mistet sitt innhold. Hvis en kommune skal bli artikulert som en kulturkommune, må kommunen være *mer* kulturkommune enn andre kommuner. Nesodden kommune har satt i gang tiltak for å forstås som kunstnerkommunen, men disse tiltakene er ikke omfattende nok til at Nesodden oppfattes som en kulturkommune. Kulturkommunediskursen er altså en 'tom' diskurs som i stor grad bygger på at Nesodden er den kommunen i landet med flest kunstnere. Sørensen et. al. skriver:

Strukturer ikke bare gjenskapes, men nyskapes. (...) Kulturanalysen vil under slike vilkår arte seg som en undersøkelse av hvilke strukturer 'aktørene' velger seg inn i og (med)skaper, hvilke språkspill, diskurser, narrativer, nettverk,

betydningsbærende praksiser og livsformer man gjensidig konstituerende deltar i, og hvem man velger som med og motspillere (2008: 125).

Det er problematisk at Nesoddparken som en kreativ næringsklynge befinner seg mellom en privat og en offentlig sfære, men sannsynligvis hadde det ikke eksistert en så stor kulturnæringsklynge på Nesodden om alt måtte skjedd på privat initiativ. Nesodden og Nesoddparken fungerer som hverandres motspillere og medspillere på en gang fordi de har felles ønsker og ser nytteverdien av å være i relasjon, for eksempel økonomisk og praktisk. Dermed er det utfordrende å avklare hvilke aktører som har hvilke roller og ansvar. Det at Nesoddparken befinner seg mellom ulike forståelser gjør også at Nesoddparkens identitet fremstår som udefinert og uklar. De ulike kulturentreprenørene har også ulike syn på Nesoddparken. Dette ser vi nærmere på i neste kapittel.

Figur 6³⁷

³⁷ Figur 6: Fra Nesoddparken. Foto: Mari Bøhmer Grøholt

7. Samlokaliseringen: Næringsklynge eller kunstinstitusjon?

I forlengelse av forrige kapittel vil jeg nå diskutere og analysere Nesoddparken som en samlokalisering, først og fremst med utgangspunkt i kulturentreprenørenes oppfatning av Nesoddparken. Flere av kulturentreprenørene som ble intervjuet hadde ulike tanker om hva Nesoddparken er eller bør være. Jeg vil også gå inn på hvor Nesoddparken kan plasseres diskursivt. Her vil jeg ta i bruk teori og litteratur om næringsklynger.

7.1 Kulturentreprenørene om Nesoddparken og egen rolle

Kunsten er i ferd med å endre mening og få nytt innhold. Som nevnt blir kreativitet mer og mer rettet mot næring i tillegg får kunstbegrepet en bredere betydning. Gran & De Paoli skriver: ”Når kunsten først åpner opp for å spille andre roller enn det den gjorde i den moderne kunstinstitusjonen, er det svært mange roller å velge mellom” (2005: 233). Her vil jeg beskrive kulturentreprenørenes syn på egen virksomhet, og om de oppfatter seg selv først og fremst som næringsdrivende eller kunstnere. Jeg vil også beskrive kulturentreprenørenes oppfattelse av Nesoddparken som en samlokalisering. På hvilken måte kulturentreprenørene oppfatter sin egen rolle og sin virksomhet forteller noe om hvordan de fungerer seg i mellom. Det gir et grunnlag for om Nesoddparken kan forstås som en næringsklynge eller en kunstinstitusjon.

7.1.1 Hvordan oppfatter kulturentreprenørene sin egen virksomhet?

De ulike kulturentreprenørenes syn på Nesoddparken har til en viss grad sammenheng med hva slags type virksomhet de selv driver. For eksempel hvilke elementer kulturentreprenørene beskriver som viktige i sin virksomhet og om de beskriver den hovedsakelig som næringsvirksomhet eller som kunstvirksomhet.

”Maia” jobber både *business-to-business* og konsumentbasert. Hennes kunder varierer fra privatpersoner til bedrifter og offentlige instanser. ”Maia” uttrykte at hun like gjerne

kunne tenke seg at Nesoddparken var et rent næringsssenter, uten nødvendigvis å spesifikt rette seg mot kunst og kreativitet. Hun sier:

Jeg syntes det hadde vært like greit hvis dette hadde vært en ren næringspark. Det kunne det like gjerne vært for min del. Jeg synes det er veldig flott at det er en kunst og kulturnæringspark... men om det hadde vært en næringspark, så kunne det like gjerne fungert fint for meg.

”Maia” sier at hun ser på seg selv som selvstendig næringsdrivende og ikke primært som kunstner, men at hun jobber kreativt. I likhet med ”Maia” tar også ”Hege” oppdrag på bestilling, men hun jobber hovedsakelig *business-to-business*. ”Hege” forteller at hun definerer sitt arbeid med film og klipping som en kunst fordi filmen skal skape en reaksjon hos mennesker. Hun sier også at hun ikke ser på seg selv som kunstner, men mer som kreativ. Når jeg spør om hva hun synes om at Nesoddparken heter ’næringspark’ svarer hun:

Jeg synes det er litt kult jeg, egentlig fordi... det er det vi alle sliter med. At man ikke... har lyst til å selge seg selv... men samtidig så er vi jo helt avhengig av å gjøre det... Vi gir jo like mye til samfunnet som en rørlegger, ikke sant. Bare på forskjellige plan. [ler] Og vi er jo absolutt verdt den jobben vi gjør og det burde komme på samme nivå...

Her setter hun fingeren på de to diskursene som møtes og hennes tanker rundt dette. Hun sier hun synes det er kult fordi det er noe ’alle sliter med’. Det ligger en opposisjon til kunstdiskursen i dette utsagnet, hun peker også på viktigheten av den kreative virksomheten hun selv er en del av. Filmskapere bør anses som like viktige for samfunnet som rørleggere. Med dette rangerer hun rørleggere til et høyere ’nivå’ enn filmskapere. Hun argumenterer for at kulturentreprenører bør kunne vedkjenne at det er greit å tjene penger fordi det de gjør er samfunnsnyttig, på lik linje med håndverk.

Både ”Maia” og ”Hege” uttrykker at de synes det er positivt at Nesoddparken er en næringspark. Av disse to definerer ”Hege” seg nærmere et kunstfelt enn det ”Maia” gjør. ”Maia” er også den som er mest positiv til Nesoddparken som en næringspark. ”Hege” legger mer vekt på spenningen mellom kunst og næring.

”Åsmund” har en service- og håndverksvirksomhet som er basert på oppdrag, hvor han har flere små prosjekter gående på én gang. I motsetning til de andre driver han altså ikke

en visuell-kreativ virksomhet. ”Åsmund” ser ikke på seg selv som kunstner, men som næringsdrivende.

”Oda” driver med kurs og kunstvirksomhet. Hun tenker på seg selv som billedkunstner, men kaller seg maler, fordi selve håndverket er vesentlig når hun holder kurs. Hun fortalte også at lærerrollen er veldig sterk i henne. Hun uttrykker at for henne er det like viktig å male som å holde kurs.

”Inga” maler portretter på oppdrag, dermed har ”Oda” og ”Inga” til felles at de arbeider med billedkunst. ”Inga” beskriver seg selv både som selvstendig næringsdrivende og kunstner. Hun mener at man ikke kan kvantifisere sin egen rolle eller skille på det å være kunstner og det å være næringsdrivende. Et slik syn er bemerkningsverdig ettersom hun er den som framstår som den mest karismatiske eller tradisjonelle kunstneren av de jeg intervjuet. Hun er karismatisk på den måten at hun fremstår som idealistisk ovenfor kunsten, det vil si at kunsten er viktigere enn å ha mye materielle goder. I en slik sammenheng ville det tradisjonelt vært å forvente at hun også fornektet økonomiens fordeler, men det gjør hun altså ikke. ”Inga” ser på portrettoppdragene som noe kunstnerisk positivt. Det å male portretter etter kundens ønske er en del av den kunstneriske utviklingen for ”Inga”.

”Oda”, ”Inga” og ”Åsmund” jobber på oppdrag og er mer rettet mot kunder eller konsumenter. Dermed har ”Inga”, ”Oda” og ”Åsmund” et større behov for å komme i kontakt med enkeltpersoner for å selge sitt produkt enn det ”Maia” og ”Hege” har.

Et annet relevant element er at flere av kulturentreprenørene prater om sin virksomhet, ikke bare som noe de tjener penger på eller noe kunstnerisk/kreativt, men også som noe samfunnsnyttig, idealistisk, menneskelig og/eller moralsk. ”Åsmund” forteller at han alltid har valgt å ha en kremmerrolle i musikksektoren. Han uttrykker at han ser på seg selv som en del av et helhetlig rammeverk som gjør den utøvende musikken mulig. I en slik holdning ligger det et annet verdisynt enn kun næring eller kunst, nemlig en forståelse av at det han gjør er viktig for andre i musikkmiljøet.

”Inga” forteller om verdien av det å male portretter på oppdrag. For henne handler det mye om det mellommenneskelige. Når hun skal male et portrett ønsker hun å fange essensen av den personen hun skal male, for så å gjengi personligheten på lerretet. Dermed må hun bli kjent med vedkommende. Hun forteller at hun har hatt mange gode samtaler med de hun skal portrettere. I prosessen setter hun seg selv til side, mens hun arbeider med å se og forstå den hun skal portrettere. For ”Inga” er det en viktig del av kunsten. Portretter mener hun kan bli en viktig eiendel å ha med seg gjennom livet. Hun uttrykker at det oppstår en relasjon til den

hun maler. Implisitt peker hun på kunstens verdi som noe som kan påvirke menneskers liv ved at de lærer noe om seg selv eller verden.

”Oda” beskriver noe av det samme når hun forteller om kursvirksomheten sin. Kursdeltagere uttrykker inspirasjon og at kurset har trigget noe i dem, ”Oda” sier at det gjør kursene hennes viktige: ”Jeg synes jo det er flott når det jeg gjør særlig i forbindelse med kurs (...) trigger noe i dem. Og at folk føler at de blir... inspirert (...). Sånn sett synes jeg det er viktig”. Hun forteller at hun opplever at kursdeltagerne blir inspirert når de kommer i kontakt med sitt potensial.

En slik forståelse av kulturnæringer handler om noe mer enn kun ’kunsten for kunstens skyld’ eller bare økonomisk gevinst. Altså noe mer enn bare en verdsetting av kunst eller økonomi, men heller en verdsetting av kunsten eller det kreatives evne til å være positivt for enkeltmennesker, samtidig som det går an å tjene penger på det. Det er altså ikke bare kunst og næring som er vesentlige verdssystemer på Nesoddparken, men også det mellommenneskelige, samfunnsnyttige eller moralske. En slik synsvinkel er også noe Røyseng er inne på, hun skriver om kunstens involvering i bedrifter:

På den ene siden handler dette om kunstnerens verdier og mulige moralske anfølelser. På den andre siden dreier det seg om bedriftenes behov for å realisere sine ambisjoner om samfunnsansvar. Når kunstnerens involvering i næringslivet på denne måten knyttes an til moralen, kan det også sees som en motsats til det som tradisjonelt har blitt oppfattet som kunstens notorisk amoralske side (2011: 27).

Det moralske blir en viktig del av møtet mellom kunst og næring, og det skiller seg fra et tradisjonelt syn på både kunst og næring. Verken Florida (2002), Landry (2000) eller Bille (1993) tar opp moral, samfunnsnytte eller det menneskelige som overordnede temaer. Det mellommenneskelige aspektet ved kulturnæringer kan ha stor betydning for samfunnet som helhet, selv om det i litteraturen nevnt over, omhandler økonomisk vekst, stedsutvikling eller flere arbeidsplasser. Dette viser seg spesielt godt i tilfellet med Nesoddparken. Jeg mener at det samfunnsnyttige eller mellommenneskelige aspektet ved kulturnæringer er et underkommunisert tema i den faglitterære debatten om kreative næringer, samtidig som økonomiske ringvirkninger er et overkommunisert tema, spesielt i en Norsk kontekst.

7.1.2 Fordelen ved å være på Nesoddparken

De forskjellige kulturentreprenørene uttrykker ulike fordeler ved å være på Nesoddparken. Flere av kulturentreprenørene uttrykker at de verdsetter å ha en arbeidsplass, det vil si å jobbe et annet sted enn hjemme. ”Hege” forteller at hun elsker å komme til Nesoddparken hver dag. Hun begrunner det med omgivelsene, parken og nærheten til der hun bor.

For ”Inga” er det viktig å være i et miljø hvor hun kan bli inspirert og få nye innfallsvinkler av andre kulturentreprenørene. Hun synes det er spennende å se hva de andre driver med, nettopp fordi det er så mange forskjellige virksomheter på Nesoddparken.

”Oda” legger mye vekt på verdien i å ha tilgang til fasilitetene, for henne er det hovedgrunnen til å være på Nesoddparken. Med det tenker hun spesielt på lokalitetene som seminarrømmet hvor hun holder kurs, parken kan også brukes av kursdeltagerne, for eksempel i pausene. Det ville vært utfordrende å holde et tilsvarende kurs hjemme og hun slipper å lete etter et passende lokale. Om Nesoddparken sier hun: ”Dette skal være et sted hvor du skal få kunne utnytte de mulighetene som er her... sånn som jeg har jo et av de minste rommene... og veldig glad for at jeg kan bruke... det [felles seminarrømmet] til kurs”. Hun mener at det å kunne bruke fasilitetene er noe av hele poenget med å være på Nesoddparken. Fotograf ”Maia” bruker det samme seminarrømmet, men til fotografering, selv om hun oftest tar bilder utenfor Nesoddparken.

”Åsmund” er en av de som sier at den viktigste grunnen til å være på Nesoddparken er det å jobbe et annet sted enn hjemme. Han synes det å være del av en samlokalisering er positivt for å synliggjøre eller markedsføre bedriften.

Den største grunnen for at informantene har arbeidsrom på Nesoddparken handler om det sosiale, muligheten for kunnskapsutveksling og samarbeid, omgivelsene og å jobbe et annet sted enn hjemme eller alene på et atelier/kontor. Mangfoldet av ulike kreative og kunstneriske næringer virker både berikende og spennende for flere av informantene. Det at rommene de leier er små blir også trukket frem som en fordel, fordi mange lokaler som leies ut til næringslivet er for store og dermed også kostbare. Som jeg har vært inne på tidligere, varierer det likevel hva som uttrykkes som den største fordelen ved å holde til på Nesoddparken. Få av kulturentreprenørene trekker frem typiske næringsklyngefordeler som den viktigste grunnen for å være på Nesoddparken. Dette skal jeg nå komme nærmere inn på.

7.2 Samlokaliseringens utfordringer og fordeler

Under intervjuene med kulturentreprenørene og daglig leder kom det frem en rekke ulike syn på hva som er utfordringene og fordelene med Nesoddparken, noen av de har allerede blitt presentert. Det viste seg at de på Nesoddparken har en del ulike forståelser av Nesoddparken som en samlokalisering. Her vil jeg presentere de ulike forståelsene, samt beskrive hva som gjør det utfordrende å drive kreativt næringsliv på Nesoddparken.

7.2.1 Nyskaping og individualister

For å skape vekst i kreative næringer er nyskaping viktig (Mangset et. al. 2009: 17-19). Daglig leder mener at nye ideer ofte forekommer i *samarbeid* mellom kreative mennesker. En av de største utfordringene er at mange av kulturentreprenørene på Nesoddparken helst jobber alene. Daglig leder sier: "(...) Da må de som kommer hit både være interessert i å ikke bare lukke døra, ikke bare være ut på farten, men å tilbringe tid på huset. Og det der er vanskelig. Kjempevanskelig... hos oss er det mange individualister". "Åsmund" indikerer noe av det samme når han sier at: "Det regner jeg med at andre kunstnere også føler, at det er veldig godt å gjøre noe for seg sjøl og ikke jobbe for noen andre liksom. At du blir din egen herre på godt og vondt". Her peker han på den friheten og selvstendigheten som følger med det å starte egen virksomhet, uten å måtte forholde seg til kolleger. Som jeg var inne på i begrepsavklaringene i teorikapitlet er individualisme typisk for kulturentreprenørene, i følge Mangset et. al (2009). Det virker som mange av kulturentreprenørene i liten grad melker fordeler ved å være samlokalisert. For eksempel uttrykker de ikke at å være samlokalisert gjør produksjonen deres mer lønnsom eller at de inngår kreativt samarbeid med andre. Som nevnt artikulere kulturentreprenørene Nesoddparken verken som en kunstinstitusjon eller en næringsklynge, men heller som en arbeidsplass. De er ikke opptatt av sin egen virksomhet som en næring med potensiale til å vokse eller som en kunstnerisk virksomhet hvor kunsten skal være uavhengig og fri. De uttrykker et eierskapsforhold til virksomheten og de virker lite opptatt av å inkludere andre i dette.

7.2.2 Kreativt samarbeid og konkurranse

Muligheten til å bli inspirert av et bredt fagmiljø artikuleres som verdifullt av alle kulturentreprenørene, selv om det virker som de sjeldent bruker nettverket på Nesoddparken aktivt for å lære noe nytt eller inngå samarbeid om kreative prosjekter. Det skal sies at mange likevel virker interessert i å starte samarbeidsprosjekter hvis de får tilbud om å være med, men engasjementet til å dra i gang noe selv er lav. Flere av kulturentreprenørene driver med noe av det samme og konkurrerer derfor til en viss grad om de samme kundene. For eksempel sier ”Oda”:

... det er jo noen kjerner av mennesker rundt omkring, og noen er jo på en måte konkurrenter, det er jo andre her som driver med kurs og driver med det samme... til en viss grad heier man på hverandre, men ikke alle i alle tilfeller heller, i og med at vi er så mange...

”Oda” forteller her at det er ’kjerne av mennesker’ med dette tolker jeg at det er noen grupper på Nesoddparken som er mer sammensveiset, mens andre er mer konkurrenter. Mangset et. al. skriver at ”kulturentreprenørene fremstår dessuten som risikotakende mikroentreprenører på et konkurranseorientert og fragmentert kulturarbeidsmarked” (2009: 14). Den sterke individualismen og konkurranseholdningen kommer også frem i deres beskrivelse av kulturentreprenørene.

Konkurranse beskrives som en fordel i faglitteratur om næringsklynger (Knarvik & Orvedal 1997). For eksempel hvis det blir allment kjent at noen holder malerkurs ved Nesoddparken kan det være fordelaktig for flere kursholdere. Det kan også være en fordel ved at konkurrenter lærer av hverandre (1997: 9). ”Oda” kan for eksempel utveksle erfaringer om pedagogikk eller markedsføring av kursene med andre kursholdere. Det samme gjelder andre som jobber med noe av det samme.

Under omvisning på Nesoddparken snakket jeg med en smykkedesigner. Hun hadde arbeidsrom vegg-i-vegg med ei som også drev med smykkedesign. Disse to jobbet med to helt ulike uttrykk og på den måten var de ikke konkurrenter, men lånte hverandres utstyr. Dette er det Knarvik & Orvedal kaller en selvforsterkende klyngemekanisme, altså at de drar nytte av hverandre og sparer utgifter ved å drive med noe av det samme i en næringsklynge. Knarvik & Orvedal trekker frem et eksempel om birøktere og fruktdyrkere og at det for dem er utelukkende positivt å være samlokalisert. Biene befrukter fruktblomstene, på den måten får

biene nektar og biene pollinerer plantene (1997: 5). Dette er en vinn-vinn-situasjon. At smykkedesignerne drar nytte av hverandre uten å være konkurrenter har en tilsvarende effekt.

Daglig leder mener at det kan skapes noe helt nytt og spennende om flere kulturentreprenører eller kunstnere jobber sammen og tør å lære av hverandre. Hun har forventninger til at kulturentreprenørene i større grad skal være deltagende og skape et kreativt miljø, hvor kunnskap utveksles og samarbeid inngås. Daglig leder uttaler at det ikke er noe tvang eller press til være engasjert i å samarbeide med andre eller å bidra i fellesskapet.

Jeg observerte et relativt stort sprik mellom holdningene rundt å delta for eller i fellesskapet. Noen av informantene forteller at de ikke har tatt del i noen kreative prosjekter med de andre på Nesoddparken. Noen har bidratt i Kulturisten, for eksempel har ”Maia” hatt åpent verksted og ”Hege” har vist noen filmklipp. Bare noen få har hatt kunstprosjekter eller annet samarbeid og ofte er disse samarbeidene med noen utenfor Nesoddparken.

Ut fra det som har kommet frem i intervjuene er det to ulike tanker om ’fellesskapet’ på Nesoddparken. På den ene siden vil det si å bidra for fellesskapet, på den andre siden vil det si å ta del i et kreativt fellesskap. Med å ’bidra for fellesskapet’ mens å bidra for Nesoddparken som helhet. Som ”Oda” beskriver så handler det for eksempel om å bistå daglig leder og være med på møter eller å jobbe i kafeen på søndager. Å bidra i et kreativt fellesskap er å skape noe kunstnerisk eller kreativt sammen med andre på huset. Begge disse måtene å tenke fellesskap på blir artikulert ulikt av informantene og noen er lite opptatt av det sammenlignet med andre. Dette mener jeg handler om hvilket syn kulturentreprenørene har på Nesoddparken som ressurs og som arbeidsplass.

Alle de som er på Nesoddparken er selvstendig næringsdrivende, og i det ligger nettopp *selvstendighet*. Selv om det å ville delta i fellesskapet er et kriterium er det ikke noe krav når du først har fått plass. Det er ingen sanksjoner som tilsier at du må eller bør bli med på møter for eksempel, da er det selvsagt lett å ikke være med. ”Oda” sier:

Hun [daglig leder] er helt avhengig av støttespillere blant leietagerne for å få ting fram og det er ikke veldig enkelt... det merker man som leietager... for du kan på en måte la vær å delta, det er ingen som banker på døra di, det kommer ikke noe politi [som sier] 'jöss du har ikke vært på møte'.

”Oda” sier også: ”Intensjonen er jo at man skal bidra og... delta på ting, men det er det ikke alle som gjør. Det er veldig forskjellig”. Dette er interessant i og med at ”Hege” har et annet syn. Hun sier at: ”Jeg har følelsen av at liksom det ligger veldig mye der og det er mye som

skjer i gangene og nede i kafeteriaen og skaper... skaper ting også...". Det er tydelig at det er ulike oppfatninger om hvordan det er å være på Nesoddparken.

Haraldsen et. al. skriver om kulturnæringene: "Bedriftene er svært små og ofte avhengig av bedrifter i andre næringer for realisering av verdien i sine produkter. Hvordan aktørene innen 'kunstnerisk virksomhet' organiserer seg og samarbeider kan derfor ha stor betydning for deres posisjon i produksjonssystemet" (2005: 7). Kommunens visjon om å skape et kunst- og kulturnæringscenter som skal generere vekst har fungert dårlig på den måten at det ikke fungerer som et 'center' eller som en samlokalisering – verken som en levende kunstinstitusjon eller som en dynamisk næringsklynge. Nesoddparkens udefinerte identitet kan sees i sammenheng med uoverensstemmelsene mellom aktørene som ble presentert i forrige kapittel. Det kan forstås i tilknytning til at kulturentreprenørene tross alt driver veldig ulike virksomheter og dermed ikke har samme mål eller måte å arbeide på. Kulturentreprenørene plasserer seg ulikt i kulturnæringsfeltet. Dermed er det også vanskelig å påpeke hvorvidt Nesoddparken som en samlokalisering kan plasseres under enten kunstdiskursen eller næringsdiskursen.

7.2.3 Et stille hus med lukkede dører

Da jeg var på Nesoddparken observerte jeg at det var veldig stille til å huse 50 kulturentreprenører og bare to av virksomhetene hadde døren på vidt gap. "Oda" uttalte følgende: "Det jo et ganske stille hus. Det er ikke veldig mye som skjer... folk er veldig forskjellig. Det er ikke noe sånn femti stykker i en stor gjeng som drar ting sammen, det er det over hodet ikke". "Oda" og "Inga", som begge har jobb i tillegg til å arbeide på Nesoddparken, forteller at de prøver å ha 2-3 arbeidsdager på Nesoddparken i uka. "Oda" forteller også at flere kulturentreprenører på Nesoddparken jobber ved siden av og ofte i ikke-kunst relaterte yrker, for eksempel på sykehjem og i butikk. Når mange av kulturentreprenørene er på Nesoddparken kun 2-3 ganger i uka er det ikke rart at det store huset virker stille og tomt. Dette gjør at Nesoddparkens funksjon som samlokalisering er mindre til stede fordi kunnskapsstrømmen og fordelene ved å være samlokalisert amputeres. At mange holder dørene lukket viser at kulturentreprenørene ikke ønsker kontakt med kunder eller kolleger. Det kan også forstås i sammenheng med at noen er på Nesoddparken bare noen dager i uka og derfor vil ha arbeidsro.

En av dem som alltid holdt døren åpen var gitarreparatør "Åsmund". Han uttrykte sterkt at det var synd at alle satt inne på hvert sitt lille kontor med døra igjen: "Det er jeg, også

er det [navn] oppe, [kreativt yrke] som holder døra åpen hele tiden. Alle andre har døra lukka... og det synes jeg er et sånt veldig tydelig tegn på at... det trengs noe mer... utadretta virksomhet innafor kulturnæringa (...)"'. Virksomhetene på Nesoddparken er ganske forskjellige og derfor også deres behov for å drive utadrettet og holde døren åpen, bokstavelig talt. "Åsmund" har vært på Nesoddparken fra nyttår 2014 og har antagelig større behov enn de andre for å etablere seg i et marked. Han ønsker at Nesoddparken i større grad skal drive utadrettet virksomhet og være et mer levende sted. Han uttrykte:

(...) Det er jo kjempefint at det er masse kreative mennesker her og alt mulig, men... det er jo et fåtall av oss som... prøver å være utadretta og... prøver aktivt å selge produktet som du holder på med da [latter]. Så det... det kan godt hende at det er en feiltolkning da, men (...) jeg synes det virker som om veldig mange har leid seg et hobbyrom, rett og slett.

Dette er et interessant sitat fordi daglig leder sier: "De er nødt til å være interessert i å ta del i et miljø. At de ikke bare kommer hit for å få et rom, men de skal være litt nysgjerrig i felleskapet her". Hun sier også at dette er et kriterium for å få plass på Nesoddparken. Med tanke på at det er hun som velger ut hvem som skal få plass, og at ett av kriteriene er at de skal være villige til å ta del i et miljø, er det oppsiktsvekkende at mange kulturentreprenører likevel velger å jobbe alene og holde døren lukket.

Dette viser igjen at det er mange individualister på Nesoddparken. Begrepet individualisme spiller på begrepet egoisme og forstås ofte i negativ forstand, men kulturentreprenørenes lukkede dører kan forstås ut fra mer enn individualisme: "Ønsket om autonomi fremstår som en sentral motivasjon for å drive sin egen kulturvirksomhet. (...) Mye av motivasjonen for valget om å etablere en egen kulturvirksomhet ligger altså i det vi har valgt å kalle arbeidets nytelsesverdi" (Mangset et. al. 2009: 218). Med andre ord kan det være så enkelt som at de blir så motivert av sin egen jobb at de helst bare vil gjøre akkurat det. Både den tradisjonelle kunsten og den tradisjonelle næringen handler i stor drag om selvstendighet. Kunstens autonomi og næringens selvstendighet bringes videre til kulturnæringene og beskrives på den ene siden som individualisme og på den andre siden som sterk motivasjon.

Som nevnt ønsker "Åsmund" å jobbe utadrettet og holder derfor døren åpen. Både "Åsmund" og "Oda" mener at Nesoddparken har en lukket atmosfære og ikke virker innbydende på besøkende. Det er ikke ofte de faktisk får besøk, annet enn på søndager, men

da er det få eller ingen på jobb. Det er derfor vanskelig å drive konsumentbasert virksomhet på Nesoddparken. ”Oda” sier:

Hvis du kommer her en søndag så er det den kafeen, da men - det skjer jo ikke noe her... Det er litt stille. Det er noen som prøver å drive butikk her, jeg tror de merker det veldig... tør kundene å gå inn på en måte, det er litt skummelt, 'her er det bare kunstnere og veldig seriøst'.

Som det kommer frem har kulturentreprenørene ulike behov for markedsføring og de har ulike holdninger til fellesskapet og Nesoddparken som ressurs. Når det er så mange ulike meninger og holdninger til Nesoddparken, og når kulturentreprenørene er konkurrenter og individualister fører til uklarhet omkring hva Nesoddparken egentlig er.

Kulturentreprenørenes ulike behov gjør det vanskelig for dem å samarbeide og å videreutvikle Nesoddparken i samme retning. Nesoddparken kan således ikke forstås som en kunstinstitusjon fordi kunsten ikke er i sentrum, og det kan heller ikke argumenteres for at det er en ren næringsklynge fordi kulturentreprenørene i liten grad utnytter potensialet ved det å være en næringsklynge. På den måten havner Nesoddparken og kulturentreprenørene i skjæringsfeltet mellom kunstdiskursen og næringsdiskursen.

Figur 7³⁸

³⁸ En av de mange gangene på Nesoddparken. Foto: Mari Bøhmer Grøholt

7.3 Beliggenhet og organisering

En næringsklynge beskrives som en samlokalisering av virksomheter hvor virksomhetene drar fordel av å befinne seg i samme område (Knarvik & Orvedal 1997: 5). Nesoddparken derimot er i stor grad en samlokalisering som må forholde seg til Nesodden kommune for å klare seg i fremtiden. Hvis kommunen velger å bruke Sandvold-bygget til noe annet virker det lite sannsynlig at samlokaliseringen på initiativ fra kulturentreprenørene vil flytte til et annet sted.

Det at kulturentreprenørene er individualister forsterker den negative konsekvensen av at Nesoddparken er plassert et godt stykke fra det sentrale Nesodden. Likevel skriver Nesodden kommune: "Nesoddparken, som er under etablering, kan gjøre området mer attraktivt. Området har en relativt sentral beliggenhet i forhold til Follo-regionen (særlig med ny innfartsåre via Midtveien). Ulempen er avstanden til kollektivtrafikken til Oslo" (Nesodden kommune 2011: 18). Kulturentreprenørene derimot uttrykker at nærheten til Oslo er viktigere enn nærheten til Follo, hovedsakelig på grunn av dårlige veier inn mot Follo. Dette viser at kommunen og kulturentreprenørene har forskjellige forståelser av Nesoddparkens beliggenhet. For eksempel peker "Åsmund" på utfordringen med at Nesoddparken ligger et godt stykke unna det sentrale Nesodden hvor befolkningen vanligvis handler og ferdes. Nesoddparken ligger omtrent 10 minutter unna nærmeste handlesenter med bil. Besøkende kommer svært sjeldent til Nesoddparken og stort sett bare hvis de ikke vet hva de skal. "Åsmund" uttrykte at: "Det burde vært mye mer utadretta virksomhet generelt sett både i forhold til... fasiliteten i forhold til parkeringer". Han mener også at den interne organiseringen er for dårlig og at virksomhetene som har fellestrekk burde vært plassert nærmere hverandre. De som vil drive utadrettet virksomhet kunne vært nærmere inngangsdøra, de som jobber med film og foto og de som driver med håndverk kunne vært samlokalisert i lokalet. På den måten kunne det blitt samlokaliseringer i samlokaliseringen. Men det er forståelig at det vil være vanskelig å få det til i praksis: Når en flytter ut så må daglig leder finne en person/virksomhet som passer inn.

Andre store næringsvirksomheter tilrettelegger for interaksjon ved å ha åpent kontorlandskap. Når ansatte lettere kommer i kontakt oppstår gode samlokaliseringseffekter som nyskaping og kunnskapsutveksling, som igjen er positivt for virksomheten. For eksempel er Googles kontorer tilrettelagt for dette, på nettsidene sine skriver de: "Kantorene og kaféene her er designt for å oppfordre til samhandling i og mellom team, og for å legge til rette for

samtaler om jobb eller fritid”³⁹. Nesoddparken derimot har ikke en planløsning som tilrettelegger for samhandling fordi det opprinnelig ble bygget som sykehjem og dermed består av mange inndelte rom. På en annen side kan det tenkes at ettersom kulturentreprenørene verdsetter selvstendighet, ville de kanskje ikke vært interessert i å arbeide i et åpent kontorlandskap.

Nesoddparken er dessverre ikke tilrettelagt eller egnet for de som ønsker å drive utadrettet butikk. Nesoddparken er i utgangspunktet delvis egnet for de som ønsker å skape noe kreativt og ta del i et miljø selv om det ikke er åpent kontorlandskap, men kulturentreprenørene er ikke opptatt av å ta del i et slikt kreativt miljø. Dermed er Nesoddparken dårlig egnet til å drive næringsvirksomhet, spesielt konsumentrettet. Som jeg har vært inne på mener noen av kulturentreprenørene at Nesoddparken har en lukket atmosfære, beliggenheten tilsier heller ikke at det er et område med butikker hvor man kan ’stikke innom og kikke’. Nesoddparken virker mer privat og institusjonell enn som et handlesenter.

På den måten blir det en kamp mellom de som ønsker å være synlige i lokalsamfunnet, slik som ”Åsmund”, og de som jobber *business-to-business* og er med på å skape en lukket atmosfære. Dette er antagelig ikke en bevisst kamp blant kulturentreprenørene, men heller en taus kamp om Nesoddparkens markedsføringsidentitet. Det gir heller *negative* samlokaliseringseffekter når de ulike bedriftene har ulike markedsgrunnlag og dermed ulike behov for hvordan Nesoddparken skal forstås utad.

Ringstad skriver ”kulturtilbudet konsentreres til de store lokale markedene, dvs. i praksis til de største byene” (2005: 38). Noe av utfordringen er at kommunen ønsker å tilrettelegge for næringsliv og kreative næringer, men infrastrukturen er dårlig egnet for transport, og dermed også for å drive næringsvirksomhet. Det at Nesodden ikke er en by gjør at kulturnæringene har et lite potensielt marked, spesielt for de som jobber konsumentbasert. De som jobber *business-to-business* retter seg mot virksomheter i Oslo eller andre steder.

Knarvik & Orvedal skriver at det er noen faktorer som påvirker valg av lokalisering for næringsklynger. For eksempel nevner de nærhet til markedet og en beliggenhet som gir lave produksjonskostnader. Det vil hovedsakelig si på steder med god infrastruktur (1997: 4). Flere informantene forteller at Nesodden har dårlig infrastruktur, for eksempel med tanke på veier, mobildekning og kollektivtransport mot Follo. Det at Nesodden er en halvøy er negativt for næringslivet fordi transport kun kan komme fra syd (se kartet i innledningen). Hvis noen

³⁹ <https://www.google.com/intl/no/about/company/facts/culture/> (sett 03.05.15)

skal kjøre fra Oslo til Nesodden kan oppleves som en lang omvei og Nesoddfergen transporterer ikke motoriserte fremkomstmidler. Med andre ord ligger ikke infrastrukturen til rette for å ha næringsklynge på Nesodden.

At mange av kulturentreprenørene ønsker å jobbe for seg selv uten å samarbeide med andre mener jeg er en grunnleggende årsak til at Nesoddparken verken er en typisk næringsklynge eller en typisk kunstnerisk virksomhet. Kulturentreprenørene er individualister, kreative og kunstnere samtidig som de er næringsdrivende og derfor ønsker å bruke tiden sin på det de brenner for og som gir dem fortjeneste. Ingen av de jeg intervjuet får betydelige kunstnerstipender som det går an å leve av, derfor må de heller jobbe mot et kjøpevillig marked.

Knarvik & Orvedal skriver at beliggenheten kan være tilfeldig eller godt planlagt, men ”bedriften har ved sin eksistens bevist at markedstilgang og kostnadsforhold på stedet er tilfredsstillende” (1997: 4). Som beskrevet tidligere er ikke Nesoddparken lett tilgjengelig for publikum og er heller ikke plassert gunstig med tanke på transport og infrastruktur. Bille peker på at *cultural districts* eller kulturentreprenørklynger er uformell organisering, Nesoddparken derimot er en delvis formelt organisert samlokalisering med dårlige forutsetninger for salg på grunn av beliggenheten (2005: 176). Dette skiller Nesoddparken fra andre kulturentreprenørklynger og danner dermed andre forutsetninger for hvilke bedrifter som er best egnet til å være der. Nesoddparken er en samlokalisering uten den positive klyngemekanismen som Knarvik & Orvedal beskriver, ikke bare på grunn av beliggenheten, men også fordi kulturentreprenørene selv ikke nyttiggjør seg av fordelene det er å være samlokalisert. Nesoddparken blir artikulert som en satsning for økt vekst og lokalt næringsliv, og det er økonomiske ressurser som hindrer eller amputerer utviklingen av Nesoddparken. Selv om kommunen idealiserer Nesodden som ’kunstnerkommunen’ eller ’kulturkommunen’ er det næringsdiskursen som er hegemonisk på lokalt nivå, ikke kunstdiskursen. Likevel er Nesoddparken langt fra en fullkommen næringsvirksomhet.

8. Avsluttende diskusjon: Den kreative klasse og diskurser på Nesoddparken

Til nå har Nesoddparken blitt analysert ut i fra ulike nivåer som representerer ulike forståelser; fra det kommunale og offentlige, og ut ifra daglig leder og kulturentreprenørene. Det har kommet frem at Nesoddparken blir artikulert og oppfattes på mange forskjellige måter. I denne avsluttende diskusjonen vil jeg diskutere Nesoddparken i tråd med teorien om den kreative klasse før jeg analyserer og plasserer Nesoddparken diskursivt.

8.1 Nesoddparken og teorien om den kreative klasse

Empirien som er samlet viser at kommunens holdning om å legge til rette for kulturbasert næringsvirksomhet er til stede, i tillegg er det noen utfordringer knyttet til det å være i skjæringsfeltet mellom kunst og næring. I den kulturplanen står det som følger:

Richard Florida hevder at verdiskapingen i det 21. århundre mindre og mindre handler om tradisjonelle innsatsfaktorer som råvarer og kapital, og mer og mer om menneskelige evner, talenter, kompetanse og skaperkraft; eller det han kaller den kreative klassen. (...) Byer og tettsteder vil konkurrere om å tiltrekke seg kreative hoder og investorer. Nesoddens utfordring blir å skape rammevilkår slik at vi beholder dem som allerede er bosatt her og synliggjør og får ringvirkninger av den kompetansen de har! Kommunen har så langt vært altfor dårlige til å utnytte dette potensialet (2006: 11).

Det samme uttrykkes nesten ordrett i strategisk næringsplan som jeg har sitert til tidligere i oppgaven. Det uttrykkes at det er en fordel for kommunen å ha mange kreative mennesker fordi det kan skape positive ringvirkninger. Som det står beskrevet vil utfordringen være å skape gode rammevilkår for kulturnæringene. Som vi var inn på i kapitlet om politikk, artikuleres å tiltrekke seg kreative hoder som en konkurranse, også her. Det uttrykkes også av

Gran og De Paoli: De skriver at byer og regioner "slåss om å vinne den kreative klassen til sitt sted" (2005: 176). Blant annet for å gi stedet et varemerke og vekst.

Nesoddparken kan forstås som et 'Florida-univers' i miniatyr hvor medlemmer av den kreative klasse er samlokalisert med hver sin virksomhet. Med bakgrunn i Floridas teori skulle Nesoddparken hatt en åpen og kreativ atmosfære, hvor kulturentreprenørene gikk i interaksjon som førte til nyskaping og produktutvikling som igjen førte til økonomisk vekst på Nesodden. Florida skriver: "A *class* is a cluster of people who have common interests and tend to think, feel and behave similarly, but these similarities are fundamentally determined by economic function – by the kind of work they do for a living" (2002: 9). Her beskriver han *cluster* som en gruppe med mennesker, men som ikke nødvendigvis som i en geografisk samlokalisering. Han beskriver den kreative klasse som en ganske homogen gruppe som til og med føler og tenker likt, og at dette henger sammen med deres måte å tjene penger på og den jobben de gjør. Dette mener jeg er en sterk generalisering som jeg ser lite av på Nesoddparken. Nesoddparken fungerer ikke som en organisme og atmosfæren er lite preget av åpenhet. Som "Oda" beskrev så er ikke kulturentreprenørene på Nesoddparken en stor gjeng som 'drar ting sammen'. Markusen (2006) påpeker at definisjonen av den kreative klasse er så bred at den rommer 1/3 av den amerikanske (USA) befolkningen (i Isaksen et. al. 2010: 159).

Kapitlene om aktørene og samlokaliseringen viser at Nesoddparken ikke er preget av åpenhet, impulsivitet, dynamikk og kreativt samarbeid, slik Florida mener at kan forventes av den kreative klasse, men heller det motsatte (2002: 40). Daglig leder fortalte at noen av kulturentreprenørene innimellom har prosjekter sammen, men da jobber de parallelt og ikke direkte sammen. At det er typisk for kulturentreprenørene på Nesoddparken å lukke døra og helst jobber alene indikerer en svakhet i Floridas teori. Han beskriver den kreative klasse som åpne for å interagere med andre kreative. Det kan tenkes at deler av den kreative klasse er slik Florida beskriver, men det er altså ikke tilfellet på Nesoddparken.

Florida hevder at toleranse, teknologi og talent er tre faktorer som tiltrekker den kreative klasse og at tilstedeværelse av den kreative klasse tiltrekker kreative bedrifter, og kreative bedrifter mener han at genererer økonomisk vekst. På Nesodden og Nesoddparken er ikke dette tilfellet. Selv med mange kunstnere, kulturentreprenører og andre kulturarbeidere er det lite næringsliv på Nesodden. Det er heller ikke slik at tilstedeværelsen av den kreative klasse fører til at store bedrifter etablerer seg der. Dette begrunnes av informantene med nærheten til Oslo og arbeidsmarkedet der. Selv om Nesoddparken ble opprettet blant annet for å få befolkningen til å jobbe på Nesodden og for å skape et sted hvor kommunen kunne

konsentrere de kreative kreftene, har ikke det gitt utslag i en synergieffekt som det Nesodden kommune la opp til. Intensjonen det forrige kommunestyret gikk inn i har mislyktes på den måten at Nesoddparken verken er spesielt kjent i omgivelsene eller at det har ført til stor økonomisk vekst.

8.2 Diskursiv plassering av Nesoddparken

De kreative næringene er sterkt preget av å ha røtter i to ulike diskurser: Næringsdiskursen og kunstdiskursen. Det er vanskelig å si hva Nesodden kommune egentlig ønsker. Kobro skriver at det er vanlig å tro at kulturnæringer er *kunstnæringer*. Det virker som Nesodden har plassert kreative næringer, kunstnere og kulturentreprenører i samme kategori. Videre skriver Kobro:

Vi tror, uten å ha studert dette inngående, at det bak slike strategier ligger en forståelse som blander sammen en 'Floridiansk' forståelse om at 'kreativitet er en drivkraft i økonomien' med en alminnelig oppfatning om at 'kunstnere er kreative, altså må vi legge til rette for kunstneretableringer og kunstnæring'. En slik kobling baserer seg på sviktende teoretisk forståelse og vil kunne skape uklare og delvis feilaktige politiske strategier (Kobro 2009: 18).

Med utgangspunkt i de kommunale planene jeg har lest og de intervjuene jeg har gjort, kommer det frem at kommunen ikke inngående har stilt spørsmål ved hvordan de definerer begrepet kunster, eller helt konkret på hvilken måte de har tenkt å nyttiggjøre seg ressursen i de kreative kreftene. Nesodden kommune har lagt til rette for Nesoddparken med gode intensjoner, men kommunen har tatt en liten rolle i utformingen av hva og hvordan Nesoddparken konkret skal bidra i stedsutviklingen som kunstnerkommunen eller kulturkommunen. De ønsker å støtte opp om næringslivet og kreative næringer, men det virker ikke som de vet helt hvordan og i hvor stor grad de skal prioritere kulturnæringene. Det er andre økonomiske områder som kommunen må (på grunn av lovverk) eller velger å prioritere først. Den økonomiske situasjonen i kommunen har betydning for hvor mye tilrettelegging kommunen kan bidra med ovenfor næringene generelt. Kommunen artikulere kulturentreprenørene og Nesoddparken som positivt for Nesodden på flere plan og ønsker å

støtte disse. På en annen side er Nesoddparken tross alt en næring og må kunne klare seg på egenhånd.

Jeg spurte daglig leder om kommunen så på Nesoddparken mest som en næring, en kunstinstitusjon eller noe annet, hun svarte: ”De er nok usikre, og behandler oss i praksis mest som kulturanlegg/tiltak. Når det gjelder formelt regelverk, f.eks. økonomisk støtte, behandler de oss som næring og begrunner det med EØS-regelverket”. Som jeg nevnte tidligere står det i reglementet at det offentlige ikke skal støtte næringslivet slik at deler av næringslivet får fordeler (FAD 2010: 8). Om kultur står det: ”Organisasjoner som kun ivaretar sosiale eller kulturelle funksjoner vil som regel ikke anses for å drive økonomisk aktivitet” (2010: 25).

Igjen er det vanskelig å definere Nesoddparken som en kunstinstitusjon eller som en næringsvirksomhet. Kommunens tosidige forståelse av Nesoddparken gjenspeiler den kollektive usikkerheten om hvordan kulturnæringer skal behandles. Nesoddparken befinner seg mellom to diskurser hvor det på den ene siden ligger en forståelse om at *næringer* skal klare seg selv, mens *kunsten* (i en norsk kontekst) nærmest krever økonomisk støtte fra det offentlige (Mangset et. al. 2009: 17, Bille Hansen 1993: 35). Mangset et.al. skriver:

I våre analyser spør vi hvilke konsekvenser de nye diskursene har for folks forståelse av endringsprosesser i kulturlivet, særlig endringer i forholdet mellom kulturliv og næringsliv. I hvilken grad åpner de for nye og fruktbare analytiske innsikter, og i hvilken grad lukker de innsynet til viktige strukturer og prosesser? I den offentlige debatten pågår det stadig definisjonskamper, der nye skillelinjer og allianser etableres. Hvor tette er koblingene mellom interesseorganisasjoner, myndigheter og forskere på dette feltet? Hvilke interesser står på spill innenfor den nye kultur- og næringsdiskursen? Hvilke retoriske formål tjener begreper som kreative industrier, opplevelsesøkonomi og kulturelt entreprenørskap? (2009: 12).

Det at kommunen behandler Nesoddparken som et kulturanlegg, men formelt behandler det som en næring, bekrefter inntrykket av at Nesoddparkens rolle ikke er avklart fra kommunens side. Dermed blir Nesoddparken behandlet som en kunstinstitusjon i visse tilfeller og som en næringsklynge i andre. Nesoddparken har selv ikke en klart definert sin posisjon eller identitet som en kunstinstitusjon eller næringsklynge. Fordi kunstbegrepet får en bredere betydning og nærmer seg næringsfeltet, kan det virke som det er vanskelig for det offentlige, investorer og samarbeidspartnere å forholde seg til kulturnæringsfeltet. ”Inga” forteller at:

Vi driftes som næringspark, som et AS ... det kan hende at det er... en annen form som kanskje ville passet bedre. (...) Problemet er jo det at Nesodden kommune, som jo er en kulturkommune... velger å ikke støtte oss, noe som gjør at vi muligens går konkurs liksom, til sommeren. Og det har jo med... dynamikken mellom kommunen og oss, og hvordan de oppfatter oss. Om de oppfatter oss som et AS eller om de anser oss som en kunstinstitusjon som skal støttes eller hvordan den definisjonen der er da...

Det at Nesoddparken er et kunst- og kulturnæringscenter gjør det vanskelig for kommunen, kulturentreprenørene og daglig leder å ha samstemte forventninger til Nesoddparken. I tillegg er ikke Nesoddparken en næringsklynge i tradisjonell forstand fordi kommunen eier bygget, Nesodden er ikke en by og kulturentreprenørene er ofte langt unna sine respektive markedsgrupper. Kommunen har ønsker og tanker om at Nesoddparken skal tjene ulike kommunale formål, samtidig som Nesoddparken skal være en selvstendig næring.

At kulturnæringer er i skjæringsfeltet mellom kunst og økonomi gjør det altså problematisk å støtte opp om kulturnæringene. Som Kobro påpeker kan aktørene i kultursektoren oppfattes som alt fra en drivkraft i økonomien, til aktører (kunstnere er kreative) som må legges til rette for med hensyn til økonomi (2009: 18). Noen virksomheter er avhengig av støtte og noen virksomheter er rent kommersielle. Likevel er det slik at det på den ene siden er bedrifter som bryr seg mest om det ideelle og på den andre siden er det bedrifter som bryr seg mest om å tjene penger. Som jeg har påpekt er det mye som tyder på at bildet av kulturnæringer ikke er svart-hvitt, altså hvor det bare handler om kunst eller næring. Kulturnæringer og kulturentreprenøren som tjener penger på sin virksomhet er også i stor grad opptatt av de moralske eller samfunnsnyttige konsekvensene av sin virksomhet.

Jeg vil hevde at selv om kulturnæringer er en egen sfære og det kan argumenteres for at det er en egen diskurs, er det en diskursiv kamp i hver enkelt virksomhet om kunstdiskursen eller næringsdiskursen står sterkest. På den måten blir næringsdiskursen og kunstdiskursen både motdiskurser og 'meddiskurser' i hver virksomhet. Med dette mener jeg at diskursenes motsetningsforhold forstås både positivt og negativt av kulturentreprenørene. For eksempel trenger ikke "Inga" eller "Oda" å fornekte økonomien eller fornekte at de jobber markedsorientert for å kunne si at de jobber kunstnerisk eller er kunstnere. Det fører til at de er friere enn den 'frie kunsten', fordi de kan spille på fordelene ved å være del av begge diskursene, mens "Hege" beskriver at kulturentreprenører 'sliter med' å skulle tjene penger på å jobbe kreativt eller kunstnerisk. Det å befinne seg mellom kunstdiskursen og

næringsdiskursen er dermed både en kamp og et spill. De er altså ikke bare i et kryssingsfelt, men også i et spenningsfelt.

Det kan argumenteres for at å samle mange ulike kreative næringer på ett sted er fruktbart for økonomisk vekst og kreativ utvikling, men som empirien viser er mangfoldet av ulike kulturnæringer ikke er fruktbart. Spesielt med tanke på markedsføring og individualisme: Det som fremstår som en av de største utfordringene med Nesoddparken er nettopp det at alle de ulike holdningene til samlokaliseringen holder igjen utviklingen eller fører utviklingen i ulike retninger.

8.3 Det offentlige og Nesoddparken

Statlige avgjørelser danner rammene for hva som kan forventes av prioriteringsområder og holdninger i kommunene. For eksempel har jeg trukket frem stortingsmeldingen om kultur og næring hvor Florida siteres og hans teori om den kreative klasse implisitt blir referert til (KKD 2005). I 2007 mente staten at den overordnede målsetningen med kulturnæringer er å styrke norsk økonomi (NHD 2007: 6). Noe av det samme formulerer Nesodden kommune når de omtaler kulturnæringer som vekstområder (Nesodden kommune 2011: 18). Det viktigste kulturpolitiske prioriteringsområdet på Nesodden er den kulturelle grunnmuren og det går mye midler til å dekke blant annet kulturskole og bibliotek, delvis fordi dette er lovpålagte områder. Nesodden kommunes ønske om å være synlig som kunstnerkommunen er fremstilt på en idealistisk måte hvor Nesoddparken er den lokale fanebæreren. Hva de ønsker å oppnå med å være kunstnerkommunen er uklart, men det begrunnes med at det allerede bor mange kunstnere i kommunen, samtidig som Nesoddparken og lokalt næringsliv artikuleres som positivt for å øke kommunale skatteinntekter.

At kommunen gir Nesoddparken utsettelse på leieutgiftene indikerer at Nesoddparken verdsettes av kommunen og EØS-reglene peker på at de ikke kan få midler fordi de er en næringsvirksomhet. Som ”Inga” påpeker kan det være fordel om Nesoddparken går fra å være et AS til en annen styringsform slik at det blir mulig å få offentlig støtte.

Sandvoll-bygget ble i utgangspunktet bygget som et sykehjem. Lokalene er dermed ikke egnet for verken kunst eller næringsvirksomhet. Plasseringen – altså ’midt i skogen’ – er ikke egnet for salg. Byggets arkitektur er heller ikke tilrettelagt for at kulturentreprenørene skal komme i dialog og skape synergieffekter. Hva de ulike kulturentreprenørene tjener

penger på har noe å si for hvor viktig lokaliseringen er.

For ”Hege” virker det uviktig, så lenge hun har kort vei til jobb, mens for ”Maia”, ”Inga” og ”Oda” er det viktig å kunne bruke fasilitetene (lokalene, silketrykkverkstedet osv). For ”Åsmund” er beliggenhet viktig for å kunne komme i kontakt med kunder. Empirien tyder dermed på at det ville vært fordelaktig for Nesoddparken i større grad å velge ut virksomheter som har fellestrekk og som har samme markedsføringsstrategi. På den måten ville positive klyngeeffekter blitt bedre utnyttet fordi virksomhetene større grad kunne dra nytte av hverandre, drive med kunnskapsutveksling og ha felles mål. At det er så mange ulike næringer på Nesoddparken fører til at Nesoddparkens identitet er flertydig, spesielt med tanke på hvordan de skal markedsføres ovenfor publikum.

8.3.1 Nesoddparken: Mellom alt og i midten av seg selv

Det at Nesodden artikulere Nesoddparken som kunstinstitusjon, men behandler de som en næringsvirksomhet viser noe av problematikken ved å være en kunst- og kulturnæringsklynge. Nesoddparken er preget av både kunstdiskursen og av næringsdiskursen, de to diskursene artikuleres ulikt rent formelt, men også til en viss grad uformelt. På den ene siden gir ikke Innovasjon Norge stimuleringsmidler til kulturnæringer fordi kultur er det offentliges ansvar. På den andre siden støtter det offentlige i liten grad opp om kulturnæringer fordi de er næringer.

Kulturentreprenørene selv har ikke vanskelig med å se på seg selv som både næringsdrivende og kunstnere, og de benekter ikke at de lever av- og tjener penger på sin kreative virksomhet. Likevel er vanskelig å si hvor skillet går, det vil si når noe er en kunstvirksomhet og trenger støtte, og når noe er en næring med vekt på produktdesign. Kulturnæringene blir i stortingsmeldinger og kommuneplaner artikulert som ett av de nye vekstgrunnlagene, spesielt med tanke på byutvikling og stedsidentitetsarbeid. Dette er problematisk fordi det offentlige og offentlige organer fortsatt forholder seg til et tradisjonelt syn på kunst og næring.

Under kapitlet om økonomi trakk jeg frem landbruket og sammenlignet det med kulturnæringer. Jeg vil hevde at landbruket primært artikuleres som *landbruk* og sekundært som en næring, mens kulturnæringer primært blir artikulert som *næring* og sekundært som noe kreativt. Dette gir utslag for hva som er legitimt å gi støtte til. For eksempel at landbruket er knyttet opp mot bearbeiding av landskapet og natur, noe som kan knyttes opp mot nasjonalromantikk og turisme (landskapet som noe vakkert) så vel som til økosystemer (noe

nødvendig). Mens i politikken og i artikuleringen rundt kreative næringer blir vekst og opplevelsesøkonomi trukket frem, fremfor kulturnæringenes samfunnsnyttige verdi. På den måten virker det som at næringsaspektet i kulturnæringer blir sterkere fremhevet i artikuleringen fordi kulturnæringene er i en diskursiv opposisjon til seg selv hvor kultur- eller kunstaspektet taper fordi det er den minst rasjonelle nyttebæreren.

Flere av kulturentreprenørene beskriver altså at det de driver med er viktig på et samfunnsnyttig eller moralsk plan, og de forteller ikke mye om lønnsomheten ved det de driver med. Det offentlige er mer opptatt av vekst og stedsutvikling enn det kulturentreprenørene på Nesoddparken er. Det kan virke som at kulturentreprenørene på Nesoddparken har blitt misforstått: Kulturentreprenørene har fått stempel som en vekstnæring og har i tillegg blitt del av en allmenngjøringsdiskurs, mens kulturentreprenørene selv egentlig er mer opptatt av å gjøre det de selv brenner for.

9. Oppsummering

I denne oppgaven har jeg belyst hvilke motivasjoner kommunen har for sine kulturpolitiske tiltak og prioriteringer, og hvordan Nesoddparken kan plasseres og forstås ut fra disse prioriteringene. Jeg har også belyst hvordan Nesoddparken artikuleres av de ulike aktørene. Disse temaene har jeg belyst ved hjelp av blant annet diskursbegrepet og jeg har tatt utgangspunkt i kunstdiskursen og næringsdiskursen. Det har vist seg vanskelig å plassere artikulasjonen om Nesoddparken nærmere den ene diskursen enn den andre, fordi kulturnæringene er preget av begge og er uløselig forent. Men den kommunale artikulasjonen om Nesoddparken er i stor grad preget av ord som 'ressurs', 'arbeidsplasser', 'vekst' og 'stedsidentitet' som er begreper som knyttes til næringsdiskursen. Men kommunen legger også mye vekt på allmenngjøring av kunsten, for eksempel gjennom arrangementet Kulturisten. På den måten er Nesoddparken en del av en allmenngjøringsdiskurs, men også en kunstdiskurs fordi 'profesjonelle utøvere' er satt i sentrum av Kulturisten. Daglig leder og kulturentreprenørene selv artikulerer Nesoddparken og sin egen virksomhet som både kunst/kreativ og næring, samtidig legger flere av dem vekt på et medmenneskelig, moralsk eller samfunnsnyttig aspekt.

At Nesoddparken befinner seg mellom kunst og næring byr på utfordringer når det kommer til rolleforståelser, ansvarsfordeling og økonomi. Kommunen – som eier bygget – har integrert Nesoddparken i sine kommune planer som del av en stedsutviklingsstrategi, hvor Nesoddparken skal være en næring og en arena for allmenngjøring av kunsten. Nesoddparken artikuleres som del av en satsning for å synliggjøres som 'kunstnerkommunen' eller 'kulturkommunen', men i praksis gjør kommunen lite for å faktisk bli forstått som nettopp det. I tillegg vil ikke – og kan ikke kommunen gi økonomiske midler til Nesoddparken fordi det er en *næring* og skal generere vekst fremfor utgifter. Den samme problematikken finnes også på nasjonalt nivå, for eksempel at det er svært begrenset hva Norsk Kulturråd gir midler til. Dermed oppstår det en kollektiv usikkerhet om hva kreative næringer egentlig er og i hvilket system de skal plasseres inn under.

Kulturentreprenørene er mest opptatt av sin egen virksomhet, og ikke i kommunal stedsutvikling. Daglig leder forsøker å få til en dialog med kommunen og hun jobber for at Nesoddparken skal ha en fremtid. Nesoddparken utfordres fordi, som en kulturnæring i et

offentlig bygg, befinner den seg mellom kunstdiskursen og næringsdiskursen, og mellom det offentlige og det autonome.

Referanseliste

- Andersen, Kristina, Værst, Bugge, Markus, Michaelsen, Hansen Høgni, Kalsø, Isaksen, Arne, Raunio, Mika 2010: "One Size Fits All? Applying the Creative Class Thesis onto a Nordic Context" i *European Planning Studies* Vol. 8, No. 10.
- Andersen, Svein S. 2013: *Casestudier, forskningsstrategi, generalisering og forklaring*, 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Banitopoulou, Evdoxia 2001: "Art for whose sake? Modern art museums and their role in transforming societies.: The case of Guggenheim Bilbao" i *International Journal of Conservation and museum studies*. Vol.7, No. 1-5.
- Bianchini, Franco 2013: "Cultural planning and its interpretations" i Young, Greg & Stevenson, Deborah (red.) *The Ashgate research to planning and culture*, Ashgate: Farnham.
- Bille, Trine 2005: "Kultur i urban og regional utvikling – økonomisk set" i Røyseng & Solhjell (red.) *Kultur, politikk og forskning. Festskrift til Per Mangset på 60-årsdagen*. Bø i Telemark: Telemarkforskning.
- Bille, Trine & Schulze, Günter 2006: "Urban and Regional Development" i Throsby, David & Ginsburgh, Victor (red.) *Handbook of the economics of art and culture*, Amsterdam: Elsevier/North-Holland.
- Bjerklund, Karl J. 2005: *Kunstnerkommunen Nesodden, hvordan ble den til?*, Nesoddtangen: K. J. Bjerklund.
- Evans, Graeme 2003: "Hard-Branding the Cultural city – From Prado to Prada" i *International journal of urban and regional research*, Vol. 27, Nr. 2.
- Fimreite, Anne Lise & Grindheim, Jan Erik 2004: *Offentlig forvaltning*, Oslo: Universitetsforlaget.
- Florida, Richard 2002: *The rise of the Creative class*, USA: Basic Books
- Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet 2010: *EØS-avtalens regler om offentlig støtte*, Oslo: Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet.
- Fossaskaret, Erik 2000: "Å kle seg i helg for Zululand" i Aslaksen, Ellen & Lund, Christian (red.), *Grenseløs utkant? Norsk kulturliv mellom sentrum og periferi*, Oslo: Norsk kulturråd.
- Foucault, Michel 1999: *Diskursens orden*, Oslo: Spartacus forlag.

- Garcia, Beatriz 2004: "Cultural policy and urban Regeneration in Western European Cities: Lessons from Experience, Prospects for the Future" i *Local Economy*, Vol. 19, No. 4, Glasgow: Sage Publications.
- Gran, Anne-Brit & De Paoli, Donatella 2005: *Kunst og kapital: nye forbindelser mellom kunst, estetikk og næringsliv*, Valdres: Pax Forlag.
- Griffiths, Ron 1995: "Cultural strategies and new modes of urban intervention" i *Cities*, Vol. 12, No. 4, Storbritannia: Elsevier Science Ltd.
- Grund, Jan 2008: *Kulturpolitikk er kunst*, Oslo: Universitetsforlaget.
- Hansen, Trine Bille 1993: *Kulturens økonomiske betydning "State of the art"*, København: AKF forlag.
- Haraldsen, Tone, Overvåg, Kjell og Vaagland, Jorid 2005: *Kulturnæringene i storbyregionene Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger – kartlegging og analyse av økonomisk betydning, dynamikk, lokalisering og utviklingsstrategier*, Lillehammer: Østlandsforskning, 5/2005.
- Isaksen, Arne 2005: *Den kreative klassen og regional næringsutvikling i Norge*, Oslo: NIFU STEP.
- Jacobsen, Dag Ingvar 2005: *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*, 2. utg. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Johannessen, Asbjørn, Tuft, Per Arne & Christoffersen, Line 2011: *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*, 4. utg. Oslo: Abstrakt forlag.
- Jørgensen, Marianne Winther & Phillips, Louise 1999: *Diskursanalyse som teori og metode*, 1. utg. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Knarvik, Karen Helene Midlefar & Ovredal, Linda 1997: *Prinsipielle drøftinger av næringsklynger*, SNF Rapport Nr. 15/1997
- Kultur- og kirkedepartementet 2005: *Kultur og næring*, St. meld. nr. 22 (2004-2005), Oslo: Kultur- og kirkedepartementet.
- Kultur- og næringsutvalget & kommunestyret 2011: *Strategisk næringsplan 2011-2023*, Nesodden: Nesodden kommune.
- Kobro, Lars Ueland 2009: *Kultur og Næring*, Bø i Telemark: Telemarksforskning, TF notat 35/2009.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2012: *Stat og kommune - styrking og samspel*, Meld. st. 12 (2011-2012), Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2014: *Kommuneproposisjonen 2015*, Prop. 95 S (2013-2014), Bergen: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

- Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2015: *Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner*, Meld. st. 14 (2014-2015), [mangler sted]: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Kommunal- og regionaldepartementet 2007: *Åpen, trygg og skapende hovedstadsregion, hovedstadsmeldingen*, st. meld. nr. 31 (2006-2007), Oslo: Kommunal- og regionaldepartementet.
- Kommunal- og regionaldepartementet 2008: *Et sterkt lokaldemokrati*, Oslo: Kommunal- og regionaldepartementet.
- Landry, Charles 2000: *The creative city, a toolkit for urban innovation*, London: Earthscan Publications Ltd.
- Leikvoll, Gunn Kristin & Kleppe, Bård 2014: *Norsk kulturindeks, resultater for Nesodden kommune*, Bø i Telemark: Telemarksforskning, TF notat 16/2014.
- Mangset, Per 2006: *Kulturliv og forvaltning, innføring i kulturpolitikk*, Oslo: Universitetsforlaget.
- Mangset, Per & Røyseng, Sigrid (red.) 2009: *Kulturelt entreprenørskap*, Bergen: Fagbokforlaget.
- Nesodden kommune 2006: *Nesodden kommune kulturplan 2007-2018*, Nesodden: Nesodden kommune.
- Nesodden kommune 2011: *Kommuneplan 2011-2023*, Nesodden: Nesodden kommune.
- Nesodden kommune 2015: *Budsjett 2015 – handlingsprogram 2016-2018*, Nesodden: Nesodden kommune.
- NOU 2013: 4 2013: *Kulturutredningen 2014*, Oslo: Departementets servicesenter, informasjonsforvaltning.
- Nærings- og handelsdepartementet, kommunal- og regionaldepartementet & kultur og kirke departementet 2007: *Handlingsplan, kultur og næring*, Oslo: Nærings- og handelsdepartementet.
- Skot-Hansen, Dorte 2005: "Culture & the city – Kulturalisering af byudviklingen eller udvikling af bykulturen?" i Røyseng & Solhjell (red.), *Kultur, politikk og forskning. Festskrift til Per-Mangset på 60-årsdagen*, Bø: Telemarksforskning.
- Solhjell, Dag 1995: *Kunst-Norge, En sosiologisk studie av den norske kunstinstitusjonen*, Oslo: Universitetsforlaget.
- Sørensen, Anne Scott, Høystad, Ole Martin, Bjurström, Erling & Vike, Harvald 2008: *Nye kulturstudier. En innføring*. Oslo: Spartacus Forlag AS.

- Heian, Mari Torvik, Løyland, Knut & Mangset, Per 2008: *Kunstnernes aktivitet, arbeids- og inntektsforhold, 2006*, Rapport nr. 241, Bø i Telemark: Telemarksforskning.
- Thagaard, Tove 2009: *Systematikk og innlevelse, en innføring i kvalitativ metode*, 3. utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ryen, Anne 2002: *Det kvalitative intervjuet, fra vitenskapsteori til feltarbeid*, Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjerke.
- Røyseng, Sigrid 2011: *Kunstnere i kulturnæringenes tidsalder, en kunnskapsgjennomgang*, Bergen: Fagbokforlaget/Norsk kulturråd.
- Vareide, Knut 2013: *NæringsNM 2013 - Næringsutvikling i fylker, regioner og kommuner*, Oslo: Næringslivets hovedorganisasjon.
- Vestby, Guri Mette, Samuelsen, Roar & Skogheim, Ragnhild 2012: *Festivalkommuner, samhandling mellom kommuner og festivaler*, NIB-rapport 2012/7, Oslo: Norsk institutt for by- og regionalutvikling.
- Vestheim, Geir 1995: *Kulturpolitikk i det moderne Noreg*, Oslo: Det Norske Samlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Innledning til kulturmøte

Innledning kulturmøte

Kultur gir oss noe å leve for – men det gir oss også noe å leve av. Kultur gjør samfunnet vårt rikere. Kultur utvider perspektivene våre, styrker eksisterende fellesskap og danner nye. Kultur er en forutsetning for et levende demokrati.

Dette sa tidligere kulturminister Hadia Tajik da hun presenterte plan for kulturnæringene i slutten av mai i fjor.

Jeg synes det er et fint springbrett til min innledning om kulturen på Nesodden.

Først vil jeg si at det vanligvis er den statlige kulturpolitikken som debatteres og som får medieoppslag. Ikke minst gjelder det Kulturløftet, som fikk oppmerksomhet etter hvert som bevilgningene til kulturformål ble løftet i statsbudsjettene.

Kulturpolitikken i kommuner er ikke så synlig. Men den er viktig.

Denne delen av myndighetenes innsats på kulturområdet har størst direkte betydning for befolkningen, sier Kulturutredningen 2014.

Og det er fordi folks kulturdeltakelse først og fremst utspiller seg i det lokale kulturlivet som kommunene støtter opp under, og fordi kommunene bruker en større andel av sine totale budsjetter på kulturformål enn staten. Kommunen er den største bidragsyteren til kulturektoren.

Så vil noen av dere mene at dette er småpenger.

Kulturpolitikken andel av den totale offentlige ressursbruken i Norge er liten, men det dreier seg likevel om store midler. I 2011 var offentlige myndigheters (stat, fylker og kommuner) bevilgninger til kulturlivet seg totalt til 17,5 milliarder kroner.

Så vil jeg si at kommunens innsats for Kultur ikke bare kan måles i penger. Ta nettgalleriet vårt som eksempel. Vi har som kanskje den eneste kommune i Norge valgt å dokumentere all kunst med foto og bakgrunnsinformasjon på nettet, tilgjengelig for alle innbyggere. Billig.

Vi har fått en ny regjering som har et annet syn på hvordan kultur skal finansieres. Politikk er å prioritere. Man må alltid som folkevalgt være klar over at elvsagt kunne disse pengene vært brukt på alternative formål.

For meg er ikke kultur noe man tar seg råd til som det lille ekstra i samfunnet, «kakepynten», men en nødvendig investering i samfunnet som stat og kommune skal gjøre.

Men jeg mener det er viktig av i har en formening om **hvilke verdier kulturlivet** representerer som gjør det nødvendig å kanalisere fellesskapets ressurser til kulturformålene.

Derfor startet jeg med Hadia. Som har en god forståelse av at kultur er en helt vesentlig del av et samfunn.

Som folkevalgt er jeg opptatt av at kommunen skal legge til rette for at all kan delta i kulturaktiviteter og oppleve mangfoldet av uttrykk.

Hvis man skal vurdere Nesodden som Kulturkommune, ville jeg tatt kulturloven som utgangspunkt, der omtales det kulturpolitiske feltet, som vi som folkevalgte har ansvar for, som «kulturverksemd», forklart slik:

«Med kulturverksemd meiner ein i denne lova å

a) skapa, produsera, utøva, formidla og distribuera kunst- og andre kulturuttrykk,

b) verna om, fremja innsikt i og vidareføra kulturarv,

c) delta i kulturaktivitet,

d) utvikla kulturfagleg kunnskap og kompetanse.»

Og så ville jeg sett spesielt sett på Engerutvalgets konklusjon i Kulturutredningen, som uttrykte behov styrking av den **kulturelle grunnmuren** i kommunene.

Engerutvalget viste at selv om kommunenes samlede utgifter til kulturformål har steget betydelig på 2000-tallet, har økningene primært gått til investeringer i idrettsanlegg og kulturbygg, tilskudd til idrett og til begivenhetskultur. Mens grunnleggende kulturelle infrastruktur ser ut til

å smuldre opp under varig underfinansiering og lite samordning mellom forvaltningsnivåene.

Dette er den kulturelle infrastrukturen som skal gi alle tilgang til kunst- og kulturfaglig kompetanse, deltakelse og opplevelse. Utvalget mener at kunst- og kulturfag i opplæringen, kommunalt og frivillig fritidstilbud og lokalsamfunnets kulturelle arenaer er hjørnesteiner i den kulturelle grunnmuren.

Styrker du denne muren, styrker du demokratiet, sier Engerutvalget.

Den muren har vi bygd jevnt og systematisk i Nesodden kommune! Og det er en bevisst satsing, fordi vi har så mange barn og unge i befolkningen.

Kulturskolen har stor oppslutning, og er et eksempel til etterfølgelse, med en modell for samarbeid med skole og SFO som inspirerte til kulturskoletimen (som regjeringen nå har fjernet). Nesodden kulturskole søkte sammen med skolefritidsordningene på de 6 barneskolene UDIR om midler til et samarbeidsprosjekt kalt WOW. Lærere fra Kulturskolen underviser da barna i SFO i temaer innenfor musikk, visuell kunst, keramikk, animasjon, teater og dans. Tilbudene er av høy faglig kvalitet, med pedagogisk kompetente lærere. Det favnet alle barn på SFO og var gratis. Wow-prosjektet ble støttet med 2, 8 mill kroner totalt og dannet grunnlag for kulturtimen som ble innført for alle i 2013.

Bibliotekssatsingen vår er en suksess, vi ligger skyhøyt på utlån og besøk, særlig blant yngre, og ble nylig nominert til Årets bibliotek. Det store biblioteket var sterkt omdiskutert. Faktum er at her er det bygd en gratisarena som fungerer som en møteplass, en kulturarena og en plattform for videreutvikling av sivilsamfunnet. Vi har tatt i bruk hele Tangenten som en kulturarena. Vi har for eksempel gratis kino for eldre, småbarn, babykino: Vi hadde UKM i biblioteket nylig.

Nesodden kommune bruker langt over snittet på kultur til barn og unge. Dette er en bevisst satsing. Kultur som en naturlig del av barn og unges oppvekst er et satsningsområde for kommunen.

Dette skjer som et samarbeid mellom skole, SFO, kommunens virksomhet Ungdom og fritid og kulturskolen. Nesoddens kulturskole har rundt 500 elever. Sist det ble målt, utgjorde andelen elever nær 14% av barn i grunnskolealder i kommunen. Til sammenligning var gjennomsnittstallet for Akershus-kommunene 12 %. 09.

Vi har styrket estetiske fag i skolen i form av flere timer på barnetrinnet

Og som ekstrabonus: Vi har kulturnæring som satsing i Strategisk næringsplan – og har lagt til rette for Nesoddparken med 50 arbeidsplasser - og for en kyststi som åpner for møter med kultur og natur for alle.

Eksemplene er mange. Jeg skal ikke bruke denne anledningen til å forsvare kommunens kulturpolitikk, men er her for å høre hvordan kommunen kan bli bedre.

Arbeiderpartiet vil invitere inn folk til å påvirke politikken vår. Vi ønsker å lytte til forslag fra andre og vi vil i samarbeid med kulturlivet for å utvikle vår politikk og få gjennomslag for våre løsninger.

For jeg er så enig så enig med Hadia.

Det å satse på kultur er ikke å satse på "hyggelige opplevelser for alle".

Det å satse på kultur er egentlig å satse på forutsetningene for demokratiet. Vi trenger kunstnere som utfordrer oss.

Vi trenger mulighetene til selv å delta.

Vi trenger kunsten og kulturens meningsbrytning.

TAKK

Vi har høye ambisjoner for kulturkommunen Nesodden. Når folk går av Nesoddbåten, skal de forstå at de har kommet til en kulturkommune der det bor mange kunstnere og kulturarbeidere.

Vi vil fargelegge kommunen vår med kunst. Kultur skal synes og merkes overalt og være tilgjengelig for alle.

Med Nina Sandberg (Ap) som ordfører skal vi legge til rette for dialog og mulighet for innspill fra de som ønsker det.

Sammen skal vi skape Kulturløft Nesodden

Vårt mål er at 10 % prosent av brutto kommune-budsjett skal gå til kultur i løpet av en 4-årsperiode. Arbeiderpartiet har alltid vært et kulturparti. Litteratur, kunst, musikk og teater skaper fellesskap,

forståelse og åpner for innsikt og toleranse. Det er blitt enda tydeligere etter 22. juli. Kulturen skal være mangfoldig og speile det flerkulturelle. Ved å satse på kultur får vi et bedre samfunn.

Nesodden Arbeiderparti vil:

- Ferdigstille kulturhuset i Tangenten.
- Utvikle det mest nyskapende biblioteket i Skandinavia.
- Bruke kunst og kultur i stedsutviklingen og sørge for at kunstnere får utsmykke kommunale bygninger og rom.
- Få mer kunst og kultur inn i barnehager, skoler og SFO.
- Skape flere arbeidsplasser for kulturnæringen.
- Utvikle kulturskolen slik at alle som ønsker det får plass til en rimelig pris.
- Bygge enda bedre kulturtilbud for ungdom.
- Videreutvikle Nesoddparken som et levende kultursenter.
- Utvikle kirken som en møteplass for kultur.
- Gjøre Kulturisten til en festival som kan måle seg med de store festivalene i landet.
- Etablere et livsynsnøytralt seremonirom.

Vedlegg 2: Nesoddparkens vedtekter

VEDTEKTER

For

nesoddPARKEN AS

(sist vedtatt 2. mai 2012)

§1 Selskapets navn

Selskapets navn er nesoddPARKEN AS

§2 Forretningskontor

Selskapet skal ha sitt forretningskontor i Nesodden kommune. Post- og besøksadresse er den samme:

nesoddPARKEN AS

Adresse: Løeshagaveien 49, 1450 Nesoddtangen

§3 Selskapets virksomhet (formål)

Utviklingsselskapets formål er å leie ut areal til næringsformål til små og mellomstore bedrifter og virksomheter innen kunst- og kulturnæringer, tilby tjenester og aktiviteter som bidrar til å utvikle denne type bedrifter og virksomheter, utføre aktiviteter som utvikler samarbeid og synergi mellom disse bedriftene. Lokalene kan ikke leies ut til andre formål enn hva som er angitt her og fremleie er ikke tillatt. Utviklingsselskapet vil dog kunne tilby kortidsleie av fellesarealer til forskjellige typer arrangementer, også utover kunst- og kulturfeltet. Utviklingsselskapet skal videre etablere et tilbud som styrker leietakernes profesjonelle virksomhet i seg selv og i forhold til markedet, og legge til rette for og initiere en egen publikumsrettet programvirksomhet.

Videre skal Utviklingsselskapet legge til rette for å:

- etablere et pulserende, inviterende og inkluderende rom for kunst*
- tilrettelegge for og stimulere kunst- og kulturbasert næringsvirksomhet i Nesodden kommune, Follo og Akershus*
- øke allmenn tilgjengelighet til kunst, kultur og kulturutøvelse, bl.a. gjennom en egen, publikumsrettet programvirksomhet.*
- realisere det unike potensialet som finnes i begrepet "kunstnerkommunen Nesodden"*
- etablere en skulpturpark*
- stimulere til økt virksomhet og etablering blant lokale leverandører*

§4 Overskudd

Selskapet skal ikke dele ut utbytte. Eventuelt overskudd skal gå til tilbake til selskapets drift og investeringer. Ved eventuell likvidasjon av selskapet skal overskudd fordeles likt mellom aksjonærene i forhold til eierandeler.

§5 Aksjekapital

Selskapet aksjekapital er kr 415 000,-. Hver aksje er pålydende kr. 1000,-. Minste andel pr aksjonær er 5 aksjer. Ingen aksjonær skal eie mer enn 20 %.

Alle leietakerne må kjøpe seg inn i selskapet med en minimumsandel på 1 aksjepost, bestående av 5 aksjer á 1000,-.

Selskapet skal ikke registreres i Verdipapirsentralen.

§6 Styret

Styret skal ha 5-8 medlemmer. Minimum 1 av medlemmene skal være leietaker og minimum 1 av medlemmene av styret skal være utøvende kunstner.

Styrets leder og ett styremedlem har rett til å tegne selskapets firma. Styret kan meddele prokura. Styret er vedtaksført når mer enn halvparten av medlemmene er til stede.

Styret anses for å ha fattet et vedtak når mer enn halvparten av de møtende styremedlemmer har stemt for forslaget, eller, hvis stemmetallet er likt, styrelederen har stemt for.

F.o.m. generalforsamlingen i 2014 velges halvparten av styrerepresentantene i Nesoddparken as for 1 år, resten for 2 år av gangen.

§7 Daglig leder

Selskapet skal ha daglig leder.

§8 Generalforsamlingen

Ordinær generalforsamling skal avholdes innen seks måneder etter utløpet av hvert regnskapsår.

Den ordinære generalforsamling skal behandle og avgjøre:

1. Godkjenning av årsregnskap og årsberetning, herunder utdeling av utbytte.
2. Andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.

Ekstraordinær generalforsamling skal avholdes når styret finner dette nødvendig, eller når revisor eller aksjonærer som representerer minst 1/10 av aksjekapitalen krever at generalforsamlingen skal behandle en bestemt sak. Generalforsamlingen innkalles av styret med minst en ukes skriftlig varsel. Hvis en ekstraordinær generalforsamling er krevet av revisor eller 1/10 av aksjekapitalen i samsvar med ovenstående, skal generalforsamlingen avholdes senest innen en måned etter at kravet ble fremsatt.

Generalforsamlingen skal avholdes i den kommune hvor selskapet har sitt registrerte forretningskontor.

Generalforsamlingen skal velge en møteleder. Styrets leder, eller en annen person utpekt av styret

åpner møtet og leder dette inntil møteleder er valgt.

Beslutninger av generalforsamlingen kan også vedtas utenfor møte i samsvar med aksjelovens bestemmelser.

§9 For øvrig reguleres selskapet av den til enhver tid gjeldende aksjelovgivning

Vedlegg 3: Referat fra folkemøtet om Nesodden Kulturråd

Referat frå folkemøte om oppretting av Nesodden kulturråd

Tal på frammøtte: ca. 90

Tid og stad: 5. november 2014, kl. 18:15A20:15 i Tangenten - Nesodden kommunesenter.

Referent: Mette Rysjedal

Velkommen ved ordførar Nina Sandberg

Kva skal vi med eit kulturråd?

Orienterte kort om politisk vedtak om oppretting av kulturråd og agendaen for dagens møte. Opprettinga av eit kulturråd vert gjort ut frå forskjellige årsaker: Kultur er vesentleg i samfunnet vårt. Kulturindeksen kan seie litt om kultursatsinga til kommunen, men gir lite rom for lokalt tilpassa kulturpolitikk og kulturliv. Derfor er det viktig med eit kulturråd som kan legge til rette for at kulturutøvarane kan påverke kulturpolitikken i kommunen. God kontakt og dialog mellom kulturrådet og kommunen legg ein god grunn for ei felles kulturforståing. Kulturrådet bør settast saman av kulturutøvarar frå ulike fagområder og representantar av kulturinteresserte innbyggjarar i kommunen.

Leiar av kulturutvalet Johannes Dalen Giske

Viktigheita av samarbeid mellom politikarane, kommunens administrasjon og dei kulturelle frivillige organisasjonane, institusjonar, enkeltpersonar innanfor alle greiner av kulturlivet

Orienterte om kulturutvalets funksjon og dei utfordringane Nesodden kommune har framover. Nesodden er ein kulturkommune, men står framfor store innsparingar dei kommande åra. Dette vil få konsekvensar for oppgåver som ikkje er lovpålagde. I tillegg er der utfordringar i feltet mellom den frivillige kulturen og profesjonelle kulturutøvarar. Kulturlivet på Nesodden er rikt og mangfaldig, og eit kulturråd er meint å kunne synleggjere kulturlivets behov og meiningar.

[Daglig leder]

Kva kan vi få til med godt samarbeid mellom kommunen og kulturrådet?

[daglig leder] sin bakgrunn: Lang erfaring frå kulturlivet og drift av kulturråd. Ho jobbar no som dagleg leiar for Nesoddparken kunstA og kultur næringsssenter. Har også erfaring frå arbeid med å sette saman folk i organisasjonar. Å finne dei rette folka til dei rette verva er særskild viktig for å få ein velfungerande organisasjon.

Eit kulturråd gir moglegheiter, og nettopp på Nesodden med all den kompetansen som finst i kulturlivet er dette viktig.

Å tenke deltaking gir moglegheiter. Gode arenaer er ei fantastisk moglegheit for NesoddenA samfunnet. Eit kulturråd kan vere ein høyringsinstans og drøftingsinstans på saker som har med kultursektoren å gjere, til dømes kommuneplan, budsjett-drøftingar. Viktig å tenke at det gjeld mykje meir enn kulturplan og kulturbudsjett. Synleggjering er kjempeviktig, at ein får kulturperspektivet inn i alle planar. Eit kulturråd kan komme med saker, og vere ei kraft inn i samfunnet.

Eit aktivt samarbeid er tosidig. Det er viktig å vere open for å inngå nye samarbeidsformar. Eit kulturråd bør ta på seg rolla for å auke forståinga for kulturarbeid i kommunen. Drive opplysning for administrasjon, politikarar og media. Utvikle det spesielle ved NesoddenA samfunnet. Utvikle gode møteplassar for kulturlivet. Fylle omgrepet «kunstnarkommunen Nesodden» med innhald. Her er ikkje alle tankar tenkt.

Det finst mange utfordringar. I Nesodden kommune finst det mange forskjellige sterke kulturpersonar, og det betyr forskjellige typar forventningar. Ein må finne det rette nivå for kulturrådsarbeidet, på kven sine premisser skal dette utførast? Skal ein lykkast må alle partar vere innstilt på å gi og ta. Ein må finne vegen saman. Dilemmaet mellom profesjonelle kulturutøvarar og frivillige må tyggast på. Som eit døme kan ein økonomisjef også delta som frivillig økonomiansvarleg i frivillige organisasjonar, denne balansen mellom det profesjonelle og det frivillige kan også vere mogleg i kulturfeltet.

Kven skal sitte i dette rådet? Personar med særinteresser eller dei som er med på vegner av alle og ikkje promoterer sine særinteresser? Dette er eit viktig tema å ta for seg.

Korleis kan kommunen legge til rette for kulturrådsarbeidet? Det kan gjelde økonomi eller andre måtar å legge til rette på.

I styret til kulturrådet er kompetansesamansetning er viktig. Det er lurt med ulik kompetanse; økonomi, strategisk tenking, kulturkompetanse. Engasjement er viktig. Menneske som kan spele på lag med kvarandre er heilt nødvendig. Dei som sit i kulturrådet må kunne løfte perspektivet og handle på vegne av andre.

Oppretting av kulturrådet bør skje via ein valkomité. Denne bør jobbe over tid for å finne kandidatar og deretter komme med forslag til styresamansetning. Det kan også vere lurt å ha eit interimstyre til å begynne med.

Tidlege avklaringar er viktig, slik at kulturrådet forstår oppdraget sitt, og at også kulturlivet på Nesodden forstår kulturrådets oppdrag.

Kultursjef Ellen Knutsen

Forslag til oppgåver for Nesodden kulturråd

Informerte om Virksomhet kultur og fagområda som ligg der; Nesodden bibliotek v/biblioteksjef og fagsjef Mette Rysjedal, Ungdom & fritid v/fagsjef Tom Sammerud og Kultur, næring, idrett og friluftsliv v/fagsjef [fagsjef]. Til saman er det ca. 30 tilsette.

Kultursjefen skisserte forslag til oppgåver:

Utarbeide eit mandat til kulturrådet.

Vere ein partner for dialog og kommunikasjon.

Kulturrådet skal vere ein samarbeidspartner for kommuneadministrasjon og politikarar.

Kulturrådet må vere bevisst på samarbeid internt, og tenke heilskapleg. Kulturråd og kommune må ha gjensidig ansvar for gode prosessar. Eit bevisst samspel skapar gode verdiar.

Prosesen er starta, men det er ingenting som er bestemt enno. Kulturrådet skal altså bestemme sitt mandat sjølv. Det er lov for alle å komme med forslag til oppgåver. Rådet skal vere eit frivillig organ.

Kommunen har eit avgrensa budsjett, ein må vere villig til å gi og ta. Kommunen kan legge til rette med gratis møterom, ev. møtemat. Dette må definerast i ein samarbeidsavtale.

Kultursjefen tar gjerne imot forslag til mandat og forslag til valkomité og styremedlemmer i kulturrådet.

Spørsmål/innspel frå deltakarane

Det kom viktige spørsmål og innspel frå møtedeltakarane. Desse blir tatt med vidare i arbeidet med oppretting av kulturrådet.

Idémyldring i grupper

Deltakarane på møtet vart delt inn i diskusjonsgrupper og fekk utdelt oppgåver. Det dei kom fram til skulle skrivast ned og leverast til kultursjef Ellen Knutsen.

Gruppene skulle diskutere:

Del 1: Mandat til kulturrådet

Innspel til oppgåver for kulturrådet. Komme med forslag til styrerepresentantar + valkomité

Del 2: Innspel til kulturplan (kvar gruppe diskuterer eitt av punkta under, som alle er et hovudtema og innsatsområde i ny kulturplan)

- Kulturarenaer i Nesodden kommune. Kva møteplasser skal prioriterast som framtidens kulturarenaer?

- Barn og ungdom. Forslag til kulturfremjande tiltak mot målgruppa barn og ungdom.
- Kulturbasert reiseliv. Kva tiltak kan fremme Nesodden som kulturbasert reisemål?
- Profesjonell kulturutøving i Nesodden kommune.
- Utvikling av kulturnæring.

Oppsummering i plenum v/Ellen Knutsen, kultursjef

Takka for oppmøtet. Gler seg over stort engasjementet. Dette er berre starten, og her er mykje å ta tak i.

Vegen vidare:

Opprette valkomité og få innspel til interimstyret. Kom gjerne med forslag til Ellen, Johannes eller Nina.

Interimstyre på bør vere på plass i januar, og eit nytt folkemøte bør gjennomførast i januar/februar. Det vert opp til interimstyret korleis dette møtet blir lagt opp

Referatet vert sendt ut på eApost til møtedeltakarane. Vidare informasjon vert gitt via kommunens nettsider og FacebookAside: «Nesodden kommune» og kultursjefens FacebookA side: «Kultursjef Nesodden kommune»

Vennlig hilsen

Ellen Knutsen
Kultursjef
Virksomhetsleder
kultur Nesodden
kommuneune.no